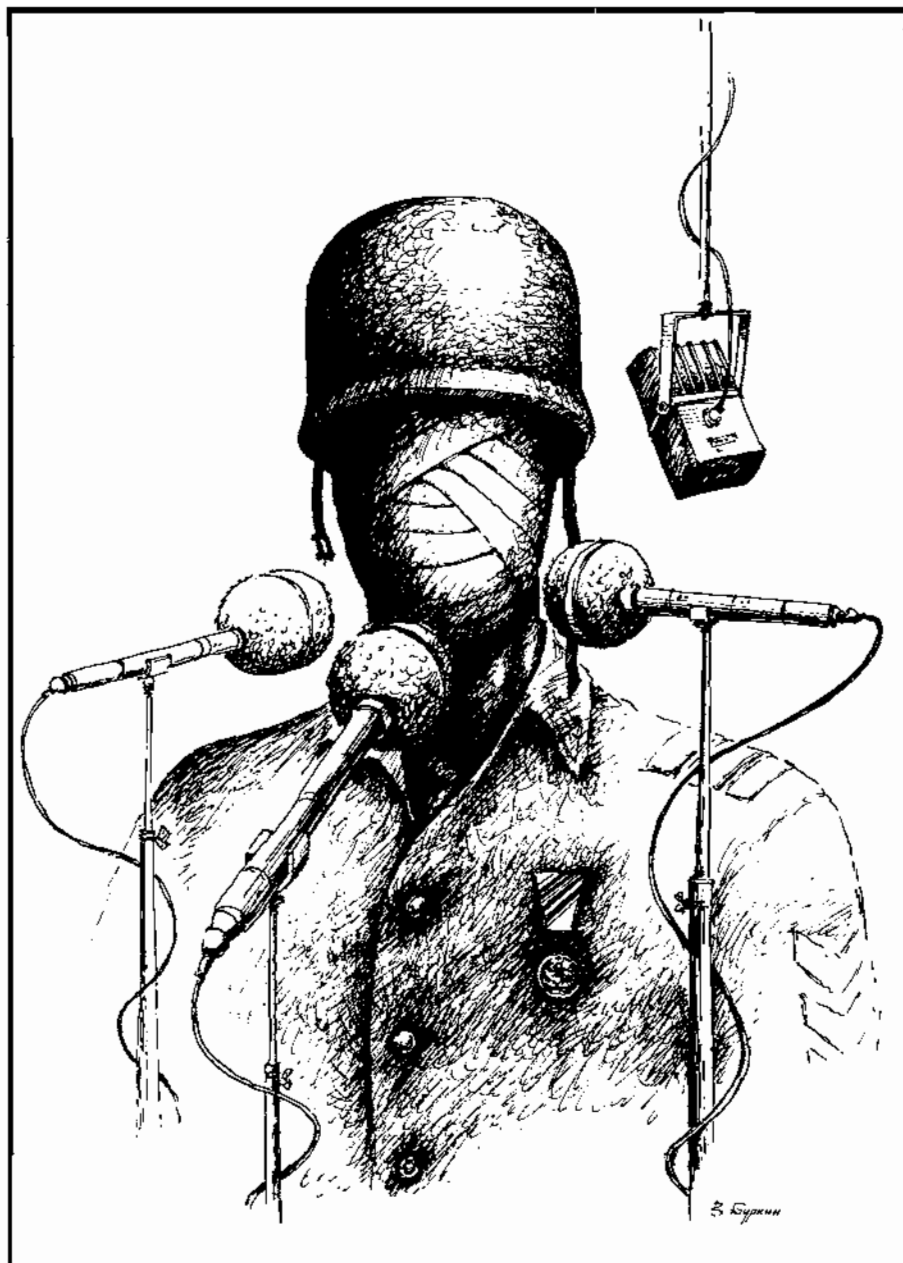

vrede

Verarmd
Uranium
- Bijlmer

TIJDSCHRIFT VOOR INTERNATIONALE POLITIEK

V Nucleair spel

V VS - Rusland

V Globalisering

V Kosovo

V Israël

V Rusland

V Ierland

V Verkiezingen

V Zuid-Oost-Azië

V VN

V Navo

V Bissao

V Econ. machten

V Militair Europa

V België

V Verkiezingen &
democratie

verschijnt tweemaandelijks
42ste jaargang - nr. 339 - september-oktober 1999
afgiftekantoor Gent X
Vrede - Galgenberg 29 - 9000 Gent
Tel. (09) 233 46 88
Fax (09) 233 56 78
e-mail: vrede@ngonet.be

Hypocrisie

In de kranten verscheen op 25 juni over een ganse bladzijde een "Open brief aan de volgende premier". Het ging hier om een advertentie die wel enkel honderdduizenden franken per blad zal gekost hebben.

In de aanhef lezen we "Ons landje gewrongen tussen verschillende culturen had tot nu toe weinig bekendheid behalve dat van administratief centrum van Europa en een paar gastronomische trekpleisters ..."

En dan volgt de opsomming van al wat in de laatste jaren mislopen is: de Bende van Nijvel, de zaak Dutroux, de dioxine-affaire, de onfrisse dranken (Coca Cola wordt bij naam niet genoemd) en noem maar op.

Dan wordt nogmaals eens verwezen naar "ons" koninkrijk waar alles de laatste tijd mislopen is om ... er op te wijzen dat het best zou zijn in de toekomst meer aandacht te schenken aan de inzet van communicatiedeskundigen verenigd in de Belgian Association of Advertising Agencies. (in het Engels natuurlijk).

Het gaat hier dus niet over de oorzaken of alternatieven voor de problemen waarmee de burger geconfronteerd wordt. Neen, het betreft slechts de wijze waarop de problemen aan de openbare opinie kunnen verkocht worden.

En hiervoor is het wenselijk dat duurbetaalde deskundigen aan het werk worden gezet.

En wie zijn deze die de oproep in kleine lettertjes ondertekenen?

Ammirati Puris Lintas, Bozell Worlwide Brussels, DDB, DVN, Euro RSCG, G & CO, J. Walter Thompson, LDV Bates, Leo Burnett, Liens & Assoc, Lowe Trst, McCann-Eriksson, MRP, Ogilvy & Mather, Publicis, Quatro, DMB & B, TBWA, Initiative Media, Mindshare, Optimedia, Space, TMP Omnimedia, Unversel Media, Zenith Media.

Bij een overzicht van de namen voelt men uit welke hoek de wind waait.

"Ons land" en "Ons koninkrijk" zeggen ze toch.

ads

Bibliotheek Jan Verwest in Vrede:

wij naderen de 6000 titels.

Allen beschikbaar en uit te lenen.

Elke namiddag van 13.15 uur tot 17.15 uur of op afspraak.

INHOUD

EDITORIAAL	Nucleair spel	3
UITKIJK	Pokerspel	4
GLOBALISERING	Terug naar de 19de eeuw	5
EX-JOEGOSLAVIË	- Kosovo: het U.C.K., V.S. en Duitsland - Servische bevolking het slachtoffer Na de oorlog...	7 8 9
ISRAËL	Vrede in het Midden-Oosten behalve voor de Palestijnen?	10
RUSLAND	De troonopvolger	12
IERLAND	Fianna Fail - Soldaten van het (nood)lot ...	13
VERKIEZINGEN	Een nieuwe politieke cultuur ? Top punt...	14 15
AZIË	Een nieuwe (economische) toekomst voor Zuid-Oost-Azië	16
DOSSIER	- Verarmd uranium (VU.) Tegenstrijdige berichten?... - De Bijnerramp: de politieke en wetenschappelijke fallout	19 21
NAVO	- Als de ene havik de andere vervangt - Ontslagen overwinnaar	24 25
VERENIGDE NATIES	VN en de arrogantie van Washington & Navo	26
AFRIKA	Bissao: President afgezet	27
ECONOMIE	Economische en financiële machten bedreigen de democratie	28
PORTRETTE	Zo zijn ze ... de elite ...	30
25 JAAR GELEDEN VREDE	De akkoorden van Ottawa	31
BEWAPENING & ONTAPENING	De moeilijke bevalling van militair Europa	32
BELGIË	Verhoging defensiebudget België in de wereld	34 35
PERSONALIA - VREDESINITIATIEVEN		36-37
VOOR DE VUIST	Authenticiteit van een democratie	39

Werkten mee aan dit blad: Georges Spriet - André De Smet - Willy Courteaux - Paul Vanden Bavière - Affons Laridon - Antoine Uytterhaeghe - Claudine Huyghe - Frans Frison - Sigrid Vaes - Jean-Pierre Everaert - Marie Jeanne Vanmol - Ludo De Brabander - Louis Roth - Victor Stuyck.

vrede

sedert 1957
tweemaandelijks tijdschrift
vrede vzw
studie- en informatiecentrum
internationale politiek, vredes- en
ontwikkelingsproblematiek

redactie - beheer - publiciteit
galgenberg 29 - 9000 gent
prik. 000-0956015-80
tel. (09) 233 46 88
fax (09) 233 56 76
e-mail: vrede@ngonet.be
internet:
www.democratisch-links.be/vrede

leesgeld :

110 fr.: los nummer
600 fr.: 6 nummers per jaar
700 fr.: instellingen met factuur
800 fr.: Nederland en E.U.
1.000 fr.: rest van de wereld

43 gulden op postbankgiro nr. 5267830
van Ad Woudenberg / VREDE postbus
92311 1090 AH Amsterdam

steunabonnement : 1.000 fr.
abonnementendienst: L. Verwest
vrede wordt gedrukt op
kringlooppapier
offset druk:
Nevelland, B.W., 9850 Nevele

redactie :

Lucien Bollaert, André De Smet, Jan Olsen,
Georges Spriet, Victor Stuyck, Ludo De
Brabander, Marie-Jeanne Vanmol, Antoine
Uytterhaeghe
redactiesecretaris: L. Bollaert.
hoofdredacteur: André De Smet.
verantwoordelijke uitgever:
Michel Vanderborght
Boukendreef 15, 9401 Pollare-Ninove

De ondertekende artikelen beantwoorden niet
noodzakelijkerwijze aan ons standpunt
Overname van artikelen is slechts toegelaten
mits bronvermelding en toezending van een
presontemplaar.

Nucleair spel

Half augustus werden in Moskou gesprekken gevoerd tussen Rusland en de Verenigde Staten om een verdere vermindering van het aantal atoomraketten te bewerkstelligen, de zogenaamde START-III¹. Tegelijkertijd willen de Noord-Amerikanen het ABM-verdrag² wijzigen om hun nieuwe variëteit van het ruimteschild waar te kunnen maken.

Voor zover bekend hebben de gesprekken nog geen resultaat opgeleverd.

Moeten we nu niet staan juichen met de vredesbeweging dat nieuwe verminderingen van het aantal strategische nucleaire wapens op de agenda staan? En mogen we onze nieuwe regering feliciteren? Want wat nu gebeurt is precies wat ze in het regeerakkoord schrijven: de atoommogendheden aansporen tot vermindering.

Het zal wel aan onze overdreven kritische ingesteldheid te wijten zijn dat we deze ontwikkelingen niet zo positief inschatten, zeker.

Bekijken we even een en ander.

Verdere daling van het aantal atoomraketten is op zich natuurlijk een goede zaak. Maar het vorige verdrag, START-II, is nog altijd niet door het Russische parlement goedgekeurd. Niet dat ze daar zo'n slecht karakter hebben, maar in Moskou vindt men ten eerste dat Rusland met de START-akkoorden een slechtere zaak doet dan Washington. Ten tweede is politiek Rusland danig geschrokken van de arrogantie en snelheid waarmee de NAVO-uitbreiding met voormalige Warschaupactleden werd doorgevoerd. Tenslotte is men sedert de NAVO-bombardementen op Belgrado helemaal niet over te spreken over de wijze waarop de 'vrienden uit het westen' internationale veiligheid bekijken.

Door de Verenigde Naties buiten spel te zetten met de Kosovo-crisis hebben de NAVO-strategen de Russen uit de internationale politieke arena gesloten. Met het veto-recht in de Veiligheidsraad voelden de voormalige sovjets zich nog altijd tot het centrum van de wereldbeslissers behoren. Inderdaad geeft (gaf) dit hen een uitgesproken macht om mee te beslissen of iets tegen te houden. Maar ja, als de Westerse democratieën de bestaande regels aan hun laars lappen...

Dit houdt in dat alleen nog de tweede hoeksteen van hun internationaal beleid overeind blijft, met name de nucleaire afschrikking. Moskou hoopt gezag en invloed te kunnen (blijven) uitoefenen dank zij de verschrikkelijke vernietigingskracht van haar nucleair arsenaal. De veronderstelling leeft er dat in naam van het Amerikaans nationaal (olie)belang, nog wel andere regio's op de bombardementslijst van het Pentagon prijken, dan alleen maar de Balkan. De Kaukasus en Centraal-Azië bijvoorbeeld. Dat maakt behoud en updating of modernisering van dit arsenaal tot essentieel punt in de Russische defensiestrategie.

Van Amerikaanse zijde wil men met de verdere inkrimping van de nucleaire arsenalen het eigen overwicht vergroten. De systemen waar men in Moskou het meest een beroep

op doet worden het meest verminderd, voornamelijk bepaalde reeksen op land geïnstalleerde raketten. Die op zee, - de sterke kant van de VS -, worden dan in kleinere mate geïmporteerd. Bovendien wil Washington, via de financiële en technische hulp voor het vernietigen van de atoomwapens, meer informatie en controle verwerven over de Russische nucleaire plannen. Ondertussen loopt het Amerikaans programma voor het actief beheer van hun atoomwapenvoorraden (stockpile stewardship) vlotjes verder met laboratoriumsimulaties van atoomproefnemingen, subkritische ontploffingen (tot een kracht net onder het niveau dat de nucleaire kettingreactie veroorzaakt). Modernisering en miniaturisering zijn de beoogde gevolgen.

Ook de discussie rond het ABM-verdrag heeft alles van doen met nieuwe ruimteplannen van het Pentagon. Dit oude verdrag verbiedt een defensiesysteem boven een bepaald niveau, omdat de defensieverbetereiding noodzakelijk een wedloop oproept voor aanvalsverbetering. Dit verdrag is dus een weghouden van bepaalde stimuli tot wapenwedloop. De regering Clinton plooit echter volledig voor het Militair-industrieel Complex dat nieuwe plannen heeft met het THAAD³ (15 miljard dollar). Alleen moet daarvoor nog het obstakel van dat oude verdrag uit de weg worden geruimd.

In augustus 1999 is het kennelijk nog niet zover, maar we hebben nog zowat tien maanden Jeltsin als president in het Kremlin. We mogen dus nog wel intense 'gesprekken' verwachten in de nabije toekomst.

Vanuit de anti-atoombeweging zullen we alert moeten reageren, om ook onze beleidsmensen verder te kunnen beïnvloeden tot een grotere betrokkenheid, en tot wat meer ambitieuze doelstellingen dan "de atoommogendheden aanzetten tot vermindering van de arsenalen".

Georges Spriet

- 1 Strategic Arms Reduction Treaty (verdrag over de vermindering van strategische kernwapens)
- 2 Anti-Ballistic Missile Treaty (verdrag over lange-afstandsraketten).
- 3 Theater High Altitude Area Defense, een ruimteschild kan je zeggen

Pokerspel

Weet u het nog, zo'n tien jaar geleden? De Berlijnse muur omver, Oostblok uiteengevallen, implosie van de Sovjet-Unie. Einde van de Koude Oorlog. Gedaan met de talrijke conflicten in de Derde Wereld die uitgevochten werden in de schaduw van de Koude Oorlog.

Einde van de wapenwedloop tussen Oost en West. Het leek wel de komst van de Brave New World. Ook in progressieve en linkse kringen werden wenkbrauwen gefronst als iemand liet opmerken dat dit optimisme voorbarig was; dat de totalitaire doctrine van de vrije markt nu wereldwijd om zich heen zou grijpen; dat zonder Koude Oorlog misschien hier of daar een lokaal conflict niet zou hebben plaats gehad, maar dat het wegvallen van het Oostblok eventueel ruimte zou maken voor andere conflicten; dat de wapenwedloop van Westerse zijde nog andere motieven kende dan het afweren van de Sovjet-dreiging; en dat de verdwijning van het Oostblok ook betekende dat alleen het Westblok nog bestond onder de hegemonie van de Verenigde Staten.

De Navo-interventie in Joegoslavië heeft ons op acute wijze doen beseffen welke gevaren de nieuwe situatie inhoudt.

1. Clinton heeft met zoveel woorden en zonder een zweem van dubbelzinnigheid verklaard, dat Amerika klaar moet staan om gelijk waar ter wereld militair in te grijpen waar de belangen van Amerika worden geschaad. Geen enkele president heeft dat vóór hem durven verklaren, openlijk en met grote bijval van de politieke wereld in Amerika.

2. Met dat doel voor ogen worden de uitgaven voor bewapening in Amerika opgevoerd tot ongekennde hoogten. Daarbij worden de ontwapeningsvoorstellen die eertijds met de Sovjet-Unie waren afgesloten volkomen genegeerd.

3. Amerika heeft de V.N. altijd al als een blok aan het been beschouwd van zodra de besluitvorming in dat organisme niet de belangen van Amerika diende; maar Amerika kon, onder de druk van de wereldopinie, de V.N. niet negeren.

4. Met de oorlog tegen Joegoslavië heeft Amerika nu bewezen dat het bereid is alle internationale regels opzij te schuiven. Weliswaar is het militair ingrijpen gebeurd onder de vlag van de Navo, maar iedereen beseft dat dit ingrijpen een Amerikaans initiatief is, dat alleen op de volle instemming van Groot-Brittannië kon rekenen. De andere Navo-landen zijn in deze actie meegezogen, hetzij met tegenzin, hetzij zonder enthousiasme. De uitkomst van de oorlog is een nieuwe chaos waarvan geen mens het einde kan zien of voorspellen. De algemene opinie van de waarnemers is, dat een tweede Navo-avontuur van hetzelfde soort het militaire bondgenootschap uiteen zal doen barsten. Op basis van deze les zal Amerika in de toekomst dit soort klussen alleen klaren. Militair gezien heeft de "hulp" van de Europese landen niet zoveel om het lijf gehad. Alleen heeft men de schijn van een gemeenschappelijke actie kunnen ophouden, zij het zonder veel succes.

5. De bereidheid die Amerika getoond heeft om gelijk waar ter wereld militair in te grijpen is gevaarlijker dan elke situatie in de periode van de Koude Oorlog, toen elk van beide partijen de grenzen van een militair ingrijpen kende. Voorbij de grens werd het conflict louter verbaal uitgevochten. Het ingrijpen van de S.U. in Hongarije, in Tsjecho-Slowakije, in Afganistan heeft alleen de retoriek van de Koude Oorlog gestimuleerd, net zoals de S.U. Amerika liet begaan in gebieden die tot de Amerikaanse invloedssfeer behoorden. Deze regel werd nu genegeerd. De arrogantie van Amerika ging zover, dat het op een gegeven ogenblik de Russische troepen in Joegoslavië onder het opperbevel van de Navo (lees: van de opperbevel-

hebber van de Amerikaanse groepen) wilde onderbrengen.

Dat Amerika het Joegoslavisch probleem heeft willen "oplossen" zonder Rusland erbij te betrekken is een gevaarlijke blunder.

Servië ligt in de achtertuin van Rusland en is een traditionele bondgenoot van dat land. Het is alsof Rusland - de vergelijking klinkt absurd maar is formeel correct - een leger zou sturen naar een land in Midden-Amerika, Nicaragua bijvoorbeeld, om daar ter gelegenheid van troebelen in dat land op eigen houtje "orde op zaken" te stellen. Amerika heeft zijn oude tegenstander op grove wijze vernederd.

Het feit dat dit niet tot een gewapend conflict tussen beide landen heeft geleid wil niet zeggen, dat de situatie geen gevolgen zal hebben. Het heeft de positie van het leger in Rusland aanzienlijk versterkt. In een land dat politiek en economisch in een toestand verkeert die men bijna chaotisch mag noemen, is het leger de enige macht die de "orde" vertegenwoordigt (al kan men serieuze twijfels hebben over de orde binnen dat leger zelf). Jeltsin heeft de generaals de hemel in geprezen om hun optreden in Joegoslavië. Hij heeft het leger ook nodig om in eigen land afscheidingsbewegingen te onderdrukken. En om zijn eigen zwakke politieke positie te schrijven is hij duidelijk bereid om het leger een ruimere politieke inspraak te verlenen, iets waar de generaals maar al te gretig gebruik van zullen maken. Daarbij kunnen deze steunen op de nationalistische en chauvinistische stromingen bij de publieke opinie, stromingen die binnen elk leger toch al sterk genoeg zijn. Hij gaat daarmee in tegen de politiek van de vroegere communistische leiders die, gedreven door de traditionele angst voor "bonapartisme", het leger altijd politiek aan banden heeft gelegd. Deze zwakte van Jeltsin, die door Amerika geëxploiteerd wordt, kan ertoe leiden dat het leger in de toekomst een veel grotere politieke rol zal gaan spelen dan het tot nu toe heeft kunnen doen. Dit is een gevaarlijke ontwikkeling. Niet dat dit op directe wijze een gewapend conflict tussen Rusland en Amerika kan veroorzaken. De Russische generaal zijn het best geplaagd om te weten dat Rusland noch economisch noch militair opgewassen is tegen Amerika.

Maar zo fungeert de dynamiek van een gewapende confrontatie niet. Een oorlog breekt niet noodzakelijk uit omdat beide partijen of één van beide partijen een oorlog willen. Vaak ontstaat een oorlog omdat er een escalatie van spanningen ontstaat die op een gegeven ogenblik niemand nog beheerst. Het is zoals een weggeworpen brandende lucifer een bosbrand doet ontstaan. De Eerste Wereldoorlog blijft daarvan het klassieke voorbeeld: een oorlog die niemand heeft gewild en die toch losbreekt. Het schot in Sarajevo was nauwelijks méér dan een weggegooide lucifer.

Laat Amerika haar arrogantie zover drijven dat het, als enig overgebleven supermacht - militair én economisch bereid is overal ter wereld in te grijpen waar Amerikaanse belangen geschaad zouden kunnen worden, zonder aandacht naar de belangen van anderen, wordt het gevaar voor een omvangrijk conflict groter dan we het in de periode van de Koude Oorlog hebben meegemaakt. Het idee dat het volstaat, de grootste wereldmacht te zijn om iedereen te intimideren om de eigen wil door te drijven, heeft dringend behoefte aan een intensieve cursus wereldgeschiedenis.

W. Courteaux

Terug naar de 19de eeuw

Kosovo-neokolonialisme

Sedert 15 juli is de Fransman Bernard Kouchner de „speciale vertegenwoordiger van de secretaris-generaal” van de Verenigde Naties in Pristina en de baas van UNMIK, de missie van de VN in Kosovo. Met bevoegdheden zonder voorgaande. In feite kan hij in Kosovo doen en laten wat hij wil. In zijn eerste ordonnantie van 25 juli bevestigde Kouchner dat alle wetgevend en uitvoerend gezag in zijn handen ligt. De titel van „speciale vertegenwoordiger” doet hem daarom tekort. Die van proconsul of vice-koning uit de hoogdagen van het kolonialisme zou hem beter staan. Zijn bevoegdheden hebben een 19de-eeuwse klank. Waarmee nog eens duidelijk wordt dat aan het einde van de 20ste eeuw niet de 21ste eeuw maar een terugkeer naar de 19de eeuw voor de deur staat. Dat blijkt zowel uit de terugkeer naar het liberalisme op economisch en politiek vlak als over het heropflakkerend imperialisme en kolonialisme.

NGO-liberalisme

Op sociaal-economisch vlak is dat met de triomf van het neo-liberalisme al geruime tijd evident. „Inlevering” als eufemisme voor loonsverlaging en „deregulering” als rookscherm voor het afbouwen van de sociale verworvenheden, zeg maar voor de verslechtering van de werkomstandigheden, zijn al jaren schering en inslag. Met een terugkeer naar een

brede kloof tussen rijk en arm, zoals die in de 19de eeuw bestond, als gevolg. „Steeds meer hoort men mensen zeggen dat ze eraan twijfelen of we nu wel naar de 21ste, dan wel naar de 19de eeuw gaan. Ze vragen zich af of de 20ste eeuw, of althans het tweede deel ervan, hier in Europa alleen maar een parenthesis was, een korte periode waarin het voor de werkende mensen iets beter was”, zo stond bijna vier jaar geleden al te lezen in *De Financieel Economische Tijd*¹.

De liberale economische principes van de 19de eeuw, die nu weer volop worden toegepast, hebben nochtans be-

Chili en Mexico leidden die adviezen vorige eeuw tot korte perioden van economische boom. Maar het uiteindelijke gevolg was een totale ineenstorting, de vernietiging van de lokale industrie en enorme armoede. In Mexico waren de liberale remedies de oorzaak van de revolutie, die in 1911 begon met een opstand tegen dictator Porfirio Diaz. Ook hier ligt uiteindelijk de oorzaak van het fiasco in een ongelijke verdeling van de winsten². De hedendaagse liberale economen lijken echter niets te leren van de geschiedenis.

Of toch? De vraag rijst of de drastische recepten van het Internationaal Muntfonds, Wereldbank en dergelijke instellingen wel bedoeld zijn om de „begunstigden” te helpen of om de economische belangen van hun grote geldschieters, in de eerste plaats de transnationale ondernemingen. Alle grote economieën (Groot-Brittannië, de Verenigde Staten, Japan...) zijn gegroeid onder de bescherming van protectionistische maatregelen. Iets wat die landen maar al te goed weten³. Pas toen Groot-Brittannië in de 19de eeuw zijn industrie had uitgebouwd werd het een fervent pleitbezorger van vrijhandel.

Tegelijkertijd werden mogelijke nieuwe concurrenten uitgeschakeld. De textielindustrie in India moest verdwijnen om de fabrieken van Manchester te laten draaien. De industrialisering van Egypte onder Mohammed Ali werd na diens dood in 1849 kapotgemaakt door de Britten met argumenten als „onrendabel”, „niet-concurrentieel”... En het land werd onder druk gezet zijn eigen industriële basis te vernietigen door het met schulden te overladen.

Privatiseringen

Vandaag de dag worden die argumenten en technieken nog steeds gehanteerd om mogelijke concurrentie te fnuiken. Dat gebeurt nu volop in Rusland. De privatiseringen hebben een kleine groep voormalige communistische politici en mafiosi schatrijk gemaakt, zonder dat de internationale instellingen die toezicht op de privatiseringen hielden daar veel graten in

Staatsbedrijven – wie biedt er meer?

wezen dat ze meer met een ongelijkheidsideologie te maken hebben dan met het algemeen nut. De welvaart was nooit zo groot als toen werkgevers en werknemers na de Tweede Wereldoorlog begonnen samen te werken en er een betere verdeling van de inkomsten was. De vrees voor revolutie is bij de werkgevers echter weggefallen sedert het einde van het „reële communisme”, zodat onder het mom van „efficiëntie” kon worden begonnen met het terugdraaien van de klok naar de goede oude tijd van het economisch liberalisme.

In Latijns-Amerika, en ook andere landen van de Derde Wereld, worden opnieuw economische recepten toegepast die al in de 19de eeuw door liberale, buitenlandse economische adviseurs werden voorgeschreven: het openen van de markten, opheffen van in- en uitvoertaksen, vrijmaking van krediet, opheffing van de belemmeringen op het vrij verkeer van kapitaal... in

(1) Piet LAMBRECHTS, *Europeanen vrezen terugkeer naar 19de eeuw*, in: *Financieel Economische Tijd*, 15 december 1995.

(2) Michael PETTIS, *The Liquidity Trap. Latin America's Free-Market Past*, in: *Foreign Affairs*, vol. 75, n° 6, November/December 1996, blz. 2-7.

(3) Claude JULIEN, *Une autre politique*, in: *Le Monde Diplomatique*, september 1994. Claude Julien vertelt daarin hoe de Amerikaanse president Ulysses Grant (1868-1872) eraan herinnert dat Groot-Brittannië zich eeuwen lang aan protectionisme heeft bezondigd en pas toen het sterk genoeg stond opkwam voor vrijhandel. Hij voegt eraan toe dat de VS dit voorbeeld zullen volgen.

zagen. Dit terwijl de levensstandaard van de gewone Rus is ingestort. IMF-leningen aan Moskou verdwijnen in particuliere handen, zonder dat het IMF zich daar veel zorgen over maakt. Het maakt zich integendeel boos op degenen die dit durven uitbrengen⁴.

Echt 19de-eeuws was ook het heropduiken van epidemieën zoals cholera, tyfus, tbc... in Latijns-Amerika, Afrika en Rusland ten gevolge van de eisen van IMF en Wereldbank om te bezuinigen op gezondheidszorg en openbare dienstverleningen zoals het riolerings- en waterzuiveringssysteem. Die instellingen kwamen daardoor echter zo in verlegenheid dat ze zich verplicht voelden te vertellen dat hen geen schuld trof. Ze moesten gas terugnemen en toestaan dat er meer geld voor dergelijke diensten werd uitgetrokken.

Kolonialisme onder vermomde vorm

Het economisch imperialisme ging vooral in de periode 1875-1914 (historici laten het einde van de 19de eeuw doorgaans samenvallen met de Eerste Wereldoorlog) gepaard met territoriaal imperialisme, met het direct overnemen van het bestuur over enorme gebieden. Kolonialisme onder vermomde vorm neemt weer toe. Irak staat sedert 1991 onder internationale voogdij. Dat dit per maand het leven kost aan 5.000 jonge kinderen neemt men er bij, zoals men destijds de wredeheden die in de Kongo Vrijstaat van Leopold II plaats hadden ook over het hoofd zag. Bosnië wordt beheerd door de Verenigde Naties. En ook dat is geen succes. De *New York Times* bracht op 17 augustus uit dat de lokale leiders zeker een miljard dollar scheef sloegen. Kosovo is nu een heus mandaatgebied van de VN geworden alhoewel resolutie 1224 van de Veiligheidsraad onderstreept dat het gebied een deel blijft van de Federale Republiek Servië.

Het internationale systeem, zoals dat aan het einde van de Tweede Wereldoorlog werd uitgewerkt met de Verenigde Naties en hun Veiligheidsraad als sluitstuk, is al zo goed als dood. Zeker sedert de NAVO zich ter gelegenheid van haar 50ste verjaardag in april in Washington het recht toeëigende naar eigen goeddunken om het

even waar tussenbeide te komen. Het is ook kenmerkend voor de terugkeer naar de 19de eeuw dat het dit recht voor het eerst gebruikte in de Balkan, de haard van heel wat conflicten in de 19de eeuw, die aanleiding gaven tot het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog.

VS en unilateraal interventierecht

De Verenigde Staten passen al langer op eigen houtje een unilateraal interventierecht toe, zoals bombardementen op Libië in 1986, de oorlog tegen de sandinisten in Nicaragua en het bombardement op 20 augustus 1998 op een Sudanese geneesmiddelenfabriek onder voorwendsel dat ze chemische wapens zou fabriceren. Daar werd nooit enig bewijs voor gebracht en de VS wisten totnogtoe een internationaal onderzoek tegen te houden. De fabriek voorzag in de helft van de behoeften van Sudan aan medicijnen. Merkwaardig genoeg hief Washington op 28 april 1999 het verbod op de verkoop van geneesmiddelen aan Sudan op... Een aanval ten bate van de bevordering van de eigen industrie lijkt de logische conclusie, die ook op de Balkan kan worden toegepast.

Missionarissen

Het 19de-eeuwse imperialisme en kolonialisme werd voorbereid door missionarissen, die interventies ten gunste van de verbreiding van de „beschaving” bepleitten. In België staan onder meer in Blankenberge en Oudenaarde monumenten voor soldaten die „vielen voor de beschaving” bij de verovering van het Congolese binnenland voor Leopold II. Een verovering die werd gecamoufleerd als een „strijd tegen de Arabische slavenhandelaars”. Eens het gebied „gepacificeerd” bleken al gauw de „humanitaire” bedoelingen: tot tien miljoen mensen kwamen om in de opbouw van Leopolds fortuin en nadien, onder Belgische bestuur, nog eens honderdduizenden ten gevolge van dwangarbeid⁵.

Missionarissen zijn er nu bijna niet meer, maar des te meer niet-gouvernementele organisaties die zich in hun spoor opgeworpen hebben als voorvechters van het „humanitair interventierecht”, dat met catastrofale gevolgen werd toegepast in Kosovo. De interventie leidde tot een makkelijk te voorspellen humanitaire catastrofe en tot het aan de macht komen van een extremistische en terroristische beweging, het Kosovaars Bevrijdingsfront (UCK), dat niet moet onderdoen voor de meest extremistische Servische milities. Bernard Kouchner is al jaren één van de voorvechters van dit interventierecht. Totnogtoe leverde hij geen enkele bewijs dat zijn stelling juist is, integendeel: Kosovo is vrijwel gezuiverd

van Serviërs en van Roma (zigeuners), zonder dat Kouchner daar veel lijkt om te treuren.

Niet-gouvernementele organisaties

Kritiek op de ngo's die aan internationale hulpverlening doen is niet nieuw. De Spaanse krant *El País* had het onlangs over zoiets als „paljassen zonder grenzen”. In het Amerikaanse gezaghebbende blad *Foreign Affairs* waar ze nogmaals zwaar werden aangepakt, werd de vraag gesteld of Kosovo niet beter af was geweest zonder de NAVO-bombardementen en of het uiteindelijk niet beter is niet tussen te komen in conflicten⁶. De kritiek kan overtrokken zijn, maar vele ngo's moeten zich duidelijk gaan bezinnen of ze actoren zijn in conflicten, industrieën die behoefte hebben aan ellende om fondsen te kunnen werven of strict neutrale en ongeïnteresseerde hulpverleners.

Europa en het democratisch defect

De terugkeer naar de 19de eeuw uit zich verder ook door het afkalven van de democratie, door het „democratisch deficit”, zoals dat in verband met Europa en de Europese instellingen wordt genoemd. Zoals er onder het 19de-eeuwse liberale systeem slechts een beperkt kiesrecht bestond dat was gebaseerd op eigendom of op diploma en dus in feite was beperkt tot de rijken, zo wordt nu het effect van het democratisch stemrecht voor iedereen ingeperkt door instellingen allerhande, waarin rijken een doorslaggevende stem hebben. Europa is het grote voorbeeld. De regeringen van de lidstaten krijgen door de Europese Commissie bindende richtlijnen allerhande opgelegd, waardoor de verkozen parlements van de lidstaten met handen en voeten gebonden zijn terwijl het Europees Parlement nog steeds geen echt, volwaardig controlerend parlement is.

Maar naast Europa zijn er andere instellingen zoals de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), die berucht werd toen het tersluiks probeerde een Multilateraal Akkoord over Investerings (MAI) uit te werken dat de wereld niet tot de 19de, maar tot de 17de en 18de eeuw, het tijdperk van de grote handelscompagnieën met vrijwel onbeperkte bevoegdheden, zou hebben teruggebracht. Er is de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en, niet te vergeten, de NAVO die zonder enige democratische transparantie tot oorlog kon besluiten ook al waren een aantal leden, zoals Griekenland en Italië, tegen de oorlog in Kosovo gekant.

Paul Vanden Bavière

(4) *Wall Street Journal* en *Le Monde* hekelen IMF-leningen aan Rusland, in *Financieel Economische Tijd*, 21 augustus 1998.

(5) Voor Leopold II zie: Adam HOCHSCHILD, *De geest van koning Leopold II en de plundering van de Congo*, Meulen hoff/Kritak, 1998. Voor de Belgische periode in Kongo zie het in eigen beheer uitgegeven *Travail forcé pour le cuivre et pour l'or* van oud-diplomaat Jules Marchal.

(6) Edward N. LUTTWAK, *Give War a Chance*, in: *Foreign Affairs*, vol. 78, n° 4, July/august 1999, blz 36-44.

Kosovo: het U.C.K., V.S. en Duitsland

De rol van het U.C.K.

Toen Madeleine Albright, de V.S.-minister van Buitenlandse Zaken op 29/7 te Pristina in Kosovo aankwam werd ze - zoals de T.V.-beelden het toonden - met kussen verwelkomd door Hashim Thaci, de leider van het U.C.K. Dit emotioneel gebaar getuigt zeker van een diepe en wederzijdse vriendschap. Het wordt nochtans met de dag duidelijker dat het U.C.K. de K-for troepen voor voldongen feiten plaatst.

Tony Blair vond het bij zijn bezoek aan Pristina (31/7) zelf nodig, Thaci er op te wijzen dat hij de V.N.-beslissingen moet eerbiedigen.

"Het U.C.K." schrijft de International Herald Tribune, "heeft een verregaande politieke controle gevestigd: het bouwt een netwerk van zelfbenoemde ministeries en lokale raden, het legt beslag op bedrijven en appartementen en zamelt belastingen en douanerechten in bij gebrek aan stevige internationale politieke macht".

De door de Servische militairen uitgevoerde etnische zuiveringen, die - terecht - met klem moeten veroordeeld worden, zet het UCK en dit ondanks de aanwezigheid van K-for, op haar manier verder.

Het U.C.K. onder leiding van Hashim Thaci heeft, volgens Franklin De Vrieze van Pax Christi die ter plaatse was, veel gebouwen van het Servisch bestuur gewoon overgenomen en er eigen ministeries geïnstalleerd. Thaci benoemde in de voorlopige regering vooral vrienden. Zo is de aangestelde minister van Defensie (waarvoor is dit ambt overigens nodig?) Azam Sylja, zijn oom.

De Vrieze wijst er eveneens op dat de U.C.K.-vertegenwoordigers niet goedschiks hun macht blijken af te staan aan het V.N.-bestuur en vestigt er de aandacht op dat er grote spanningen bestaan tussen de "regeringen" van de V.N.-vertegenwoordiger Bernard Kouchner en deze van Thaci.

Zo wordt eveneens door verschillende middens getracht de media onder controle te krijgen. De krant *Koha Ditore* wordt door de Franse en Britse regeringen financieel gesteund. De Amerikaanse en Britse troepen hebben eveneens de toelating gegeven tot de oprichting van de eerste officiële Albanese zender radio 21. Deze werd als enige van de 7 aanvragen, die bij de K-for binnenkwamen, uitgekozen.

Deze radio zou volgens *Le Monde*

(22/7) reeds over een budget beschikken van honderden miljoenen dollar. De belangrijkste financiers zijn de Amerikaanse en Britse regeringen en het Fonds Soros, eigendom van de internationale geldspeculant.

Deze radio staat onder leiding van de journaliste Aferdita Keimendi die vroeger de uitzendingen op de Franse radio in het Serbo-Kroatisch verzorgde maar later in de V.S. werkzaam was voor rekening van de *Voice of America*.

Al wordt door elke Westerse regering beweerd dat Kosovo, nog voor een tijd een provincie van Joegoslavië dient te blijven, weigert het U.C.K. de munt van dit land te gebruiken en opteerde voor het gebruik van de Duitse mark. Ook de Albanese Kosovaren die voor K-for werken zouden in Duitse mark betaald worden. Volgens *Le Monde* rijdt Hashim Thaci rond met zijn B.M.W. met

nummerplaat 001 - Kosovaarse republiek.

Duitsland, de V.S. en Groot-Brittannië

Kosovo is op weg een soort protectoraat van Duitsland te worden. Zoals destijds kanselier Kohl voorbarig Slovenië en Kroatië als onafhankelijke staten erkende en Joegoslavië deed uiteenspatten, zo zet kanselier Schröder met de steun van zijn groene minister Fischer, deze politiek verder om de Duitse invloedssfeer uit te breiden. De rechterhand van Schröder, Bodo Hombach, werd als coördinator van de Europese Unie in Kosovo benoemd met een statuut dat ongeveer gelijk staat met dat van een commissaris van de Europese commissie. Het

Hoe het UCK de afscheiding voltooit

Het hoeft niemand te verwonderen dat de ontwapening van de Albanen een farce is waarmee de buitenwereld misleid dient te worden. Regelmatig is het UCK in uniform en gewapend te zien in bijzijn van KFOR soldaten. Het lijkt er op dat de Amerikaanse wensen, om van het UCK een soort nationale garde te maken, bewaarheid worden. We herinneren er nog even aan dat in Rambouillet, Madeleine Albright en Hashim Thaci privégesprekken voerden waar de kwestie van de wapens aan bod kwam.

Het UCK beschouwt zich als de overwinnaar en wil dat nu verzilveren met de controle over het hele (toekomstige) apparaat in Kosovo. Zij lijkt daarvoor te kunnen rekenen op de steun van het Westen. Deze indruk wordt nog versterkt door de aarzeling en traagheid waarmee de door de VN vastgelegde politiemacht ter plaatse geraakt. In elk geval leek het veel eenvoudiger om te bombarderen onder NAVO-vlag dan de taken in te vullen in opdracht van de VN. Dergelijke toestand doet ons herinneren aan de de samenstelling en ontplooiing van het OVSE-waarnemerskorps in de herfst van 1998, die door hun onderbezetting de etnische spanningen en uitdrijvingen in de hand hebben gewerkt.

De reden voor deze macabere opvoering ligt voor de hand. De NAVO is er in geslaagd een troepenmacht te installeren in de Servische provincie Kosovo, zonder dat daar een grondoorlog hoefde aan vooraf te gaan. Het Joegoslavische leger is intussen vertrokken. Het gevaar op een grondoorlog komt dus niet meer van die kant, maar wel van het UCK. Want, wie Hashim Thaci een vingerbreed in de weg probeert te leggen, riskeert een gewelddadige confrontatie met dodelijke slachtoffers. De keerzijde van deze houding is dan, dat KFOR het verwijt zal moeten slikken dat de humanitaire missie van de ingezette troepen, slechts een voorwendsel was en enkel diende om de burgers in het Westen te misleiden.

Zo groeit in NAVO-protectoraat Kosovo, langzaam het proces van afscheiding. Wat begon met een luchtoorlog wordt nu voltrokken door het UCK. Dat daarbij enigszins slordig te werk wordt gegaan, hebben we eerder al kunnen vaststellen tijdens het afbrokkelen van de Joegoslavische Federatie, telkens met de hulp van het Westen.

Ook nu is van een duidelijke distantie van de NAVO ten opzichte van het UCK weinig te merken.

LH/AU - Freitag

was ook Hombach die op een persconferentie verklaarde dat een versneld procédé moest uitgewerkt worden om Kosovo toe te laten tot de E.U Hashim Thaci van het U.C.K., de president van Montenegro en de leiders van de Servische oppositie werden eveneens reeds in Duitsland met de nodige luister ontvangen.

Ook t.a.v. Servië marcheren Duitsland, de V.S. en Groot-Brittannië hand in hand. De voorbije "Conferentie voor een Stabiliteitspact" te Sarajevo, waarbij Servië voor alle hulp voor de wederopbouw uitgesloten wordt, was een initiatief van Bodo Hombach.

Kofi Annan, algemeen secretaris van de V.N. had nochtans reeds het volgende verklaard: "Een zekere hulp moet aan de Serviërs geboden worden zelf zo president Milosevic aan de macht blijft. De Serviërs kunnen, reeds slachtoffer van hun regime, niet tweemaal gestraft worden".

Over de gevolgen van de bombardementen en de vernietigingen jammer genoeg geen woord! De Amerikanen, hierin gesteund door de Duitsers en de Britten zijn en blijven voorstanders van een harde radicale aanpak. Deze komt neer op de stelling: "hoe meer de Servische burgers zullen afzien, hoe sneller ze het regime van Belgrado in vraag zullen stellen. Laten we terzelfdertijd de oppositie steunen en voeden". Kortom de optie van een politieke aanpak zoals deze reeds tegen de Iraakse

burgers met alle gevolgen vandien wordt gevoerd, m.a.w. in naam van de mensenrechten onschuldige burgers uithongeren!

Ondertussen heeft de commissie Buitenlandse Zaken van de Ameri-

van sommigen, meer bepaald, zo voegen ze er aan toe van Duitsland in de regio. (Le Monde 30/8)

In de opeenstapeling van steeds nieuwe structuren (de NAVO; de K-for; Minuk - de missie van de V.N. in Kosovo -; het Stabiliteitspact; het Agentschap voor Kosovo; de G7, het O.V.S.E., enz.) zien ze een proliferatie van structuren en initiatieven zonder duidelijke omlinering en openheid. Europa, zeggen ze, zal zijn impact op zijn financiële verbintenissen verliezen en een nieuwe bureaucratie zien tot stand komen.

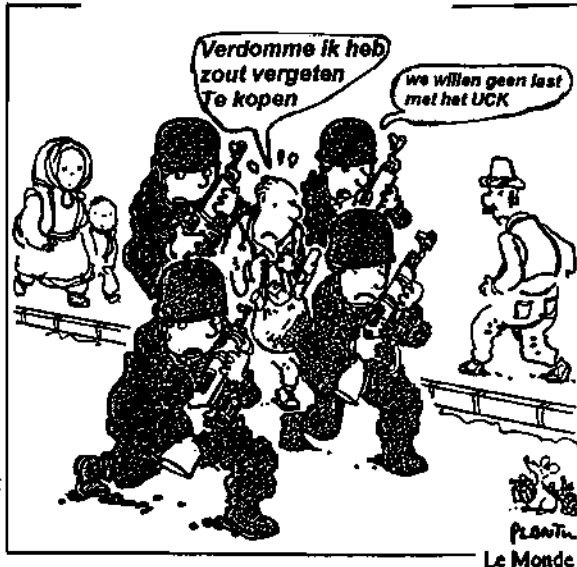
Als men rekening houdt met de hoger geciteerde ontwikkeling zouden de NAVO bazen wel eens hun vinger in eigen oog kunnen steken.

"De Standaard" (31/7) citeert wat dit betreft een passage uit het interview van Baton Hasschier, de hoofdredacteur van de krant "Koha Ditore" met de International Herald Tribune: "De enige groep die een structuur heeft is het U.C.K. Het zal zeer moeilijk zijn

om van Albanië een Kosovo te maken (rekening houdend met de van oudsher betere levensomstandigheden in Kosovo) maar het omgekeerde zal, naar ik vrees, gemakkelijk gaan. Het wordt met de dag moeilijker om onafhankelijk te denken en te spreken". Het Westen draagt hier zeker een grote verantwoordelijkheid.

André De Smet

INKOPEN IN KOSOVO

kaanse senaat, op voorstel van Robert Gelnach - de speciale afgevaardigde van Clinton in de Balkan - een steun van honderd miljoen dollar goedgekeurd voor de werking van de oppositie in Joegoslavië.

De gewezen en de huidige voorzitter van de Europese Commissie, met name Jacques Santer en Romano Prodi, hebben nochtans hun ongerustheid uitgesproken over het activisme

Servische bevolking het slachtoffer

De groten der aarde hebben met veel vertoon in Sarajevo het stabiliteitspact voor de Balkan gelanceerd.

Het werd een ceremonie van onderdanigheid ten opzichte van de Verenigde Staten van Amerika. De veertig staats- hoofden keurden zonder enige opmerking of amendement de voorstellen van president Clinton goed.

Het begint met een financiële steun van 15 miljard frank. Het gaat o.a. over een investeringsfonds van 5,7 miljard frank onder Amerikaans beheer en een kredietlijn van 7,6 miljard frank. Daarnaast worden ook handelstoelagen voorzien voor wat de import van bepaalde goederen betreft naar de VSA.

Over een periode van 10 jaar zou 100 miljard dollar worden besteed aan de heropbouw van de Balkan. Zonder enig protest van de aanwezige staats- hoofden werd door Clinton de banbliksem tegen Servië uitgesproken: "Servië

kan enkel aanspraak maken op hulp als president Slobodan Milosevic tot het verleden behoort. Servië heeft enkel toekomst zonder Milosevic."

Zoals in Irak, wordt nu ook de Joegoslavische bevolking gestraft omdat hun leider niet in de westerse en vooral Amerikaanse politieke, economische en militaire strategie past.

De vraag wordt nog altijd gesteld waarom de NAVO, onder de druk van de VSA, zich heeft gemengd in een zuiver binnenlands conflict in Joegoslavië en niet tussenkomt in Turkije, waar de Koerden praktisch uitgemoord worden. En waarom geen tussenkomst in Zuid-Soedan en in Tibet en ga maar zo door? Waarom die verregaande laksheid van de zogenaamde vredesmacht ten overstaan van de UCK en de huidige wreedheden van de Albanese Kossovaren tegenover de Serviërs en de zigeuners?

Op de conferentie van Sarajevo waren alleen de Serviërs de zondebok en heeft men door het inviteren van Montenegro en de Servische oppositie en het niet-inviteren van Milosevic en Ibrahim Rugova de extremisten van het UCK en het binnenlands verzet tegen Milosevic nieuwe dynamiek willen geven.

Is nu werkelijk het ogenblik niet gekomen dat Europa zich heel wat onafhankelijker zou moeten gaan opstellen tegenover de Amerikaanse wereldheerschappij. Of willen Europese staats- hoofden lijdzaam verder een satellietrol spelen? Zij mogen daarbij niet vergeten dat de militaire interventies van de NAVO niet altijd ingegeven zijn door humanitaire overwegingen volgens de internationaal-rechterlijke gebruiken.

Alfons Laridon
Ere-volksvertegenwoordiger

Na de oorlog...

Bernard Kouchner sprak bij het begin van z'n nieuwe ambt als bestuurder van Kosovo over 11.000 doden tengevolge van etnische zuiveringen. Nadien relativeerde hij een en ander door te stellen dat hij voor dit cijfer geen materiële bewijzen kon voor leggen.

Feit is wel dat er een brutale repressie is gevoerd tegen de Kosovaarse bevolking. De politieke problemen tussen Albanese Kosovaren en Serviërs werd sedert eind '79 via politie-optredens geregeld. De zaken zijn beginnen te escaleren toen er geregeld gewapende aanvallen op kazernes en politieposten werden uitgevoerd door Albanese Kosovaren; met de komst van het UCK dus.

Het leger voerde een scherpe contra-insurgentiepolitiek, wat erop neer komt dat geweld of terreur door terreur worden beantwoord. Dorpen waar groepjes UCK-leden gesignaleerd waren, werden ontvolkt, om de "vis droog te leggen". Deze tactiek hebben de Amerikanen in de Vietnam-oorlog geperfectioneerd, Guatemalteekse officieren waren daar experts in, het Turkse leger gebruikt dat al jaren in Turks Koerdistan.

De "regering" van Kosovo

Hoofdbestuurder in opdracht van de VN is Bernard Kouchner, voormalig lid van de regering Jospin (staatssecretaris voor gezondheid, ex Europarlementslid, stichter van Artsen zonder Grenzen Frankrijk).

Z'n adjunct is Jack Covey (USA) die tot 1998 in Bosnië actief was, en die de 4 terreinen van de nieuwe internationale missie coördineert:

- de burgerlijke administratie, onder leiding van de Fransman Dominique Vian, die de openbare diensten van het autonome Kosovo moet opzetten;
- de herinstallering van de vluchtelingen, onder leiding van de Nieuw-Zeelander Dennis McNamara van het Hoog VN-Commissariaat voor de Vluchtelingen;
- de democratisering van de instellingen (en verkiezingen), onder leiding van de Nederlander Daan Everts van de OVSE (Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa);
- de heropbouw, onder leiding van de Brit Joly Dixon, huidige directeur van de dienst internationale zaken van de Europese Commissie.

Toen de NAVO vanop zeer grote hoogte Servië bombardeerde voerde Belgrado de oorlog die het kon voeren. De ongenaakbaarheid van de aanvallers maakte van de Kosovaren een des te gemakkelijker vijand. Het leger ging door met het ontvolken van bepaalde dorpen. Vóór de bataljons, rond hen, met hen gingen milities zeer gewelddadig te keer. Veel Serviërs zeggen vandaag dat deze milities werkelijk 'etnisch' zuiverden.

In volle bombardementen zouden bepaalde militieleden voor de Joegoslavische rechtbanken zijn gedaagd. Maar vergeten we niet dat de politieke broodheren van deze milities in de coalitieregering van Belgrado zelden.

Het groot aantal vluchtelingen werd dan veroorzaakt door een combinatie. De repressie van het leger, de zuiveringen van de milities en de bombardementen die de NAVO op doelwitten in Kosovo uitvoerde.

Vandaag is het vluchtelingenprobleem als dusdanig, aan het verdwijnen. Diegenen die nog in kampen achter blijven zijn zij die geen huis of grond hadden, of absoluut hopen op een visum naar een Europees land of naar de States, of zigeuners.

Gevolgen van de bombardementen

Dokter Geert Van Moorter bracht een bezoek aan Servië in de maand mei. Zijn verhaal brengt een kant van de oorlog die we in de pers minder aan bod hebben zien komen. Hieronder volgt een kort uittreksel uit zijn ooggetuigenverslag.

Ik zag live de bominslag die het Dr Dragisa Misovic ziekenhuis trof, pal in het centrum van Belgrado. Een enorme knal met een grote ravage. Volgens de NAVO een misser, voor de mensen in Belgrado een bewuste aanval, om hun moreel te kraken. Wie ben ik om te zeggen wat de juiste versie is? De stafchef van de Belgische luchtmacht verklaarde voor een paar weken dat om effectief te zijn, de bombardementen de gewone bevolking moet treffen. En dat doen ze.

Elektriciteitscentrales werden eerst met grafietbommen bestookt, wat kortsluiting veroorzaakt. Nu worden ze fysiek stuk gebombardeerd. De gevolgen zijn

enorm: geen eten kunnen koken, de fles voor de baby niet kunnen verwarmen, geen licht, koelkast, diepvriezer (eten dat bederft), wasmachine, warm water, geen communicatie. Belgrado heeft veel flatgebouwen, als er nog elektriciteit is durft men de lift niet meer te nemen, uit schrik er geblokkeerd te zitten. Je zal maar op de 17de verdieping wonen, sleur je kinderwagen en boodschappen maar via de trap. Verkeerslichten, trolleybussen, ook de waterpompen werken op elektriciteit, dus is er regelmatig geen water.

De ziekenhuizen zonder elektriciteit en water. Hoe moet het dan met hygiëne, steriliteit, radiologie, dialyse, couveuses...? De noodgenerator werkt enkel voor intensieve zorgen en operatiezalen, en ook dat wordt moeilijk want brandstof voor de generator wordt schaarser en duurder. De mensen moeten er regelmatig in zeer moeilijke omstandigheden werken. Het medisch personeel heeft er een enorme inzet.

Het bombarderen van de grootste sigarettenfabriek, een geneesmiddelenfabriek, de enige autofabriek, ziekenhuizen, scholen... treft de mensen ook. "Ja, maar een auto kan toch militairen vervoeren?" Reactie van ginder: "Wel, volgens die logica kan je alles platgooien, ook de voedingsindustrie. Voedsel wordt immers ook door militairen gebruikt...". Veel mensen verloren echter door de vernielingen hun werk, en daardoor ook hun inkomen. Mensen staan nu aan te schuiven voor sigaretten. Er is nu reeds gebrek aan bepaalde geneesmiddelen. Tot hiertoe is de voedselvoorrading in Belgrado nog in orde, maar voor hoelang nog? in Kosovo dreigt honger.

Ik zag de 'resultaten' van de clusterbommen die ze op de middag boven het universitair ziekenhuis en de groentenmarkt van Nis gedropt hebben. Vele doden en gewonden, door deze anti-persoonsbom...

Vrede in het Midden-Oosten behalve voor de Palestijnen?

Geen enkele premier, in het 51-jarige bestaan van Israël heeft nagelaten in zijn investituurrede voor de Knesset (Israëliësch Parlement) de hoop op vrede uit te drukken. Geen van E. Baraks voorgangers evenwel sprak in zo'n concrete bewoordingen over de 'beëindiging van het inmiddels een eeuw oude Israëliësch-Arabisch conflict'. Reeds in de kiescampagne maakte E. Barak duidelijk dat hij een totaalstrategie voor ogen heeft en daar niet van afwijkt. Hij wil de geschiedenis ingaan als de persoon die een punt heeft gezet achter het Israëliësch-Arabisch conflict.

Net binnen de tijd heeft E. Barak de coalitiebesprekingen beëindigd en heeft een regeringscoalitie op de been gebracht die kan steunen op een 'soliede' (sic) Joodse meerderheid. De Palestijnen uit Israël die E. Barak nog zo hun steun betuigden in het stemlokaal, werden bedankt voor de eer van regeringsdeelname. De moord op Rabin was op dit punt voor Barak heel duidelijk gebleken. Eén van de twee taken trouwens die E. Barak zich tot doel heeft gesteld is de breuken binnen de Israëliësch samenleving te lijmen die na de moord op Yitzak Rabin in november 1995 zijn ontstaan. Een tweede taak die hij zich stelde was de terugtrekking van het Israëliësch leger uit het Libanese moeras en het uitoefenen van druk op Syrië om zich bij de Oslo-club aan te sluiten.

Een regering Barak zal één positief aspect hebben: er zal weer worden onderhandeld. De vraag is of dit meer zal opleveren dan een eenzijdige terugtrekking uit Libanon gezien de opvattingen van Barak en zijn coalitiepartners.

De regeringscoalitie die E. Barak eind juni - na zes weken van besprekingen - tot stand wist te brengen, bestaat uit zeven partijen: Eén Israël (lijstverbinding Arbeidspartij/Gesher/Meimad) met 26 zetels in de Knesset, Shas (17), Meretz (10), Yisraelb'Aliyah (6), Centrum Partij (6), Nationale Religieuze Partij (5) en de Verenigde Torah Judaïsme (5). Daarmee kan de regering Barak rekenen op de steun van 75 afgevaardigden in de 120 zetels tellende Knesset en beschikt hij over een meerderheid van 15 zetels.

Bij het begin van de coalitiebesprekingen toonde E. Barak zich voorstander van een grote coalitie tussen de Arbeidspartij en Likoud. Die bleef evenwel met 61 zetels onvoldoende om een stabiele meerderheid te bereiken. Om een stabiele meerderheid te bereiken was een uitbreiding van de coalitie tot Shas logisch op voorwaarde dat de wgens fraude en het aannemen van steekpenningen partijleider Aryeh Deri ontslag nam, wat inmiddels gebeurd is. E. Barak kan dus op een soliede joodse meerderheid rekenen zonder een beroep te moeten doen - zoals Rabin moest doen - op afgevaardigden van Arabische partijen.

Veel waarnemers vragen zich af of Barak de aan de kiezers beloofde veranderingspolitiek kan doorvoeren met zo'n desparate coalitie. Zij schuiven de these naar voor waarbij Barak ernaar gestreefd heeft zo'n ruime coalitie te vormen om zich van alibi's te voorzien als hij sneller dan voorzien, vooruitgaat met de vredesonderhandelingen. De nieuwe Israëliësch premier is wellicht van plan de prioriteiten in de Israëliësch politiek te verleggen maar traag en bedachtzaam en heeft hij daarom remmen willen inbouwen in de schoot van zijn kabinet om Meretz en de linker arbeiderszijde ervan te weerhouden op de gaspedaal te gaan staan.

Trends na de verkiezingen

Global zijn er vier trends vast te stellen na de verkiezingen:

- 1) de verdergaande teruggang van de twee grote partijen. Niet alleen verloor Likoud ééndertig van zijn zetels, ook de Arbeidspartij ging 20 % achteruit en zit nu met een ingekrompen fractie van 26 zetels in de Knesset. Daar kunnen dan nog de 3 zetels opgeteld worden van Eén Natie. Deze partij wordt geleid door de Secretaris-Generaal van de overkoepelende vakbond Histadrot en voerde campagne rond het thema 'het verdedigen van de belangen van de werknemers'. Op andere punten steunde zij de Arbeidspartij evenwel openlijk.
- 2) de verdergaande versterking van de positie van de etnische partijen. Behalve Shas is de Russische gemeenschap thans met 11 afgevaardigden in de Knesset vertegenwoordigd (voorheen met 7) en de

Palestijnse bevolkingsgroep met 10 zetels (voorheen, 9). aan deze partijen kan men Shinoui toevoegen (6 zetels), die geleid wordt door de rechtse journalist Tommy Lapid en die de partij van het westerse, seculier georiënteerde bevolkingsdeel is geworden.

- 3) het grote verlies van extreem-rechts. Dit segment van de Israëliësch samenleving heeft thans 9 afgevaardigden in de Knesset, waarvan 4 van de partij Nationale Eenheid van Beny Begin. Tot dan was extreem rechts met 16 zetels (9 van de nationale religieuze partij, 2 van Moledet en 5 van de uiterst rechtse vleugel binnen Likoud, die zich na het afsluiten van de Wye River overeenkomst afsplitste) in de Knesset vertegenwoordigd.
- 4) een verschuiving binnen het blok van de religieuze partijen. Terwijl de haviken (Nationale Religieuze Partij en Verenigde Torah Judaïsme) teruggingen van 14 naar 10 zetels, steeg het aantal afgevaardigden van de gematigder Shas van 10 tot 17.

Succes van Shas

Deze trends wijzen op een gefragmenteerder parlement, maar dit geeft op zich meer manoeuvreerruimte voor Barak.

Vergeleken bij het grote succes van Shas zijn de andere resultaten van de verkiezingen voor de Knesset van ondergeschikt belang.

Eén van de populairste slogans tijdens de enorme bijeenkomst die na de overwinning van Barak spontaan plaatsvond op het centrale plein van Tel Aviv was: 'alles behalve Shas'. In de ogen van de tienduizenden jonge mannen en vrouwen uit de betere buurten van Tel Aviv en van de Kibbutzim zijn Shas en diens oriëntaalse achterban de hoofdvijand. De haat jegens Shas is niet alleen een levend bewijs van de omvangrijke interne breuken binnen de Israëliësch samenleving, maar ook een indicatie voor de extreme betrekkelijkheid van de 'progressieve' pretenties van de achterban van E. Barak, die blauwogige fascistische verkiest boven de meerderheid van de bevolking waarmee zij geen gemeenschappelijke cultuur deelt.

Barak begrijpt beter dan de meeste van zijn aanhangers en bondgenoten (in

het bijzonder Meretz) dat wanneer hij Shas buiten zijn regering houdt, zijn voornaamste politieke doelstelling (nl. om de gepolariseerde atmosfeer af te bouwen en het Israëliëse (joodse) volk te verenigen) gedoemd is te mislukken. Vandaar de beslissing van Barak om Shas in zijn coalitie op te nemen, nadat evenwel de wegens corruptie veroordeelde leider Aryeh Deri teruggetreden is. Geconfronteerd met Shas zal Barak er een zware klus aan hebben om nationale eenwording te bewerkstelligen en tegelijkertijd de legitimiteit van de staatsinstellingen te herstellen.

Het vredesproces en de Palestijnen

Er blijft bij de start van deze nieuwe coalitieregering een essentiële vraag over: wat zijn de prioriteiten van de nieuw gekozen premier? Vrede in eigen huis is een voorwaarde voor vrede met de Arabieren, stelde deze van meet af aan.

In zijn investituurtoespraak beklemtoonde E. Barak de hand te schudden van alle partijen om de vrede in de regio te realiseren: 'Ik ken niet alleen het lijden van mijn volk maar ook dat van het Palestijnse volk en ik wil daar een eind aan maken door de dialoog aan te gaan met de leiding van het Palestijnse volk. Voor mij heeft de vrede met de Palestijnen evenveel betekenis als deze met Syrië en Libanon'. Hiermee speelt E. Barak in op de vrees van de Palestijnen voor een isolement in geval van een voorafgaandelijk akkoord met Damascus. Dat die vrees niet van de lucht is, getuige het Camp David-akkoord dat Begin zowat 2 decennia terug afsloot met Mubarak van Egypte en waar toendertijd Assad van Syrië zich fel tegen verzette. Inmiddels is de positie van Assad fel afgezwakt na het ineensstorten van het Sovjet-regime, zijn trouwste bondgenoot. Als E. Barak het Israëliësch leger eenzijdig uit Libanon wegtrekt - wat hij recent heeft aangekondigd - slaat hij hiermee Assad's laatste wapen uit handen. En als ook de Golanhoogte, die niet langer van strategisch belang lijkt, ontruimd wordt, is de tijd rijp voor maandenlang onderhandelen over demarcatielijnen, ontmanteling van nederzettingen en niet in het minst de watertoevoer en het uitstellen van de vredesbesprekingen met de Palestijnen.

Het regeringsprogramma van E. Barak blijft echter wazig wat de vredesonderhandelingen met de Palestijnen betreft. Een eerste concrete idee is de constructie van een reuzegrote brug die de westelijke Jordaanoever met de Gazastrok moet verbinden en de afgesloten bezette Palestijnse gebieden moet ontsluiten.

Toch kan E. Barak er niet omheen dat

2 decennia na Camp David de Palestijnen meer internationale status hebben verworven, beklonken in een netwerk van akkoorden waarvoor de V.S. garant staan.

De prioriteit ligt voor E. Barak evenwel bij het herstel van de nationale consensus, inclusief met de kolonisten en de fundamentalisten. Het spreekt voor zich dat de prijs voor een dergelijke consensus de herbevestiging van de drie 'Nee's' is tegenover de Palestijnen: nee tegen ontmanteling van de nederzettingenblokken, nee tegen Palestijnse soevereiniteit over Oost-Jeruzalem en nee tegen terugtrekking naar de bestandslijnen van voor 1967. Deze drie nee's zijn de rode lijnen die werden vastgelegd in een document van 'nationale verstandhouding' ondertekend door Likoeed, Geshet, de Arbeidspartij en extreem rechts in februari 1997 en die niet overschreden kunnen worden in de onderhandelingen met de Palestijnen.

Die rode lijnen komen de facto en de iure neer op de annexatie van minstens 35 % van de door Israël bezette gebieden, de opdeling van de Palestijnse gebieden in twee grote enclaves: de westelijke Jordaanoever en de Gazastrok, op hun beurt verder opgedeeld door nederzettingenblokken, de afwezigheid van echte grenzen en het afzien tot de toegang tot het grootste deel van de ondergrondse waterreservoirs.

De tijd dringt

Wat de vredesonderhandelingen betreft, heeft Barak zijn wil om direct over te gaan tot de onderhandelingen over het definitieve statuut van de Palestijnse gebieden niet onder stoelen of banken gestoken, zonder de toepassing dus van de voorafgaandelijke toepassing van de twee vorige vredesakkoorden, het Oslo-akkoord en het Wye River-akkoord.

Toch dringt de tijd voor de betrokken actoren in het Israëliësch-Palestijns vredesproces. Allen hebben zich vastgezet op de deadline van 1 jaar. Bij zijn blitzbezoek aan Washington heeft E. Barak een doorbraak op alle sporen (ook het Palestijnse) beloofd binnen de 15 maanden. Y. Arafat stemde ermee in de uitroeping van de onafhankelijkheid van de Palestijnse staat, reeds voorzien op 4 mei 1999, uit te stellen voor ongeveer dezelfde periode in ruil voor een expliciete Europese en meer vage Amerikaanse belofte om een onafhankelijk Palestina te erkennen tegen midden 2000. Niet toevallig valt deze periode ook samen met de beëindiging van de ambtsperiode van president Clinton van de V.S.

Alles hangt af van E. Barak die snel de keuze moet maken tussen verregaande toegevingen die hij niet echt wil doen of zijn mislukking aanvaarden in het een punt zetten achter het een eeuw-oude

Israëliësch-Arabisch conflict. Zo'n mislukking zal ongetwijfeld nieuw bloedvergieten met zich meebrengen.

Toch zal Baraks keuze sterk beïnvloed worden door externe factoren. Barak ziet zich na de moord op Rabin geconfronteerd met een rijpere Israëliëse samenleving die niet langer bij de pakken blijft zitten en wacht tot 'onze regering' haar job in haar eentje heeft volbracht. Regeringen moeten onder druk worden gezet van onderuit om moeilijke beslissingen te nemen en de confrontatie aan te gaan met de andere helft van het publiek.

Een hoopvol teken is alvast de ruime weerklink die de oproep van de Israëliëse burgerrechtenvereniging heeft gevonden in haar aanklacht tegen de verdere vernietiging van Palestijnse huizen. Ondertussen publiceerde het leger statistieken van een toenemend aantal ouders dat bezwaar maakt tegen het feit dat hun kinderen moeten dienen in gevechtseenheden. Sommige Israëliëse jongeren zitten opgesloten omdat ze dienstplicht weigeren in de bezette gebieden.

Ook internationaal moet de druk toenemen. Niet alleen vanuit de V.S. die zich garant hebben gesteld voor de naleving van Wye River maar ook vanuit Europa. Hierbij is het hoogst belangrijk dat Europa zich eindelijk losmaakt van zijn obscure rol van 'getuige' bij de moeizame en tot nog toe vergeefse pogingen van de Amerikaanse regering om Israël tot werkelijke onderhandelingen te dwingen. Europa is als grootste donor van het vredesproces en als belangrijkste handelspartner van Israël, in de mogelijkheid om via diplomatieke, politieke en economische druk Israël ertoe te brengen echte onderhandelingen aan te knopen met het Palestijns Nationaal Gezag.

Pas met voldoende buiten- en binnenlandse druk zal E. Barak geneigd zijn werk te maken van een echte, duurzame vrede in het Midden-Oosten. De erkenning van de rechtmatige Palestijnse eisen zijn hiervoor een essentiële voorwaarde.

Claudine Huyghe

Bronnen:

Oslo verstreken: wat na 4 mei 1999? Tijl Declercq, in Soemoed, 27, nr. 2 april 1999, p. 17

Is this the man? A. Keller in The Other Israël, n° 89-90, August 1999, pp. 1-6
Verkiezingen 17 mei 1999: een post mortem / M. Warshawski, in Soemoed, 27, nr. 3, juni 1999, pp. 14-16

De formule van Barak, Challenge-redactie in Soemoed, 27, nr. 3, juni 1999, pp. 17-18.

De troonopvolger

Wie geloofde dat de huidige Russische tsaar het kalm aan zou doen tijdens de voorbije weken heeft zich misrekend. Het Kremlin werd alweer gekenmerkt door een crisis, geen nieuwe opstoot van de financiële, maar een nieuwe regeringcrisis.

In feite handelt het hier niet zo zeer om een crisis, maar om de politieke gevolgen van een grondwet die heel erg de presidentiële heerschappij in de praktijk doorzet. De president in Rusland kan een regering naar eigen goeddunken door mekaar schudden, zonder hierbij rekening te moeten houden met de politieke krachtsverhoudingen zoals die na de laatste parlementsverkiezingen zijn ontstaan.

Tsaar Boris Jeltsin heeft aldus de vijfde regeringsleider gekozen in een tijdspanne van 18 maanden. Dat is in de huidige Russische context niet ongewoon. Sedert 1990 bestaat er in Rusland inderdaad niet langer iets als een zelfstandig politiek orgaan.

Totnogtoe had de president het fatsoen zijn beslissingen om een nieuwe regeringsleider te benoemen, te staven. Dit is deze keer bij het ontslag om Sergej Stepasjin niet gebeurd. Daarvan getuigt het laatste politiek optreden van Stepasjin, toen hij verklaarde: "De president heeft mij ontboden, heeft me bedankt voor mijn werk en heeft me ontslagen". Men zou over deze voorvallen kunnen lachen mochten ze niet zo bedroevend zouden zijn. Men kan zich de vraag stellen of er in Rusland nog wel een gekozen parlement is. Dat de Russische Doema de door de Russische president benoemde regering moet goedkeuren, is in feite niets anders dan de schijn van een democratische procedure, waarbij het gekozen parlement misbruikt wordt om het dictatoriale optreden van de nieuwe tsaar in het Kremlin te verdoezelen.

Jeltsin's nieuwe keuze voor het ambt van premier is voor de buitenwereld een complete verrassing. Niet alleen het feit dat hij Poetin op de regeringsstoel zet, maar ook zijn uittalingen en de lofzang over Poetin als troonopvolger. Dat is volkomen nieuw, daar tsaar Boris steeds argwanend stond tegenover iedereen die maar een begerig oog op zijn koningstroon durfde wer-

pen. Hij brabbelde voor de TV-camera zijn vaderlijke wens en bood zijn diensten aan om de door hem voorgedragen kandidaat de troon te laten bestijgen.

De wensen van tsaar Boris en de werkelijkheid in het huidige Rusland zijn echter twee verschillende aspecten van het dagelijkse leven.

Volgens het UNDP-rapport "Transition 1999" (United Nations Development Programme), kromp het bruto binnenlands product (BBP) van Rusland van 1990 tot '97 cumulatief met 41 procent, de industriële productie met 138 procent. De bedrijfsinvesteringen liepen 75 procent terug. In dezelfde tijdspanne, toen het westen de tsarenclub in het Kremlin ijverig hielp om de vrije-

markt de enige bron om een inkomen te verwerven. De ondergrondse economie in het Jeltsin-paradijs bedraagt 25 procent van het Russische bruto binnenlands product (BBP). Voor de arme drommels is een schaduw economie nog altijd beter dan geen economie, zegt het UNDP.

Met deze realiteit van verslechterende leefomstandigheden van de Russische bevolking, houdt Jeltsin geen rekening. Hij maakt zich illusies dat het volstaat om zijn uitverkoren troonopvolger aan te duiden om zijn beleid van sociaal verval en afbraak, de uitverkoop van de Russische economische kroonjuwelen verder te zetten.

De werkelijkheid is anders, volgens een laatste opiniepeiling schenkt maar 3 procent van de bevolking hem vertrouwen, 90 procent wijst zijn beleid af. Dan wordt het voor de aangeduide troonopvolger Poetin een zeer moeilijke start naar de tsarentroon. Hij is voor de kiezers een onbekende en onervaren politicus.

We moeten niet direct denken dat Boris Jeltsin per se zichzelf wil overleven. De reden van al dat gemanipuleer is veeleer te zoeken in de ontoerage van de president en het Kremlin. Zij willen aan de macht blijven ook als Jeltsin er niet meer is. Het gaat 'm onder meer om de dochter van Jeltsin, en om bepaalde "nieuwe rijken" als Boris Berezovski, die onder premier Primakov zwaar werd aangepakt. Ze zijn bijzonder benauwd dat een nieuwe machtshebber hun bewegingsruimte zwaar zou beperken, of hun zaakjes totaal lam zou leggen. Daarom moet Jeltsins opvolger absoluut iemand zijn die zij kunnen dirigeren.

De hoop van tsaar Boris, dat hij de kiezers eendrachtig achter zijn gekoesterde troonopvolger kan scharen om zo zijn programma verder te zetten in het bankroete Rusland is niet haalbaar. Het is de kat en de muis met elkaar willen verzoenen.

Of Poetin de kandidaat-troonopvolger van Jeltsin blijft is niet zeker, daar tsaar Boris - en zijn vrienden - op dat vlak onvoorspelbaar is. Hij schiet zijn premiers en ministers inderdaad even snel af als dat hij ze benoemt.

AU
22.08.99

Die Welt Worauf man sich verlassen kann ... in Moskou!
Waar men van op aan kan ... in Moskou

markteconomie in te voeren, stroomde maar liefst 150 miljard dollar naar het buitenland.

Volgens hetzelfde UNDP-rapport zijn 5,9 miljoen mannen 'vermist' in het rijk van Jeltsin. Deze terugloop schrijft het UNDP toe aan meer zelfmoorden, krimpende levensverwachting, een slechtere gezondheidszorg en een toename van een zelfvernietigend gedrag door de immer verslechterende leefomstandigheden. Van 1991 tot '95 verviervoudigde het aantal gerapporteerde drugs misdaden. Ziektes die vóór 1991 volledig verdwenen waren, en die door gewone inentingsprogramma's bedwongen kunnen worden, duiken nu weer op ten gevolge van de crisis in de gezondheidssector.

In het UNDP-bericht schrijft men dat de corruptie is uitgegroeid tot een gebruikelijke manier om politieke en economische transacties te verrichten. Voor vele mensen zonder werk is de zwarte

Fianna Fail - Soldaten van het (nood)lot (Soldiers of Destiny) Ierlands grootste partij strompelt van schandaal tot schandaal.

Charlie Haughey

Het begon met Charlie Haughey, de man die Fianna Fail (FF) en Ierland voor het beste deel van 17 jaar regeerde als een despoot.

In 1970 was hij de leider van een ultra-republikeinse fractie in de FF-regering, die een complot smeedde om wapens naar de Provo's te smokkelen. Hij verloor zijn ministerzetel, en verhuisde voor een tijdje naar de achterbank. Maar zijn agressieve leidersallures brachten hem spoedig weer op het voorplan, en hij gelukte erin de partijleider en eerste minister Lynch uit te schakelen. Dat was het begin van een periode zonder voorgaande in de annalen van de Ierse Republiek.

Financiële en politieke schandalen

Met een parlementair salaris van £14.000 per jaar, speelde hij het klaar circa £100.000 per maand te spenderen. Op korte tijd bouwde hij een schuld van méér dan £1 miljoen op in één van de grote Ierse banken. Die schuld werd hem in het begin van de 80-er jaren quasi volledig kwijtgescholden. Hoge functionarissen van de bank verklaarden voor de onderzoeksrechter: "hoe minder ze wisten wat er omging, des te beter", en dat de bank voortging met zijn ongedekte cheques te honoreren, omdat de man zo populair was, en zijn 'ongenoegen' nadelig zou zijn voor de claudie van de bank. Het was een ware verlichting voor de bank, toen Haughey besloot zijn rekeningen elders te plaatsen, nl. bij een Caraïbische bank. Het kwam nu aan het licht dat gedurende al die jaren, grote bedragen toestroomden naar zijn bankrekeningen van een eindeloze reeks investeerders en bedrijven, vooral in de bouwsector. 'Vrienden' en welstellende partijgenoten werden aangehaald aanzienlijke sommen te plaatsen in een helikopterfirma op touw gezet door een zoon van Haughey (met andermans geld), en alhoewel het ging om bedragen van 10 tot 50.000 pond

zag geen van de milde gevers ooit aandelen, laat staan dividenden. Inmiddels had Haughey senior een klein imperium opgebouwd: hij kocht een eiland, een zeevaardig yacht, en installeerde zich in een kasteel, met stallen, en paardenstoeterij, omringd van kunstwerken en antiek.

Er was een sterk vermoeden dat er iets niet pluis was in het wereldje van C.J. Haughey, maar zijn macht was zo stevig gevestigd, en zijn stijl agressief-dominerend, dat niemand durfde uitspreken wat velen dachten. Indien we terugblikken op de autoritaire persoonlijkheid van de man, is het duidelijk dat hier meer op het spel stond dan gewone corruptie: een groep van invloedrijke financiers en bedrijfsleiders zag verder dan gewoon de verzekering van een voor hen gunstige politiek. Die kwam er ook, maar Haughey werd klaar gestoomd als de toekomstige dictator van katholiek-conservatief, nationalistisch Ierland. Gelukkig werd Haughey bijtijds ten val gebracht door innerlijke twisten binnen Fianna Fail, en het groeiend rumoer rond andere financiële en politieke schandalen waarbij de "leider" en de partij in één of ander opzicht in de schijnwerpers kwamen te staan. Haughey was niet de enige die nauwe bindingen had binnen een "gouden cirkel" van business magnaten. Een ander FF minister moest ontslag nemen toen uitkwam dat hij tenminste £50.000 (circa BF 2,5 miljoen) ontving van een grote bouwaannemer, toen hij minister was met bevoegdheid voor bouwvergunningen. Die zaak is nu in handen van een tribunaal van onderzoek. Maar steeds meer verdoken zaken komen aan het licht. In de laatste paar decennia bouwden plaatseilijke FF verkozenen zich een flinke reputatie op voor het wijzigen en herschikken van regionale bouwplannen. Op die manier werden landeigenaars en grondspeculanten die de juiste palm gesmeerd hadden, van vandaag op morgen multimiljonairs. Een tribunaal van onderzoek voelt nu een reeks politiekers, bouwondernemers en functionarissen aan de tand.

Padraig Flynn

Vervolgens was het Padraig Flynn, commissaris voor Sociale Zaken bij de Europese Commissie in Brussel die tegen de lamp liep. Hij was FF minister en volksvertegenwoordiger (zijn dochter "erfde" de zetel toen papa naar Brussel weg gepromoveerd werd). Hij wordt er van verdacht een gift van £50.000 voor de partij, ook weer van een vooraanstaand aannemer van bouwwerken, in zijn eigen zak te hebben gestopt. Hij liet de kat zelf uit de zak tijdens een populair radioprogramma, maar weigert nu alle verdere uitleg. Zelfs het parlement acht hij niet waardig zijn verklaring te horen, hij wil alleen spreken voor het tribunaal van onderzoek. Maar het kan jaren duren voor hij daar aan de beurt komt: er zijn zoveel 'getuigen', en de advocaten voor de verdediging doen hun best om de procedure zolang mogelijk te rekken. Zij worden immers (door de belastingbetaler) prinselijk betaald voor hun moeite, per zitting, zelfs voor de dagen dat het tribunaal niet zit. Het staat nu wel zo goed als vast, dat Flynn zijn vet-betaalde post in Brussel mag vaarwel zeggen.

Niet verwonderlijk dat de populariteit van Fianna Fail slinkt, maar niet snel genoeg, ze is nog steeds de partij met de grootste aanhang. Het negatieve aspect van al die onthullingen is, dat het cynisme en het wantrouwen van het publiek, t.o.v. de politiek en alle politiekers zonder onderscheid toeneemt, en een gevaarlijk vacuüm schept voor neo-fascistische avonturiers van het "republikeinse" type. Hopelijk zal de nieuwe Labourpartij, (fusie met Democratic Left) een alternatief kunnen bieden voor de gemarginaliseerden, en voor de groeiende massa van gedesillusioneerde kiezers.

Het is niet al goud dat blinkt, maar Fianna Fail is definitief een partij die stinkt.

Frans L. Frison, Dublin

Een nieuwe politieke cultuur?

De bende van Nijvel, de moord op André Cools, de Agusta affaire, de sluiting van Renault met daarbovenop de dioxinekwesitie, - zijn het dan niet de enige schandalen dan toch wel de belangrijkste -, hebben de openbare opinie in de voorbije jaren ten zeerste ontstemd.

Het nieuwe ordewoord werd toen "voor een nieuwe politieke cultuur".

Het werd het instrument dat volgens de eigen normen dan wel, door de verschillende politieke partijen werd gehanteerd.

Pas waren de verkiezingen aangekondigd of men kon vaststellen dat de toppen van diverse partijen over dit principe wel een speciale visie hadden. Deze vonden het nodig niet voor één maar wel zich voor twee parlementen gelijktijdig kandidaat te stellen.

Verhofstadt, Anciaux, Neyts en Tobback gaven hierbij het voorbeeld.

Na de verkiezingen van 13 juni, werd ons door de verschillende partijen tot vervelens toe herhaald dat de wil van de kiezers moest geëerbiedigd worden.

Met de samenstelling van de federale en de gewestelijke regeringen werd het dan plots duidelijk dat met de mening van de kiezers weinig rekening werd gehouden.

Kandidaten die zich op de lijst voor het Europees parlement hadden voorgesteld (Vandenbroucke, Neyts en Anciaux) en toen beweerden dat Europa hun bijzonderste zorg was, bleken dit gauw vergeten te zijn. Ze gingen in de federale, Vlaamse of Brusselse regering een ministerpost opeisen.

De kiezers die hun het vertrouwen hadden gegeven voor Europa bleken bedrogen te zijn.

Het signaal van de kiezers hadden ze vergeten. Opgeofferd voor een ministerpost!

Anderen die als senator of volksvertegenwoordiger werden verkozen (Dewael, Vogels en Landuyt) zijn nu plots als minister in de Vlaamse regering komen opdagen.

Kiezers die voor een bepaalde kandidaat voor een bepaald parlement kozen, moeten zich nu toch gaan vragen stellen over de interpretatie vanwege hun verkozene van "het signaal van de kiezers".

Het zijn namelijk de "partij-toppen" en niemand anders, die beslist hebben waar en voor wie de ministerpostjes ter beschikking waren.

En dan maar praten over een "nieuwe politieke cultuur".

ads

Venezuela - Parlement - 26/7/99

Bij de recente parlementsverkiezingen de coalitie Polo Patriótica rond de vorig jaar verkozen president Chavez, 119 van de 131 zetels.

De opkomst bedroeg slechts 47 procent. Peilingen geven echter aan dat Chavez op de stem van 70 % van de ondervraagden kan rekenen. Na de brutale onderdrukking van het massal verzet van de bevolking tegen de toenemende armoede en de corruptie onder president Carlos Perez, organiseerde Chavez in 1992 samen met andere nationalistische officieren een staatsgreep. De coup mistukte en Chavez kwam in de gevangenis. De volgende president, Rafaël Caldera, liet Chavez vevroegd vrij.

Er kwam een nieuwe volksopstand en bij de volgende verkiezingen stelde Chavez zich kandidaat. Eenmaal verkozen beloofde hij een vreedzame revolutie die, naar het voorbeeld van de Latijns-Amerikaanse onafhankelijkheidsheld Simon Bolivar, de integratie met de Latijns-Amerikaanse staten zou bevorderen.

Met de overwinning in de wetgevende verkiezingen heeft Chavez een nieuwe stap gezet. Hij wenst nu dat dit parlement het hoge gerechtshof, dat de corruptie e.a. praktijken heeft getolereerd, zou ontbinden.

Het is nu echter afwachten hoe hij verder aan de verwachtingen van de 70 % armen zal tegemoet komen.

Indonesië - Officiële uitslagen

Uitslag bekend gemaakt op 3/8 door president Jusuf Habibi.

Er waren 105.786.630 uitgebrachte stemmen.

Deze waren als volgt verdeeld:

Indonesische Democratische Partij (PDI-P)
(Megawati Sukamoputi) 33,7 % (± 158 zetels)

GOLKAR
(de partij van het leger-B.J. Habibi) 22,4 % (± 120 zetels)

Partij van Nationaal Ontwaken (PKP)
(leider: Abduvrankman Wahid) 12,6 % (± 51 zetels)

NATIONAL
Ontwikkelingspartij (PPP-moslim) 10,7 % (± 39 zetels)

Nationala Mandaat Partij
(Leid; Amien Rais) 7,2 % (± 39 zetels)

Alliantie van kleine partijen rond PPP (± 40 zetels)
P.A.N. (± 35 zetels)

Zoals reeds aangetoond in het vorig nummer van Vrede is het nog niet duidelijk of Megawati Sukamoputi (de dochter van de eerste president Sukarno), die de meeste volksvertegenwoordigers achter zich heeft, voor het presidentschap, de steun zal krijgen van de helft van de stemmen van het consultatieve assemblee die uit 694 leden bestaat.

Europees Parlement

De op 13 juni verkozen Europarlementsleden vergaderden op 20 juli voor de eerste maal in het nieuwe parlamentsgebouw te Straatsburg. De glazen kathedraal, zoals deze wordt genoemd, waarvoor 17 miljard voorzien was heeft bijna het dubbele gekost.

De bijeenkomst werd gekenmerkt door de verkiezing van de nieuwe voorzitter. Voor het eerst werd een einde gesteld aan de consensus - verdeling. Vroeger werd het voorzitterschap tijdens de legislatuur verdeeld onder de twee grootste partijen, de Europese Christen Democraten en de Socialisten. Met het verlies van de Socialisten en de winst van de Christen Democraten op 13 juni hebben deze laatste een einde aan deze afspraak gesteld. De Française Nicole Fontaine (UDF) werd verkozen en zal na twee en half jaar haar plaats afstaan aan de Ierse liberaal Pats Cox. Op de 626 afgevaardigden behaalde de EVP samen met de Liberalen 284 stemmen, dus geen meerderheid. Ze konden echter rekenen op de steun van de andere kleine rechtse partijen.

Tijdens deze zitting werd eveneens de samenstelling van de in het Europees parlement vertegenwoordigde fracties bekend gemaakt. Deze zien er als volgt uit:

- **EVP (Europese Volkspartij)** 233 volksvertegenwoordigers (voorheen 201) waarvan 21 Fransen (UDF-RPR en Démocratie Libérale); 53 Duitsers (CDU en CSU), 37 Britten (conservatieven); 34 Italianen (Berlusconi en een deel van de regeringsmeerderheid); 28 Spanjaarden, 9 Nederlanders, 5 Belgen. Een samenraapsel van conservatieven, rechtsen en centrum dus.
- **SOCIAAL DEMOCRATEN EN SOCIALISTEN** 180 volksvertegenwoordigers (voorheen 214) waarvan o.a. 22 Fransen (PS-MDC-PRG), 33 Duitsers, 30 Britten, 24 Spanjaarden, 17 Italianen (o.m. PDS van d'Alema), 12 Portugezen, 4 Belgen.
- **EUROPESE LIBERALEN** 50 volksvertegenwoordigers (voorheen 42) waarvan o.a. 10 Britten, 8 Nederlanders, 7 Italianen, 6 Denen, 5 Finnen en 6 Belgen.
- **GROENEN en regionalisten** 48 volksvertegenwoordigers (voorheen 27) waarvan o.a. 9 Fransen, 7 Duitsers, 7 Belgen, 4 Nederlanders en 10 regionalisten (Vlamingen, Basken, Schotten).
- **LINKS EUROPESE UNIE (Communisten en linkse groenen)** 42 (voorheen 34) waaronder 11 Fransen (P.C.-I.O.-LCR), 7 Grieken, 6 Italianen, 6 Duitsers (PDS) 4 Spanjaarden, 2 Portugezen, 1 Fin, 2 Nederlanders en 3 Zweden.
- **UNIE VOOR EUROPA** 30 volksvertegenwoordigers waarvan 12 Fransen (Pasqua), 9 Italianen (van de post-fascistische Gianfranco Fini), 6 Ieren (Fianna Fail).
- **EXTREEM RECHTS** 19 volksvertegenwoordigers (voorheen 37) waarvan 5 Fransen (FN), 4 Italianen (waaronder Umberto Bossi en de 1 MSI), 2 Belgen (Vlaams Blok) en 7 Italiaanse radicalen van Emma Bonino.

Hier zijn de twee uitersten verenigd. Iedereen vraagt zich wat de populistische ex.-E.U.-commissaris in dit extreem rechts gezelschap komt doen. Er komt in Italië een campagne op gang tegen deze houding.

- **EUROPA VAN DE DEMOCRATIE EN DE VERSCHILLEN** 16 volksvertegenwoordigers waaronder: 6 Fransen (jacht, natuur, visvangst en tradities), 4 Denen (anti Europees links), 3 Britten (anti Europees rechts) en 3 Nederlanders.

Niet ingeschreven: 8 volksvertegenwoordigers waarvan Marie France Garaud (verkozen op de lijst van Pasqua) en 5 vertegenwoordigers van het Oostenrijks extreem rechts, (Haider).

TOP ... PUNT

"Onze vriend de koning ..."

Onder de titel "Notre ami le roi" publiceerde de Franse schrijver Gilles Perrault in 1990 een opzienbarend boek over de lugubere praktijken van Hassan II, de koning van Marokko. Hassan is dood en meer dan 40 topleiders van de wereld kwamen naar Rabat om van hun "grote vriend" afscheid te nemen. Ook president Clinton was er. Voor zijn vertrek naar de begrafenis verklaarde hij op een persconferentie: "Hij was een goede vriend van het vredesproces. Hij stond aan onze zijde in de strijd voor mensenrechten. Hij deed een heleboel dingen die erg, erg goed waren voor de V.S. en de wereld en hij was een goede vriend."

In Marokko waar deze potentaat regeerde leeft nog meer dan de helft van "zijn" bevolking met een inkomen dat onder het levensminimum ligt. En velen zoeken hun heil in het buitenland.

Ondertussen was het bekend dat Hassan II een van de grootste fortuinen van de planeet bezat. "Le Monde" (25/7) publiceerde zelfs een kaart waarop zijn niet minder dan 22 paleizen vermeld staan. In een, confidencieel rapport van 1994, opgesteld voor de Europese Unie door het Geopolitiek Observatorium tegen drugs, werd er op gewezen dat hoge ambtenaren die dicht bij de macht staan, een belangrijke rol spelen in het uitvoeren van cannabis naar Europa. "De inkomsten van cannabis zijn de belangrijkste inkomsten van Marokko" werd er aan toegevoegd.

Hassan II regeerde met ijzeren hand. Men heeft zich steeds vragen gesteld over zijn betrokkenheid bij de moord op de leider van de oppositie Ben Barka, te Parijs in 1963. Ben Barka had ooit durven verklaren dat "dit regime niet gewijzigd kon worden maar vernietigd moet worden". Het Marokko van Hassan II was eveneens gekend om zijn talrijke uitroeiingskampen en zijn terreur. Tussen 1971 en 1972 werden officieren die bij een complot zouden betrokken zijn geweest zonder enig vorm van proces gefusilleerd. De echtgenote en kinderen van generaal Oefkit, zijn voormalige boezemvriend die in 1979 een aanslag beraamde, werden 17 jaar lang in onmenselijke voorwaarden opgesloten. Het lot van Tazmazat dat in de woestijn ligt, was gekend als de meest afschuwelijke gevangenis. Abraham Serfaty een links opposant, verbleef er meer dan 17 jaar en kwam, na wereldprotest, eindelijk vrij maar wel gehandicapt. Zijn misdaad: voorstander van de onafhankelijkheid van de Westelijk Sahara. Het zelfde overkwam Abderrahim Bouabid, leider van de Socialistische Unie van de Volkskrachten.

Het aantal mensen dat in deze kampen stierf, dat vermoord werd of eenvoudig verdween, is niet bekend. Deze werkelijkheid is echter bij de bevolking dermate gekend dat de mensen angst hebben. In 1994 werden 350 politieke gevangenen vrijgelaten maar in 1998 verklaarde de regering dat de vele personen die destijds als vermist werden opgegeven gestorven waren in de gevangnissen. Nooit ontvingen de families enig nieuws, laat staan enige vergoeding, en het werd hun duidelijk gemaakt dat de beulen niet konden vervolgd worden. Hassan II was ook een goede vriend van Mobotoe die hij gastvrijheid verleende na zijn vlucht uit Zaire. President Chirac, een andere goede vriend, had Hassan nog op 14 juli, een paar dagen voor zijn dood, naar Parijs uitgenodigd om als eregast het defilé bij te wonen waarbij ook de koninklijke wacht paradeerde. Het kan toch niet dat de staatshoofden die zich beroepen de beste verdedigers van de mensenrechten te zijn, beschikkend over machtige inlichtingsdiensten, van dit alles niet op de hoogte waren en zijn.

Clinton noemde Hassan II "een goede vriend die heel wat dingen deed die erg goed waren voor de V.S. en aan onze zijde stond in de strijd voor mensenrechten"

Nixon was, sprekend over een Latijns-Amerikaans dictator, minder hypocriet toen hij zei: "Het is een schurk, maar het is onze schurk".

André De Smet

Een nieuwe (economische) toekomst voor Zuid-Oost-Azië ?

In juli 1997 was het plots uit met de economische 'successtory' van Zuid-Oost-Azië. De regio ontwaakte uit een periode van ongeveer tien jaar, met groeicijfers van soms meer dan 10%. De crisis werd ingeluid door de devaluatie met 40% van de Thaise baht. De valutakoersen van andere Aziatische 'tijgers' werden meegeleurd en luidden het begin in van een diepe, economische crisis.

Oorzaken van de crisis

Tot medio 1997 kende de tweede generatie Zuid-Oost-Aziatische 'tijgers' (Thailand, Indonesië, Maleisië en de Filipijnen) een opmerkelijke, economische groei, vooral gebaseerd op de export. Dat wisselkoersrisico's onbestaande waren omdat de lokale munten aan de Amerikaanse dollar gekoppeld waren, samen met de lage prijzen, maakte hun producten extra aantrekkelijk.

In de periode '85-'90 was Japan de grootste investeerder in de regio (omgerekend investeerde het 15 miljard dollar), vanaf begin jaren '90 werd die rol grotendeels overgenomen door buitenlandse bedrijven, investeringsmaatschappijen, particulieren... De overheid had dat gestimuleerd door de kapitaalmarkt gedeeltelijk te liberaliseren. Het grootste deel van het geld werd echter gebruikt om te speculeren op de beurs of werd belegd in onroerend goed. Dat gebeurde vooral omdat er weinig andere sectoren waren waarin grote hoeveelheden geld konden worden belegd.

Een deel van het geld werd weliswaar geïnvesteerd in de industrie, maar dat kwam vooral terecht in sectoren die al te kampen hadden met een structurele overproductie, zoals de staal- en petrochemische industrie.

Er was nauwelijks of geen controle op de manier waarop het geld werd belegd. Dat kwam deels door de omvang van de geldstroom, maar nog belangrijker was de ondoorzichtige structuur van het bank- en financieringswezen.

Aziatische banken zijn behoorlijk kwetsbaar omdat zij veelal geld lenen op basis van onderpand in plaats van harde financiële garanties. Dat onderpand is vaak zeer onzeker, namelijk onroerend goed of nog twijfelachtiger in

westerse ogen, persoonlijk vertrouwen. Dat persoonlijk vertrouwen bestaat erin politieke connecties in stand te houden of politieke keuzes te financieren. Dit verschijnsel werd in de westerse pers ietwat smalend 'crony capitalism' ('vriendjeskapitalisme') genoemd.

Daarnaast is er nog het probleem van de politici die zelf eigenaar of hoofdaandeelhouder zijn van bedrijven. Veel banken, projectontwikkelingsmaatschappijen en mijnen zijn in handen van politieke machthebbers. Het treffendste voorbeeld daarvan is de gewezen Indonesische president Soeharto, die voor zichzelf en zijn familie 15 miljard dollar bijeenharkte in de 32 jaar dat hij president was. Tijdens zijn presidentschap beheerde de Soeharto-clan in totaal 37 miljard dollar: een groot deel daarvan kwam uit de mijnbouw, de houtkap en de olieindustrie. Er was ook misbruik van overheidsgeld, bijvoorbeeld voor een bedenkelijk autoconstructieproject van zoon Tommy Soeharto.

De economieën van de Zuid-Oost-Aziatische landen zijn nog steeds op export gerichte lageloneconomieën. De sectoren waarin zij actief zijn (textiel, elektronica, auto-industrie...) ondervinden toenemende concurrentie van landen die dezelfde producten tegen lagere kosten kunnen leveren.

Om op termijn te blijven groeien, moet de overstap gemaakt worden naar producten met een hogere toegevoegde waarde of naar een diensteneconomie. Voor die overstap ontbreken echter de kennis, de visie, de infrastructuur, een interne markt en de politieke wil.

De lokale ondernemingen zijn qua structuur en management niet uitgerust om de overstap te maken naar een economische groei, gebaseerd op technologie en innovatie. Zelfs de grootste ondernemingen zijn familiebedrijven met, vanuit westers oogpunt, zeer autoritaire gezagsstructuren. De *pater familias* neemt alle beslissingen, sleutelposities gaan naar familieleden. Managers van buiten de familie zijn schaars. Het gaat de bedrijven meestal ook niet om de grootste te zijn in een bepaalde sector, maar wel om actief te zijn in alle mogelijk winstgevendende sectoren.

Bovendien zijn de meeste grote lokale ondernemers en bankiers van etnisch-

Chinese afkomst. Tot voor kort waren zij nauwelijks in de samenleving opgenomen en zij voelen zich sterk afhankelijk van de politiek. De politiek maakt daar handig gebruik van en laat op die manier de projecten financieren die zij wil, ook als die economisch onrendabel zijn.

De 'Aziatische waarden' van hun voetstuk en de sociale gevolgen van de crisis

Mohamad Mahathir en Lee Kuan Yew, de presidenten van respectievelijk Maleisië en Singapore, hebben herhaaldelijk gewezen op de superioriteit van het 'Aziatische model' tegenover de economische en maatschappelijke koers van het Westen. Dat 'Aziatische model' bestaat uit een unieke combinatie van staat en markt en wordt ondersteund door typisch 'Aziatische' waarden, zoals nadruk op het collectieve belang en de lange termijn. Die Aziatische waarden zijn tegelijk ook confucianistische waarden. Het confucianisme hecht veel belang aan respect voor de voorouders en aan de familie en zorgt voorts voor werklust, uitzonderlijke spaarzin, maatschappelijke discipline en consensus in de politieke besluitvorming. En inderdaad, in termen van zuivere, economische groei en inzake de transformatie van een agrarische naar een industriële economie, hebben de landen van Zuid-Oost-Azië een prestatie van formaat geleverd.

De huidige crisis wordt door de leiders van die landen voorgesteld als een 'technische ontsparing', die door een efficiëntere regulering van interne en externe geldstromen kan opgelost worden. Volgens hen hebben de deregulering en liberalisering gezorgd voor inefficiënte investeringen en de onderminning van de valuta.

Zeggen dat men onder druk van de crisis de vrije markt wil terugschroeven zou overdreven zijn, in feite is de vrije markt in de Aziatische landen altijd ingeperkt door 'de sterke hand van de staat'.

Het debat over de Aziatische waarden had vroeger al aangegeven dat de Aziatische economie, in een mondiale context, haar culturele eigenheid niet volledig zou opgeven.

Er is al lang een discussie aan de gang

over wat het Aziatische ontwikkelingsmodel nu eigenlijk heeft bereikt. Tot begin jaren '90 bleef dat beperkt tot wat kritische geuinden, in de loop van de jaren '90 verbreedde de discussie zich en sprak men over de negatieve aspecten van het Aziatische 'uneven' of 'mal-development'. Dat hield o.m. in dat de loonkosten sterk gedrukt werden om de exportindustriën concurrentieel te houden en dat er een diepe kloof was tussen arm en rijk.

Zolang het 'Aziatische wonder' duurde, bleven de nadelen van dit groeimodel binnen de perken. Dankzij de toegenomen werkgelegenheid konden brede lagen van de bevolking mee profiteren van de groei.

Wat de maatschappelijke gevolgen van de crisis in Zuid-Oost-Azië nu verscherpt, is de combinatie van een zeer 'flexibele', weinig gereguleerde arbeidsmarkt en het ontbreken van een sociaal vangnet. Zo zijn in Thailand ongeveer een half miljoen werklozen terug naar hun geboortedorpen op het platteland getrokken, terwijl het platteland zelf nooit meeprofitteerde van de economische groei en de opvang van al deze berooiden niet aankan. Gebrekkig beleid heeft er ook voor gezorgd dat veel boeren zonder land zitten en dat veel landbouwgrond verloren ging door de bouw van stuwdammen of door de uitbreiding van steden.

Het is aannemelijk dat Zuid-Oost-Azië zich nog niet zulke sociale voorzieningen kan veroorloven als het Westen, maar men kan zich wel de vraag stellen of men niet één en ander verward heeft. Economische groei moet een instrument zijn om de behoeften van de bevolking te vervullen. In Zuid-Oost-Azië leek het vaak andersom en werd de bevolking ingezet om een obsessieve, economische groei te realiseren. Intussen werden in een aantal landen de boeddhistische waarden soberheid, zelfvoorziening en geduldig werken op het land aangeprezen als remedies tegen de huidige crisis.

Uitstraling naar eerste generatie 'tijgers' en de weg naar structurele oplossingen

De oorzaken voor het bankroet van Zuid-Korea en de economische problemen in Japan, dat al meer dan vijf jaar met een economische en financiële recessie kampt, zijn vergelijkbaar met die van de tweede generatie 'tijgers'. Ook in Japan en Zuid-Korea is het kernprobleem de nauwe verwevenheid van politiek en economie.

Zuid-Korea is nochtans de elfde economie ter wereld, de kloof tussen arm en rijk is er niet zo groot en de interne markt is goed ontwikkeld. Toch moest het land aankloppen bij het IMF voor een lening en dat voor een recordbe-

drag van 55 miljard dollar. De verklaring ligt, zoals bij de eerste generatie 'tijgers', in het vele buitenlandse geld dat in het land aanwezig was. Dat werd vooral geïnvesteerd in sectoren waar al overproductiviteit heerste, zoals de auto- en staalindustrie, waarbij men genoeg nam met geringe winstmarges. Dit kon omdat de *chaebols*, dit zijn conglomeraten zoals Samsung en Hyundai- toch wel kredieten kregen van de banken, omdat de staat hen verplichtte om ze te steunen.

Toen de internationale steun voor de Zuid-Koreaanse banken wegviel, door het bekendmaken van de slechte economische toestand, konden zij hun steunpolitiek niet meer volhouden en werden de *chaebols* bodemloze, financiële putten.

De Japanse economie kwakkelde al jaren en lijkt nog steeds de economische terugval van 1990 niet te boven. Die kwam er door de overmatige speculatie in land en onroerend goed. Het bankwezen gaat er nog steeds gebukt onder ongedekte leningen en de pogingen tot liberalisatie, om het bedrijfsleven meer slagkracht te geven, zijn nogal halfslachtig. Van de politiek moet men ook niet teveel verwachten, omdat ook hier de verwevenheid van de politiek en het bedrijfsleven meespeelt.

In theorie zou Japan, de tweede economie ter wereld en nog steeds veruit de grootste investeerder en handelspartner in Zuid-Oost-Azië, de zwaarst getroffen landen in de regio te hulp kunnen schieten.

Maar zoals het er nu naar uitziet, kan Japan niet het voortouw nemen. Het zou zelfs wel eens zo kunnen zijn dat de Japanse economie nog verder slabakt, door de sterke betrokkenheid van Japanse bedrijven in de Zuid-Oost-Aziatische regio.

De oplossingen die men aandraagt voor het beheersen van de financiële crisis, bestaan uit het volledig vrijmaken van het bankverkeer en het aandoen van participaties van buiten-

landse banken. Dat zou moeten leiden tot vergaande professionalisering en meer openheid.

Maatregelen om uit de economische crisis te raken zijn het in sneltempo professionaliseren van het management van grote bedrijven en het vaststellen van de meest winstgevendende kernactiviteiten van bedrijven, zodat de andere afgestoten kunnen worden. De voorwaarden om uit de politieke impasse te geraken staan geregeld te lezen in de Aziatische kwaliteitskranten: onafhankelijke, professionele ambtenaren en politici, zonder bijbaantjes of neveninkomsten en politiek op basis van een programma.

Het IMF kwam intussen aanzetten met ingrijpende afslanking van overheidsbudgetten en met eisen tot vergaande

deregulering en privatisering. Ook bij westerse waarnemers is intussen het besef gegroeid dat het IMF de spreekbuis geworden is van de internationale zakenwereld en banken die uit eigenbelang een volledige liberalisering willen van de financiële markten en van het kapitaalverkeer. De meeste stafleden van het IMF zijn militanten van het neoliberalisme en het marktfundamentalisme en blinken uit door hun gebrek aan cultureel inzicht en kennis van de Aziatische regio.

Het IMF blijft erbij dat "particuliere kapitaalstromen voor het internationale geldsysteem veel belangrijker geworden zijn en dat een steeds opener en vrijer systeem de wereldeconomie grote voordelen heeft gebracht." "De kapitaalbewegingen", zo heet het, "werken investeringen, groei en voorspoed in de hand, en zijn noodzakelijk om de meest productieve aanwending van het spaargeld te vergemakkelijken."

In Azië heeft deze toverformule alvast niet gewerkt.

In de huidige wereld is een politieke en wetenschappelijke dialoog over niet-westerse moderniteit zeker een belangrijke opgave...

Sigrid Vaes

■ DE BLIJVENDE ONGELIJKHEID TUSSEN VROUWEN EN MANNEN:

(vergelijking tussen bruto vrouwelijke daglonen in procenten van de lonen van de mannen - voltijdse betrekkingen premies uitgesloten)

Duitsland*	89,9%
Denemarken	88,1%
Zweden	87%
Luxemburg	83,9%
België	82,2%
Finland	81,1%
Duitsland**	76,9%
Frankrijk	76,6%
Italië	76,5%
Spanje	74%
Gr.-Britannië	73,7%
Oostenrijk	73,6%
Ierland	73,4%
Portugal	71,7%
Griekenland	68%

Bron: Eurostat

* Met inbegrip van de nieuwe Länder, Oost-Berlijn inbegrepen

**Oude Länder alleen

Gemiddeld verdienen de vrouwen in de Europese Unie een vierde minder dan de mannen. Deze ongelijkheid is het zwakst in Denemarken, Zweden en in de Länder van de ex-DDR. Zij is het hoogst in Griekenland, Nederland en Portugal.

De arbeidsplaatsen zijn eveneens verschillend. Een derde van de vrouwen werkt voltijds op een bureel tegenover slechts 10% mannen. Zij zijn jonger en hebben een lager onderwijsniveau: 51% van de vrouwen tegenover 43% van de mannen hebben slechts lager of secundair onderwijs genoten.

De vrouwen zijn systematisch minder goed betaald inbegrepen in de leeftijdsgroep van 25-29 jaar waar vrouwen en mannen globaal gezien hetzelfde onderwijs hebben.

Er is dus nog werk voor de boeg in de strijd voor gelijk werk - gelijk loon. (ads)

■ **STIJGENDE WINSTEN:** De winsten van Janssen Pharmaceutica zijn vorig jaar fors gestegen.

In het afgelopen jaar noteert de firma uit Beerse een netto winst van 9,186 miljard frank of een verhoging van 4. Op een omzet van 38,3 miljard boekt het bedrijf dus een netto winst van 9,2 miljard frank. De omzet steeg in het voorbije jaar met 9%.

Ondertussen blijven de medicamenten voor de zieken praktisch onbetaalbaar.

■ **RENAULT:** De directie van de Franse autofabrikant Renault die zijn nochtans winstgevend bedrijf in Vilvoorde sloot met alle gevolgen van dien, heeft ondertussen niet stilgezeten. In Rusland en Brazilië werden nieuwe Renault-bedrijven opgericht en Renault nam eveneens een belangrijke participatie in het Japanse autobedrijf

Nissan. Renault legt eveneens de hand op de Roemeense constructeur DACIA. De Franse groep heeft hiervoor echter zijn eisen op tafel gelegd: geen belasting op de winsten gedurende vijf jaar en uitstel van betaling van de BTW tijdens drie jaar met als klap op de vuurpijl de afdanking van de helft van de 28.000 werknemers.

Het fiscaal paradijs en de sociale afbraak gaan dus volgens de principes van alle multinationals, goed samen.

Wanneer een regering in de Europese Unie subsidies toekent aan een openbaar bedrijf in moeilijkheden dan heeft de E.U het over concurrentievervalsing. Als het om een multinational gaat die met het mes op de keel, van een land speciale voorwaarden afdwingt dan zwijgt men. De globalisering kan gerust verder gaan. Naar wat wacht de Europese vakbeweging om haar verzet te laten horen? (ads)

■ **IRAK:** Het fameuze V.N. programma "Petroleum tegen voeding" vervat in fase 5 (dat bovendien op 23 mei 1999 werd beëindigd) betekende ongeveer 180 dollar per inwoner en per jaar. 53% van de globale som moest dienen voor import door Irak van voedsel en geneesmiddelen, 13% voor de noordelijke departementen (Koerden) die niet onder regeringstoezicht vallen, 30% voor compensatie aan Koeweit en 4% voor de kosten van de controle van het embargo door de V.N. (o.m. Unscop).

■ **BALKAN:** De Europese Unie gaf reeds sinds 1991 ongeveer 243 miljard frank uit tijdens de conflicten in Joegoslavië, zonder hier de hulp aan de vluchtelingen mee te rekenen.

Ondertussen verklaart de Amerikaanse wapenproducent Raytheon Systems dat na de NAVO-bombardementen op Joegoslavië er een slordige 40 miljard frank te verdienen is met nieuwe bestellingen. Raytheon voorziet dat de voorraad Amerikaanse Tomahawk raketten die op Belgrado werden afgevuurd zullen moeten vervangen worden wat niet minder dan 17 miljard frank zal kosten.

■ **RIJKSTEN:** Volgens het financieel Amerikaanse magazine Forbes ziet de lijst van de grootste fortuinen in de wereld (in miljarden dollar) er als volgt uit: Bill Gates (90) - Warren Buffet (36) - Paul Allen (30) - Steven Balkner (19,5) - Philip Anschutz (16,5) - Michael Dell (16,5) - S. Robert Wulfin (15,8) allen uit de Verenigde Staten. Verder: Rins W. Ben Talal (15) Saoedi Arabië - T.K. Albrecht (13,6) Duitsland - en Li Ka shing (12,7) Hong Kong. Ver achteraan wordt de enige Belg genoemd die het met 1,4 miljard dollar ook niet zo slecht doet. Zijn naam? Albert Frère!

■ **MERKNAMEN:** Doorheen publiciteitsborden, krantenadvertenties films en in bijzonder T.V.-spots worden ons merknamen van multinationals in het hoofd geprent. Het Consultancybureau Interbrand heeft de waarde van deze merknamen uitgerekend en er een prijskaartje op geplakt. Ze publiceerde de top van de tien duurste merknamen die allen Amerikaans zijn:

- 1) Coca-Cola (3.272 miljard frank)
- 2) Microsoft (2.211 miljard frank)
- 3) I.B.M.: (1.708 miljard frank)
- 4) General Electric (1.306 miljard frank)
- 5) Ford (1.295 miljard frank)
- 6) Disney (1.260 miljard frank)
- 7) Intal Computer (1.170 miljard frank)
- 8) (Mc Donald (1.022 miljard frank)
- 9) A.T.&T - telecomunicatie (844 miljard frank)
- 10) Marlboro (819 miljard frank)

De eerste niet Amerikaanse merknaam is deze van het Finse telecommunicatiebedrijf Nokia op de elfde plaats. Op de 52ste plaats staat het Nederlandse Heineken maar Belgische merknamen komen in de eerste zestig niet voor.

■ **CITIZEN BANK:** Uit ethische overwegingen heeft de Canadese Citizen Bank, een jonge bank uit Vancouver, beslist niet meer te handelen met wapenfabrieken, sigarettenbedrijven, uitbuiters van verplichte arbeid, ondersteuners van autoritaire regimes en firma's die het milieu vernietigen. Het kan dus ook anders.

■ DE BELANGRIJKSTE WAPENFABRIKANTEN IN DE WERELD (Fusies en opslorpingen hebben op 5 jaar de opstelling gewijzigd)

De 10 belangrijkste in 1994		5 Reuzen en 5 outsiders in 1999	
	(milj. dollar)		(milj. dollar)
1. LOCKHEED Martin (VS)	22,9	1. BOEING (VS)	26,2
2. Boeing (VS)	21,9	2. Lockheed-Martin (VS)	26,2
3. McDonnell-Douglas (VS)	14,5	3. New B.A.E. (GB)	19,9
4. Hughes Electronics (VS)	14,2	4. Raytheon-Hughes (VS)	19,8
5. British Aerospace (GB)	11,3	5. Aerospatiale-Matra (Fr.)	13,0
6. DASA (Mercedes) (D)	11,2	6. DASA (Mercedes) (D)	9,1
7. Raytheon (VS)	10,0	7. Nortrop-Grummen (VS)	8,9
8. Aerospatiale-Matra (Fr)	9,0	8. Finùecanica (It)	7,9
9. Thomson-CSF (Fr)	5,8	9. Thomson CSC (F)	6,5
10. CEC Marconi (GB)	4,3	10. General Dynamics (VS)	5,2

Verarmd uranium (VU). Tegenstrijdige berichten? Wat ervan denken?

Het Internationaal Gerechtshof van Den Haag heeft zich op vraag van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 8 juli 1996 uitgesproken en een algemeen verbod voor kernwapens uitgevaardigd. Voor velen vallen VU wapens onbetwistbaar onder dit verbod.

De Franse generaal Galois¹ zei reeds in 1995: 'Het gebruik van dit type wapens zou het absoluut ontkennen betekenen van de regels die door de internationale gemeenschap werden opgesteld... (Het) zou een wettiging geven voor het risico voor radioactieve besmetting'.

Ook bestralingsexperte Rosalie Bertell, voorzitter van het International Institute of Concern for Public Health, en Ramsey Clarck, voormalig justitieminister van de VS, aanzien VU-wapens als wapens die zich bevinden in de twijfelachtige zone of schmerzzone, tussen enerzijds conventionele wapens en anderzijds atoomwapens.

Wapenlobby

De opgeslagen massa kernwapens in de wereld is zeer groot. Elke beperking van kernbewapening sinds de val van de 'muur' is een bedreiging voor de winstmarges van de wapenproducenten. Een vlotte doorverkoop van de uraniumresten kan hieraan verhelpen. Zwaar wegende elementen worden gegeerd voor zowel militair als niet militair gebruik. VU als zwaar element wordt gebruikt in o.a. in 'antitankmunitie' en als stabilisatoren in vliegtuigvleugels en vliegtuigstaarten, en in de kiel van schepen.

De afvalstof VU van nucleair materiaal werd reeds vanaf 1971 ingevoerd bij het produceren van conventionele wapens. Washington had daarom gevraagd en kreeg onmiddellijk zijn zin. De verspreiding ervan was groot² en inzake militair gebruik werden dan ook reeds veel ervaringen opgedaan.

De Golfoorlog

Irak

9 jaar na het einde van de oorlog blijven de Iraakse artsen een groter aantal leukemieën vaststellen bij kinderen. Een groter aantal foetussen met monsterachtige afwijkingen wordt vastgesteld. Ook zijn er allerhande tumoren en kankers bij volwassenen.

Dokter Coghill³ die Iraakse kinderen onderzoekt vindt meer afwijkingen na geboorte sinds de bombardementen door de VS. Westerse wetenschappers wijzen erop dat het verband tussen VU antitankmunitie en de gezondheidsproble-

men wel degelijk bestaat want hoe dichter men zich bevindt bij een plaats waar dit neerkwam, hoe hoger het aantal afwijkingen en kankers⁴.

Blootstelling aan VU leidt tot een verzwakken van het immuunsysteem en dus tot uitgebreide herpesinfecties, aids-achtige ziektebeelden, leukemie, aplastische anemie en andere kankervormen. Meer dan één miljoen stuks antitankmunitie werden afgevuurd in de Golfoorlog en men weet ondertussen dat één enkel partikel VU in een lymfeklier het ge-

PGU - 14 API Armor Piercing Incendiary

Team: 30mm GAU-8
Height (max): 11.416 in.
Weight: 1.53 lb
Number Produced: 15M
Birth Date: 1976
Muzzle Velocity (nominal): 3325 fps
Penetrator Weight: 0.6 lb
Cartridge Case: Aluminum
Dispersion (typical): 0.6 x 0.6 mr

The PGU-14 API has the kinetic energy needed to defeat armor. Its projectile possesses a high-density depleted uranium penetrator and demonstrates the follow-through fragmentation and pyrophoric effects for maximum effectiveness. Alternative penetrator materials capable of similar high performance are also available. Call 612/931-6000 (or fax 612/931-6654) for additional information.

De PGU-14 API bezit de nodige kinetische energie om stalen pantsers van tanks te doordringen, zijn projectiel bevat het verarmd uranium met hoge dichtheid dat bij het doordringen in het pantser fragmenteert en ontbrandt (pyrophoric effects) zodat maximale effectiviteit wordt bekomen.

Copyright © 1997-99, Alliant Techsystems Inc.

hele immuniteitssysteem van de mens kan vernietigen. Siegwart-Horst Günther registreert reeds sinds 1990 de gevolgen van de Golfoorlog voor de bevolking van Irak. Hij vond toxisch en radioactief materiaal in allerhande tuigen en huizen. Hij stelde in 1991 in Irak een totaal onbekende ziekte vast met stoornissen aan nier en lever.

Het Golfsyndroom

Nooit werden militairen in VS noch in Engeland ingelicht over het in de VS reeds onderzochte gevaar van de ge-

Na de oorlog in Koeweit schatten de experts het potentieel toekomstig 'dodental' voor de ganse regio, Irak inclusief, op 500.000 mensen. Dr. Hari Sharma van de universiteit van Waterloo in Ontario schat het groter aantal kankergevallen in Irak en bij de veteranen van de Golfoorlog tussen 20.000 en 100.000.

bruikte munitie. Zij vertonen stoornissen die sterk gelijken op degene die bij de Iraakezen worden vastgesteld. Zelfs de genetische misvormingen van de Amerikaanse, Britse en Iraakse kinderen vertonen gelijkenissen. Amerikaanse militairen houden toch aan dat er geen verband bestaat met het VU⁵.

Maar toen in 1991 een Amerikaans munitiedepot in Koeweit vernietigd werd waarbij 3.2 ton VU de lucht inging sprak het Pentagon onmiddellijk van radioactief besmettingsrisico. Het Amerikaanse legercommando vermeldde dan wel dat het '...brandend VU alfastralen uitzond of sterk radioactieve deeltjes.'

Het geval van 29 Amerikaanse voertuigen die besmet werden met VU op het slachtoffer is het noteren waard. 21 (6 tankwagens type Abrams en 15 gevechtsvoertuigen type Bradley) werden door dergelijke munitie doorboord. 15 soldaten werden gedood maar er waren meer dan 60 gekwetsten door VU bevattende wapens.⁶ 5 Jaar na de feiten werden slechts 30 soldaten gecontroleerd ten tijde van het VU programma dat in MD VA Medical Center van Baltimore werd opgestart. 15 van hen vertoonden nog een hoge graad van radioactiviteit in hun urinestaal.

En wat met de achtergelaten resten uit de Golfoorlog, de testgebieden...

In Kuwait en Saudi-Arabië werden 600 000 pond VU afgevuurd over een oppervlakte van honderden vierkante mijlen⁷. De kost om het 152 000 pond VU in het recente Jefferson testgebied in Indiana op te kuisen bedroeg tussen de 4 tot 5 biljoen dollars. Het testgebied was slechts 500 acres⁸ groot.

En wat te denken over de kost en de risico's van stockage en verwerking van de duizenden tonnen VU Hexafluoride die in de VS opgestapeld liggen? Het Amerikaans staatscongres heeft aan het Staatsdepartement voor Energie hierover een rapport gevraagd. Is dit de voorraad toekomstig VU voor wapengebruik? Het rapport wil hier voorlopig geen antwoord op geven en houdt de beslissing voor de productie van uraniummetaal in beraad.

Bosnië

Ook hier waren er reeds in november 1996 meldingen over een duizendtal kinderen dat symptomen vertoonde die op het Golfsyndroom leken. De Bosnische pers maakte ook melding van een dramatische stijging van aantal leukemiepatiënten, kankergevallen en ook misvormde kalveren. Onderzoek van nucleaire diensten in Vinca vermeldde een band met radioactieve straling door VU-projectielen bij de NAVO-bombardementen

Tijdens en na Kosovo

We staan dus vandaag in 1999 met de risico's op termijn van de ondernomen bombardementen op Joegoslavië. De A10-vliegtuigen die de VS onder NAVO-commando inzetten waren in staat 234 kilo verarmd uranium te verspreiden per minuut. Ze deden dat gedurende 2.000 uur of 2.000x60 minuten. Rekening houdend met al de vorige ge-

gevens, schat de onderzoeker Dr. Coghill dat in de komende jaren in Kosovo 10.000 extra kankerdoden kunnen verwacht worden. De Finse professor klinische biologie en isotopengeneeskunde Esko Lämsimies wees daarenboven op de enorm lange afbraaktijd van verarmd uranium. De afbraak duurt immers zo'n 4,6 miljard jaar.

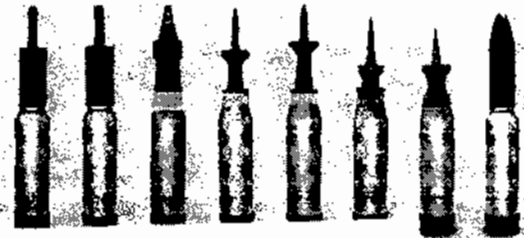
De nevenwerkingen blijven daarenboven niet beperkt tot één staat en zoals voor andere ecologische schade dienen omliggende gebieden en de ganse benedenwaartse loop van de Donau voor het WWF als rampgebied beschouwd te worden.

Dit motiveert mij om aan de opdrachtgevers van de NAVO te vragen wat het nut is van een tussenkomst waarbij volgens hun eigen doelstellingen 'Kosovo van de Serviërs bevrijd werd', wanneer het definitief onbewoonbaar gemaakt wordt door de aanwezigheid van uranium!

Jean Pierre Everaert
29 augustus 1999

120 mm Tank Ammunition The most effective tank ammunition in the world today

In Operation Desert Storm, the M1A1 tank destroyed Iraqi tanks at very long range, helping to reduce Allied casualties. According to an M1A1 tank platoon commander in the 1st Armor Division, "An lot of the tank's success definitely goes to the ammunition we used". Our M829A1 was so effective that tank commanders and crew nicknamed it "the silver bullet".

VU patronen die tijdens operatie Desert Storm in Irak hun effectiviteit (sic) hebben bewezen. Zij kregen de naam "Silver Bullet" omdat VU een zilverachtige kleur heeft. Zij worden aangeprezen omdat de patronen het zware VU bezitten dat bij het afvuren door de wand van de tank dringt. Het VU ontbrandt (pyrophoor effect) daardoor onmiddellijk waarbij het hoogtoxisch en radio-actief radiumoxide ontstaat dat zich in de omgeving verspreidt. Een versie van deze VU-patronen werden in Kosovo gebruikt.

Copyright © 1997-99, Alliant Techsystems Inc.

- ¹ In een interview voor het tijdschrift VSD In Le Monde Diplomatique van juni 1999.
- ² Volgende landen beschikken nu reeds over VU wapens: de VS, Groot-Brittannië, Frankrijk, Rusland, Israël, Saoedi-Arabië, Turkije, Pakistan, Thailand, Taiwan, Egypte, Griekenland, Bahrain, andere landen die niet gevolgd werden.
- ³ Nick Cohen, Radiation waste left in Gulf by Allies. Independent on Sunday London 10 november 1991. Le monde diplomatique april 1995.
- ⁴ Leonard A. Dietz, Contamination of Persian Gulf war Bulletin of the Atomic Scientist, New York, 19.07.1996.
- ⁵ Amerikaanse militairen minimaliseren graag het stralingsrisico van VU tot de hoeveelheid radiatie van een oude kleuren-tv of de hoeveelheid in een lichtgevend uurwerk. Pentagon's man in uranium warning, BBC news, 11 mei 1999.
- ⁶ Daar Irak dergelijke wapens niet bezit was dit het gevolg van het beschieten van eigen troepen door het VS leger.
- ⁷ 1 mile = 1.625 km
- ⁸ 1 acre = 0.42 ha

Verarmd Uranium in de Golfoorlog, de Bijlmerramp, Kosovo : het gebruik wordt grif toegegeven maar de gevolgen voor mens en milieu angstvallig geheim gehouden. Voor wanneer een maatschappelijk debat ?

De Bijlmer-ramp: de politieke en wetenschappelijke fallout

Op 4 oktober stort een Boeing 747 van de vliegtuigmaatschappij EL AL neer op de Bijlmermeer in Amsterdam. Daarbij komen 43 mensen om het leven. In de jaren daarop rijzen een aantal vragen naar de oorzaak van de ramp, de gezondheidsproblemen van de inwonenden van de Bijlmermeer en de hulpverleners, de werkelijke inhoud van de lading, de aanwezigheid in de staart van het vliegtuig van verarmd uranium (VU) waarvan 152 kg niet meer worden teruggevonden. Op 22 april 1999 publiceert de parlementaire enquêtecommissie haar eindrapport. Zes jaar na de ramp moet men vaststellen dat de regering zich door het dossier van de Bijlmer-ramp heeft gewerkt met onjuistheden, onvolkomenheden, en zich nooit de moeite heeft getroost een strategie uit te werken om daadwerkelijk aan de vele vragen rond dit dossier tegemoet te komen. Gedurende meer dan zes jaar onthielden de Nederlandse regeringsverantwoordelijken de meest elementaire informatie over gezondheidsrisico's voor hulpverleners en inwonenden van de Bijlmermeer. De leden van de enquêtecommissie hebben degelijk werk verricht maar hun eindconclusies over VU getuigen van een ontstellende onwetenschap inzake de laatste wetenschappelijke kennis over testen en opsporingstechnieken van VU en de gevaren voor mens en milieu. Eens te meer wordt de waarheid over VU aan de publieke opinie onthouden.

De politieke fallout

De dag na het neerstorten van het vliegtuig was het reeds duidelijk dat de neergestorte Boeing 747 zeer waarschijnlijk VU als tegengewicht in de staart bevatte. Paul Löwenstein, directeur en vice-president van het Amerikaans bedrijf Nuclear Metals Inc. (Starmet)¹ dat het VU aan Boeing levert zegt in zijn rapport: 'Elke Boeing 747 bevat VU als tegengewicht'. De KLM was na de ramp ook op de hoogte van mogelijke aanwezigheid van het uranium en verwittigde de Raad voor de Luchtvaart en de Milieuspecties.

Uit het onderzoek van de commissie komt naar voor dat deze autoriteiten die reeds op de hoogte waren van de aanwezigheid van het VU dat niet hebben gemeld aan de verantwoordelijke ministeries. De inspectie voor Milieu en Gezondheid lichtte haar eigen minister maar in een jaar na de feiten. Hulpverleners, brandweerbli, politie en inwonenden vernamen dit pas een jaar later via de pers. De parlementaire enquêtecommissie statueert dan ook in het eindrapport dat de risico's van verspreiding van VU onvoldoende werden ingeschat. Zij levert scherpe kritiek op de lakse houding van de overheid die gedurende zes jaar geen enkele stap ondernam om op vragen van inwonenden, hulpverleners en de vele vragen in de kamer een antwoord te geven. Het finale debat van de paarse kamermeerderheid over het eindrapport herleidde zich echter alleen tot de uitspraak dat de aanpak beter had gekund. Een lid van de enquêtecommissie, de heer Oudkerk, was diep ontgoocheld:

'Het belangrijke Bijlmerdebat kreeg het karakter van een politieke strijd tussen oppositie en coalitie waarin inhoudelijke argumenten uiteindelijk een ondergeschikte rol leken te spelen. ...Het schaadte ook het zwaarste wapen van de Kamer: het enquêterecht.'²

De wetenschappelijke fallout

In oktober 1993, een jaar na de ramp werd een deskundige inzake stralingsenergie, de heer Keverling Buisman gebeld door de deelgemeente Amsterdam Zuid-Oost waar men pas op de hoogte was gesteld van het feit dat er uranium in de staart van het vliegtuig zat. De deelgemeente wilde dezelfde week nog een rapport uitbrengen over de milieugevolgen van de ramp maar er bleek niets over uranium in dat rapport te staan. Voordat ze het rapport openbaar gingen maken wilden ze graag iets meer informatie over uranium, omdat het duidelijk een tekortkoming was in het rapport

De expert tijdens zijn verhoor in de enquêtecommissie:

...het was allemaal nogal haastwerk, omdat het rapport snel openbaar gemaakt zou worden.....Ik wist daar wel iets van (over uranium) omdat ik niet lang daarvoor bezoek had gehad van mensen die zich bezighielden met het uranium dat in de Golfoorlog was gebruikt voor het schieten op tanks. Dit is natuurlijk

een heel ander gebruik maar je vertrekt wel van dezelfde grondstof...³

De stralingsdeskundige schrijft dan in 1993 op basis van deze kennis een notitie die '...anderhalf A-viertje besloeg...'⁴, waarin hij zonder actuele informatie over het ongeval en de intensiteit van de brand, ('...Ik heb dus geen onderzoek gedaan. Ik had ook eigenlijk geen specifieke informatie over de ramp zelf, anders dan uit de krant.'⁵) tot het volgende besluit komt:

'...Ik weet dat uranium bij ruim 1 100 graden zal smelten.... Met de wetenschap die ik toen had, die niet zo geweldig groot was, heb ik toen gedacht dat het (de intensiteit van de brand na de crash) nooit 1 200 graden was en dat het verhaal over verdampen kon weggelaten worden.'⁶ De conclusie van de stralingsdeskundige voedde dus de thesis dat tijdens het ongeval en de brand nadien geen uraniumgas was vrijgekomen. Zodoende concludeerde hij dat bij de Bijlmer-ramp weinig of geen stralingsrisico bestond. Uit deze notitie van 'anderhalf A-viertje' werd jarenlang door officiële instanties uitgebreid geciteerd om geen verder onderzoek in te stellen naar gezondheidsklachten van omwonenden en hulpverleners. Op 31 augustus 1994 en in 1996 concluderen de rapporten van de Gemeentelijke Geneeskundige Diensten dat

'...de mensen hebben inderdaad serieuze klachten en wij proberen goed voor hen te zorgen, maar wij zien geen enkele "Bijlmerziekte" uit het klachtenpatroon naar voor komen.'⁷

Ten aanzien van het uranium werden steeds de conclusies uit de notities van de stralingsdeskundige uit 1993 geciteerd.

In september 1998 geeft de parlementaire enquêtecommissie aan ECN⁸ de opdracht een diepgaand onderzoek op te zetten naar het gedrag van uranium tijdens het ongeval. LAKA⁹ wordt hierbij gevraagd als adviseur. Het resultaat van het rapport is vooral gebaseerd op Amerikaans militair onderzoek en bevestigt dat uranium reeds verbrandt op lagere temperaturen. Tussen 350 en 600 graden Celsius zal het VU oxideren. Uitgebreide tests van de Amerikaanse Navy en de NASA tonen aan dat de temperatuur van de vuurbal in een vliegtuigcrash tot 1200 graden Celsius kan stijgen.

Bij zulke temperaturen zal VU ontbranden en ontstaat uraniumoxide dat radioactief en hoog toxisch is. Vermits na de Bijlmercrash 152 kg VU nooit meer zijn teruggevonden kan men er alleen vanuit gaan dat deze volledig zijn verbrand en in de omgeving terechtgekomen waar ze door mensen werden ingeademd of ingeslikt. Zulke stofpartikels kunnen kilometers ver door de lucht worden verspreid.

In haar eindconclusie erkent de parlementaire enquêtecommissie de link tussen uraniumoxide en de ziektesymptomen (auto-immuunziekten) maar laat de discussie over de verbrandingstemperatuur van VU en de verspreiding van het uraniumoxide aan de kant. Zij gaat er dus vanuit dat er zich geen uraniumoxide heeft verspreid en trekt bijgevolg de eindconclusie:

'...het is onwaarschijnlijk dat omstaanders en hulpverleners zijn blootgesteld aan significante stralingsrisico's door verarmd uranium.'¹⁰ De commissie zit hier op één en dezelfde lijn als het Brits ministerie van defensie (MOD)¹¹ en het Pentagon¹² inzake VU. Tot op heden verzwijgen deze instanties de gevaren van VU voor mens en milieu en houden zij de resultaten van Amerikaanse studies¹³ die sinds 20 jaar over VU worden gepubliceerd achterwege. De Bijlmercommissie negeert hier in één pennentrek de uitermate belangrijke maatschappelijke discussie rond het gebruik en de gevaren van VU voor mens en omgeving. De politiek en de wetenschap hebben zowel in de Golfoorlog als in het Bijlmerdebat gefaald om elkaar te ontmoeten. Het zelfde scenario doet zich anno 1999 weer voor in Kosovo.

Al 20 jaar onderzoek naar VU en toch doodgezwegen

In 1979 ontdekte Leonard Dietz, toen wetenschappelijk medewerker bij het Knolls Atomic Power Laboratory in Schenectady (New York), VU dampen in luchtpollutie controlefilters op 40 km afstand van het laboratorium. Het VU was afkomstig van het National Lead Industries Plant (NL) dat 16 km verderop lag. NL produceerde verarmd uranium voor obussen en tegengewichten in vliegtuigstaarten. In 1980 gelastte de staat New York de sluiting van NL omdat ze de toegelaten dosis radio-actief materiaal in het milieu overschreed:

'...4 van de 26 stalen bevatten de limietdosis inhaleerbaar VU. Inhaleerbaar betekent dat de deeltjes via de luchtwegen in de longen terechtkomen. Daar vormen ze op verschillende plaatsen depots die daar verschillende jaren kunnen blijven en hoog radiotoxisch zijn: een radioactieve haard in de longen.'¹⁴

Deze zelfde Leonard Dietz publiceert in 1996 een studie over de contaminatie door VU bij de veteranen van de Golfoorlog. In diezelfde studie vermeldt de onderzoeker dat de EI Al Boeiing die op het Bijlmermeer neerstortte 279 kg VU als tegengewicht in de staart bevatte en dat deze tijdens de crash 'ontvlamd zijn en de omgeving hebben gecontamineerd'¹⁵.

In 1991 kort na het einde van de Golfoorlog onderzocht dr. Asaf Durakovic, hoofd van het departement kerngenees-

kunde 24 zieke veteranen van de Golfoorlog en stelde VU-besmetting bij 14 van hen vast. Kort nadien werd hij ontslagen. Het onderzoek werd stopgezet en alle gegevens en resultaten zijn zoekgeraakt. Op een bijeenkomst van Amerikaanse grassroots-organisaties in november 1997 vertelde hij hoe een aantal van zijn patiënten door het Pentagon zijn geïntimideerd om een verklaring te ondertekenen dat ze in perfecte gezondheid verkeren. Eén van die patiënten had al vijf nieroperaties achter de rug. De nier-aandoening was volgens Dr. Durakovic het gevolg van uraniumvergiftiging.

Gedurende 1998 en 1999 ontwikkelde Dr Har Sharma van de universiteit van Waterloo in Ontario, Canada, nieuwe testen en opsporingstechnieken waarbij VU-contaminatie in de urine van Golfoorlogveteranen tot 8 jaar na de oorlog nog kan opgespoord worden. In deze zelfde studie bevestigt deze onderzoeker de verhoogde incidentie (tot 2 à 3 maal meer) van kanker in Irak sinds 1991. Rond Basra komen bepaalde kankers 7 maal meer voor. Hij zegt dat de Wereld Gezondheidsorganisatie zijn cijfers als substantieel correct beschouwt.¹⁶

Marie Jeanne Vanmol
29 augustus 1999

¹ In februari 1991 levert dit bedrijf met toelating van het Nuclear Regulatory Commission (Verenigde Staten) 75 ton verarmd uranium voor de aanmaak van wapens aan Frankrijk. (Le Monde Diplomatique juni 1999, La France aussi, door Christine Abdelkrim-Delanne)

² Het dagblad Trouw, 4 juni 1999

³ Openbaar verhoor van de heer Keverling Buisman door parlementaire enquêtecommissie donderdag 4 maart 1999.

⁴ id. 3 commissielid Van den Doel

⁵ id. 3

⁶ id. 1

⁷ Openbaar verhoor van mevr. Borst, minister van Volksgezondheid, door de parlementaire enquêtecommissie 12 maart 1999.

⁸ ECN: Energieonderzoek Centrum Nederland

⁹ LAKA heeft haar wortels in de Nederlandse anti-kernenergiebeweging.

Sinds 1992 legt zij zich toe op onderzoek naar VU.

¹⁰ Parlementaire enquêtecommissie, Eindconclusies.

¹¹ De Britse Golfoorlogveteranen hebben tot nu toe nog geen enkel degelijk medisch onderzoek gekregen naar de oorzaak van hun klachten. De Britse minister van Defensie, Doug Henderson zegt dat er geen enkel bewijs voorhanden is dat het uraniumoxide dat vrijkomt wanneer een tank getroffen wordt door een VU projectiel zich ver weg kan verspreiden. Hij vindt geen enkel argument om de veteranen uitgebreid te laten testen op uraniumvergiftiging. Het ministerie van Defensie gelastte in december 1998 een raid op de huizen van 2 Britse Golfveteranen waarbij al hun computergegevens in beslag werden genomen. Daarin was te lezen dat de minister van Defensie zijn eigen onderzoek naar effecten van VU op de gezondheid van Golfveteranen deed en deze niet aan het publiek wou bekend maken. BBC news, Depleted Uranium, The Lingering Poison, Juni 1999, Third World Resurgence, Depleted Uranium and the New Face Of War juli 1999.

¹² Majoor Generaal Chuck Wald, Pentagonwoordvoerder verklaart tijdens een persconferentie op 3 mei 1999 dat het Amerikaans leger de A10 anti-tank luchtmacht inzet die 30 mm projectielen met VA afvuren. '...We hebben vele wetenschappelijke studies (over het inzetten van A 10 Anti-tank luchtafweergeschut met VA) gedaan, er schijnen zich daaromtrent geen problemen voor te doen, het is oud nieuws'.

¹³ Naast de studies van Leonard Dietz (zie 14 en 15) en Dr Har Sharma zijn er nog vele anderen o.a. Dan Fahey 'Depleted Uranium: The Stone Unturned. A report on Exposures of Persian Gulf War Veterans and Others to Depleted Uranium Contamination', 28 maart 1997, Swords to Plowshares.

¹⁴ Leonard Dietz, Investigation of excess alpha activity observed in recent air filter collections and other environmental centers. DLA Chem-434-LADD, Knolls Atomic Power Laboratory, 24 januari 1980.

¹⁵ Leonard Dietz, Contamination of Persian Gulf War veterans and others by depleted uranium, Bulletin of the Atomic Scientist, New York, 19 juli 1996.

¹⁶ BBC news: Depleted Uranium: The Lingering Poison, 6 juni 1999.

Kwijtschelden schulden ontwikkelingslanden kost weinig

De zeven rijkste industrielanden hebben tijdens hun topontmoeting in Keulen een deel van de schulden van de 40 armste landen kwijtgescholden. Volgens de Franse president Chirac 70 miljard dollar. Volgens president Clinton zelfs 90 miljard dollar.

Volgens de berekeningen van Broederlijk Delen, actief in de beweging Jubilee-2000 gaat het echter om 40 miljard dollar.

Voor de top van Keulen moesten de totale schulden van een land 2,5 maal zo groot zijn als zijn inkomsten uit export om in aanmerking te komen. Dit is nu teruggebracht op 1,5 maal. Broederlijk Delen rekende uit dat het in Keulen maar tot een kwijtschelding kwam van 27 miljard dollar door het I.M.F. en de Wereldbank.

Daarnaast beslisten de G7 om bilaterale leningen met een zeer lage intrestvoet en met een lange terugbetalingstermijn kwijt te schelden.

Dit komt dus neer op 47 miljard dollar kwijtschelding op een totale schuld van 220 miljard dollar. Dit kost Duitsland bijna niets verklaarde Kanselier Schröder. Bovendien blijft de kwijtschelding gebonden aan structurele aanpassingsprogramma's van het I.M.F. en de Wereldbank. Dit betekent dat de arme landen hun economie op een meer liberale leest moeten schoeien: beperking van het overheidstekort, af-dankingen in het overheidsapparaat, openstelling van de eigen markt waardoor ze zelf minder zullen kunnen exporteren en het moeilijker zullen krijgen om blijvende schulden af te lossen.

De armste landen zullen dus nog altijd meer moeten uitgeven aan de afbetaling van hun schuld dan aan gezondheidszorg en onderwijs. (ads)

9de Congres van de Confederatie van Europese Vakbonden

Begin juli ging te Helsinki het 9de Congres door van de Confederatie van Europese Vakbonden. Met de ontmanteling van de gewezen socialistische landen en het uiteenvallen van het Wereldvakverbond, blijft het E.V. de enige syndicale organisatie die op Europees vlak is georganiseerd. De Confederatie telt 60 miljoen leden uit 29 landen en 15 beroepsorganisaties. Deze werd opgericht in 1973 waarbij hoofdzakelijk de Scandinafse vakbonden, het Duits DGH, het Britse TUC, het Franse F.O., ABVV, ACV e.a. Sindsdien werd de Confederatie systematisch uitgebreid naar andere vakbonden.

Te Helsinki werden, na heel wat perikelen (o.m. het verzet van F.O. tegen de CGT) het Franse CGT en vakbonden uit Centraal Europa zoals uit Bulgarije, Tsjechie, Hongarije e.a. eveneens opgenomen.

De Italiaanse algemene secretaris Emilia Galoglio werd te Helsinki herkozen zoals tevens zijn twee adjuncten de Fransman Jean Lapeyre en de Deen Carlslund.

Het ligt voor de hand dat het Europees Vakverbond met zijn 68 nationale Confederaties een belangrijke rol kan spelen in het Europa met zijn 17 miljoen werklozen en tegen de neoliberale politiek van globalisering.

Daar waar Jacques Delors destijds op een Congres zich kon verheugen voor een daverend applaus werd de toespraak van Romana Prodi, de nieuwe voorzitter van Europese commissie, zeer koel onthaald toen hij het had over een "nieuwe articulatie tussen flexibiliteit en veiligheid".

In de eindresolutie, waarbij slechts het Franse F.O. zich onthield, werd de nadruk gelegd op de voortzetting van de strijd voor een sociaal Europa, de ontwikkeling van de sociale dialoog op het internationaal en sectorieel niveau, het uitbreiden van de coördinatie van collectieve onderhandelingen in het kader van de E.U., het betrekken van jongeren en vrouwen en de verwezenlijking van het principe "gelijk werk gelijk loon" en het Europeaniseren van gemeenschappelijke syndicale manifestaties e.a. initiatieven op alle niveaus?

Op een ogenblik dat de economische en financiële machten, meestal gesteund door de regeringen, een neoliberale politiek voorstaan waarbij de werkenden de gebroken potten betalen is het te hopen dat, met de aansluiting van een belangrijk aantal nieuwe nationale vakbonden, de Confederatie van Europese vakbonden een actieve en strijdbare plaats zal innemen bij de verdediging van de arbeidsbelangen, vrede en ontwapening. (ads)

De geheime oorlog van de V.S. in Irak?

De New York Times van 12/8 schreef dat de V.S., een intense maar weinig gemediatiseerde oorlog voert in Irak. Zowat 200 Amerikaanse en Britse vliegtuigen en 20.000 manschappen zijn hierbij betrokken. Sinds begin december werden reeds 1.100 luchtdoelraketten op 359 doelen afgevuurd, zonder evenwel de Iraakse weerstand gebroken te hebben. De kostprijs van deze operatie wordt geschat op één miljard dollar. De New York Times, zich baseerend op een naamloze bron van uit de administratie schrijft eveneens dat de V.S. overweegt haar doelen uit te brei-

den tot belangrijker militaire objectieven. "President Clinton zou nog geen beslissing genomen hebben maar havi-ken in de administratie gaan er van uit dat een uitbreiding van dergelijke straf-bombardementen de regering van president Saddam Hussein zou verzwakken" voegt de krant er aan toe.

David Leavy, de woordvoerder van de V.S.-president reageerde hierop met de verklaring dat de "V.S. geen intenties heeft om de bombardementen op te voeren of de controle ten zuiden van de 33ste en ten noorden van de 36ste parallel uit te breiden".

"De bombardementen, zegde hij, zijn verdedigingsoperaties, een antwoord op de Iraakse provocaties en hebben geen politieke objectieven".

Washington en Londen hebben eveneens de door Unicef opgegeven mede verantwoordelijkheid van de V.N. voor de verdubbeling van de kindersterfte in Irak tijdens de laatste tien jaar verworpen en, natuurlijk, alle schuld gegeven aan Bagdad. Wellicht om hun geweten gerust te stellen heeft het Amerikaans staatsdepartement gelijktijdig bekend gemaakt dat één miljoen dollar zouden overgemaakt worden aan het Internationale Rode Kruis voor een programma ten gunste van de rehabilitatie van de Iraakse hospitalen.

Vergelijk het één miljard voor de bombardementen met het één miljoen dollar voor de hospitalen... (ads)

Inkomsten van landbouw van derde wereld daalt

De inkomsten van de ontwikkelingslanden voor landbouwproducten is er in de jaren 1998-1999 op achteruit gegaan. Het is de Organisatie voor Voeding en Landbouw (FAO) die op 12/8 hierop de aandacht vestigde.

De terugloop bedroeg voor 1998 niet minder dan 4,6 miljard dollar wat een daling betekent van 6 %. De wereldprijzen daalden voor koffie (199 %), suiker (22 %), granen (20 %) en vlees (10 %). Uit de voorbereidende besprekingen over het Lomé akkoord tussen de 15 EU lidstaten en de 71 ACP-landen (uit Afrika - de Caraïben en de Stille Oceaan), waarbij de E.U. eenzijdig de principes wil veranderen, blijkt dat het deel van de ACP-landen in de import van de E.U. gedaald is van 6,7 % in 1976 naar 3,4 % 1997.

Het is hierbij nuttig er de aandacht op te vestigen dat het BBP van gans zwart-Afrika zelfs dit van Nederland niet bereikt.

Bovendien bedraagt de ontwikkelingshulp van de OESO (de 29 rijkste landen) nog amper 0,23 % van het BBP daar waar het destijds het vastgelegd objectief 0,70 % bedroeg. (ads)

Als de ene havik de andere vervangt

De gewezen algemene secretaris van de NAVO, Javier Solana, de immer lachende havik - ook als er "bij vergissing" mensen tijdens Navobombardementen omkwamen - werd door de Europese ministerraad aangeduid als verantwoordelijke voor de buitenlandse betrekkingen van de Europese Unie.

Deze man was in zijn jonge jaren een anti-militarist, betoogde voor vrede in Vietnam en manifesteerde tegen de aansluiting van Spanje bij de NAVO. De V.S. aarzelden niet om deze sociaal-democraat, na Willy Claes aan de top van de NAVO te plaatsen. Hij heeft hun vertrouwen niet beschaamd. Voor hem hadden een Willy Claes, Joseph Luns en Paul Henri Spaak, sociaal-democraten, aan wie men eveneens hun anti-militaristische jeugdzonden vergeven had, de dienst uitgemaakt.

Voor de job van tiende NAVO-secretaris stonden verschillende mannen in de rij, want voor vrouwen is er op dit niveau geen plaats in Evere.

Zelfs Jean-Luc Dehaene stond op de wachtlijst maar, naar beweerd wordt, werd hij door de Amerikanen afgewezen omdat hij te Europees denkt.

Het is publiek bekend dat de V.S., de sterkste militaire macht uit de NAVO, (80 % van de bombardementen op Kosovo en Joegoslavië was hun werk) bij dergelijke benoeming de doorslag geeft. Omdat het militair opperbevel van de NAVO traditioneel bij de V.S. ligt, mag de politieke leider een Europeaan zijn. Maar hij moet de invloed van de V.S. kunnen aanvaarden, kortom hij moet bruikbaar zijn.

Nummer één op het verlanglijstje was de Duitse defensie-minister Scharping, eveneens een sociaal-democraat. Voor Kanselier Schröder, die met heel wat moeilijkheden worstelt, is de steun van Scharping in zijn regering echter onontbeerlijk.

Wie kon men dan beter kiezen dan een

trouwe vriend van de zich rechts opstellende Tony Blair, een uitstekende vriend van de V.S.

Een man uit zijn stal, de Britse defensie-minister George Robertson, ook een sociaal-democraat, werd naar voor geschoven.

Washington verwees hierbij naar diens optreden tijdens de Kosovocrisis en dacht er ook aan dat dank zij Blair en Robertson de Britten de enigen zijn die

in het schaduwkabinet opgenomen. Op deze post liet hij zich opmerken door zijn grote mond en zijn brutale tussenkomsten. Blair die zijn optreden op prijs stelde nam hem, na de overwinning van New Labour in 1997, op in zijn kabinet als minister van defensie. Zijn militaire kennis was echter uiterst beperkt. Daar waar zijn conservatieve voorgangers geconfronteerd werden met een parlementair en militair verzet met betrekking tot het verminderen van

de legereffectieven wist hij de hoekjes af te ronden. De eerste reacties van de openbare opinie om, na het einde van de koude oorlog eindelijk de legeruitgaven te verminderen, waren afgezwakt en men moest nu eenmaal de NAVO versterken.

Zijn beste prestatie is echter de oorlog in Kosovo waar, volgens zijn beweringen, hij een grote invloed uitoefende op de crisiscel van Downing Street. Alle tegenargumenten werden brutaal naar de papier-

mand verzwezen.

Groot-Brittannië leverde na de V.S. de meeste vliegtuigen en de meeste troepen voor de Balkanoorlog.

In de politieke wereld dacht men reeds dat hij Robin Cook, de minister van Buitenlandse Zaken die aan invloed verliest, zou opvolgen.

Tony Blair heeft er echter de voorkeur aan gegeven om van zijn beschermeling de superman van de NAVO te maken.

België, Nederland en Luxemburg die bij het onderonsje van de grootmachten niet betrokken werden toen Robertson uitgekozen werd protesteerden eventjes maar gingen natuurlijk de daaropvolgende dag door de knieën

Inmiddels is Robertson eind augustus in de adelstand, verheven wegens "bevozen diensten". Voortaan draagt hij de titel "Lord Robertson of Port Ellen".

André De Smet

De vroegere NAVO topmannen

1952 - 1957	Lord Ilay (Groot-Brittannië)
1957 - 1961	Paul Henri Spaak (België)
1961 - 1964	Dirk Stikker (Nederland)
1964 - 1971	Manlio Brosio (Italië)
1971 - 1985	Joseph Luns (Nederland)
1985 - 1994	Manfred Wörner (Duitsland)
1994 - 1995	Willy Claes (België)
1995 - 1999	Javier Solana (Spanje)
1999 -	Georges Robertson (Groot-Brittannië)

een handje toesteken voor de steeds verder gaande bombardementen op Irak.

Javier Solana verklaarde van zijn kant over Robertson "tijdens de Allied Force toonde hij aan dat hij over een krachtig leiderschap beschikt en dit zonder ooit zijn principes op te geven". Maar welke principes?

Robertson is een Schot. Zoon en kleinzoon van een politieman. Hij was syndicaal militant in de Scottish TUC (confederatie van Schotse vakbonden). In 1978 werd hij als volksvertegenwoordiger van Hamilton verkozen maar hij bleef achttien jaar in de schaduw. Zoals Blair was hij iemand die zich ongemakkelijk voelde in de Labour in een periode waarin de pacifisten, als voorstanders van de eenzijdige nucleaire ontwapening nog een grote invloed hadden binnen deze formatie.

Op het einde van de jaren tachtig werd hij door Neil Kinnock (een recente Britse commissaris van de Europese commissie) die toen partijvoorzitter was

Ontslagen overwinnaar

Bij het ontslag van NAVO-opperbevelhebber Wesley Clark, kan men zich afvragen wat de ware reden is waarom hij zijn stoel verloren heeft. Hield hij misschien teveel rekening met de Europese belangen, waardoor de VS te weinig de gang van zaken kon bepalen?

Clark moet de NAVO twee maanden voor het einde van zijn ambtstermijn verlaten. Hij moet zijn commandopost aan een totaal onbekende luchtmacht-generaal overdragen. In tegenstrijd met de normale geplogenheden vindt Washington het niet nodig de NAVO-partners over haar beslissing te informeren. Wanneer hun beslissing dan toch bekend werd vonden de heren van het Pentagon het niet nodig deze nader te verklaren.

Het is geweten dat in de ogen van lobbyisten van de Amerikaanse wapenindustrie, de militaristen en de conservatieven uit het Amerikaanse Congres - die op zoek zijn naar een vijandbeeld -, generaal Clark niet genoeg inspanningen heeft geleverd. Men verwijt hem teveel rekening gehouden te hebben met de evolutie van de publieke opinie in de Europese NAVO-lidstaten. Dit verhinderde de optimale inzet van de luchtmacht en bijgevolg stuurde dit ook de voorgenomen plannen in de war om toekomstige oorlogsstrategieën bijna uitsluitend op luchtaanvallen te concentreren.

Om deze twist goed trachten te begrijpen moet men teruggaan naar de toestand van voor Rambouillet, waar vooral de Amerikanen de militaire gang van zaken bepaalden. Het rechts conservatieve Amerikaanse Congres voert sedert 1994 een politiek van bewapening die veel gelijkenis vertoont met de hysterische sterrenoorlogpolitiek van Reagan. Zo kan men vaststellen dat het Congres ieder jaar de wensen van de Amerikaanse strijdkrachten gunstig gezind is. tot groot genoegen van de VS-wapenindustrie. De democratische president Clinton sluit zich steeds meer aan bij de mening van de conservatieven. Hetgeen er op neerkomt dat de VS bereid is desnoods alleen te handelen zonder rekening te houden met het geldende volkenrecht. Dergelijk optreden moet uiteraard met de nodige militaire middelen kunnen geschieden.

De VN wordt naar behoefte een instrument of wordt buitenspel gezet, de in-

ternationale overeenkomsten worden niet geratificeerd. Het verbod op gebruik van landmijnen is hier een duidelijk bewijs van. Zo houdt de VS de handen vrij.

In deze politieke constellatie is er veel sprake van een bepaalde omwenteling in het denken over de militaire aangelegenheden en de strategische controle. Achter deze gedachtegang van Washington verbergt zich de visie van de totale doorzetting van de VS-hegemonie. Men wil deze in praktijk brengen met de hulp van nieuwe informatietechnologieën en verrijkende precisiewapensystemen. Dat is wat de militairen menen nodig te hebben om de militaire doelstellingen en de wensen van de uitgestippelde politiek met elkaar te verbinden. Dit betekent dat men bij gebeurlijke militair optreden, wapensystemen kan en zal inzetten zonder eigen verliezen te riskeren.

Om deze doctrine te realiseren en operationeel te maken, wil men de publieke opinie een wereldbeeld geven dat past voor de beleidslijnen van de politieke leiders van de VS.

Zo scheidt men een syndroom van permanente bedreiging, dat op zijn beurt gelijktijdig uitnodigt om preventief op te treden. Men krijgt de indruk dat de VS hier een globaal McCarthyisme in werking wil stellen, dat politieke beperkingen overboord gooit. De raketaanval op de farmaceutische fabriek in Soedan was er een voorsmaak van, de routinebombardementen op Irak (meer dan 1100 sedert december '98) wijzen ons naar een duidelijke en fatale tendens van een oorlog zonder beperkingen. Volgt men de promotoren van dergelijk militair denken, dan zal men miljarden dollars moeten vrijmaken om de wapentechnologie te perfectioneren.

Het inzetten van grafietbommen om de stroomvoorziening uit te schakelen in Joegoslavië is maar het topje van de ijsberg van deze wapentechnologie. Het verschil tussen politiek en oorlog wordt steeds kleiner, wat noodgedwongen leidt tot een agressief "preventiegeoriënteerd" buitenlands beleid. Dit wordt door zijn promotoren voorgesteld als een risicoloze inzet van onbemande wapensystemen vanuit een Amerikaanse commandopost, die in de verste uithoeken van onze aarde kan toestaan.

Voor deze lobbyisten was de Kosovo-oorlog een uitstekend testgebied. Het feit dat de bombardementen twee

maanden geduurd hebben en dat er regelmatig gesproken werd om grondtroepen in te zetten, heeft de lobby van deze wapenindustrie nooit aan generaal Clark vergeven. Het blijven geloven in de noodzaak van traditionele oorlogsvoering verstoort hun algemene strategie.

Het stationeren van de Apache-helikopters in Albanië was vanuit het standpunt van de VS-oorlogslobby een ware zonde. De inzet van deze helikopters zou het Amerikaanse landleger actief betrokken hebben in de oorlog.

Vele NAVO-officieren in Eever waren voor het begin van het NAVO-optreden de mening toegedaan dat het noodzakelijk was grondtroepen in te zetten wilde men de beoogde militaire doelstelling bereiken. Deze stellingname werd hen door de VS-president zeer kwalijk genomen.

Zo werd het uiteindelijk de doel niet het "humanitaire" optreden was, maar het vernietigen van de "schurkenstaat" Joegoslavië. Na twee maanden van intensief bombarderen was dit doel nog niet bereikt, bijgevolg moest men de oorlog beëindigen met voor Joegoslavië gunstigere voorwaarden dan de NAVO-dictaten van Rambouillet.

Het kwam er nu op aan voor Washington om dit minder succesvol beëindigen van de oorlog, als een eclatante overwinning van de alliantie te presenteren. Maar in de club wordt de jacht op zondebokken geopend. Generaal Clark is het eerste slachtoffer. Hem wordt dus verweten dat hij de luchtoorlog niet intensief en vastberaden genoeg heeft geleid, waardoor het niet gelukt is Milosevic reeds na enkele dagen op de knieën te krijgen.

Daarbij wordt echter over het hoofd gezien dat de VS niet alleen, maar in alliantie met de andere NAVO-lidstaten, dit militaire avontuur gevoerd heeft. Dat ze enorme druk heeft moeten gebruiken op haar NAVO-partners, dat ze een dagelijkse desinformatie en mediamanipulatie heeft toegepast om deze oorlog te doen aanvaarden. Dit alles was nodig om de tegenstelling tussen de voorgestelde "humanitaire" inzet en de reële doelstelling, - de "schurkenstaat" Joegoslavië af te straffen - te carnoufleren.

Antoine Uytterhaeghe,
17.08.99

VN en de arrogantie van Washington & Navo

Na de koude oorlog heeft men geen klimaat van vrede en ontspanning tot stand gebracht. Integendeel, we worden geconfronteerd met meer dan veertig gewapende conflicten en etnische botsingen in de wereld die gepaard gaan met grote humanitaire drama's... Bij de meeste van deze gewelddadige conflicten is de VN, meer speciaal de VN-Veilighedsraad afwezig. Nochtans zijn zij juist de meest geschikte instanties die belast moeten worden, desnoods met militaire middelen, om deze conflicthaarden op te lossen. De werkelijkheid is dat de VN-Veilighedsraad niet veel meer verzekert. Men kan zich dan de vraag stellen tot wat de Veilighedsraad nog dient.

Kofi Annan beweert dat alles te herleiden is tot de rivaliteit van de supermachten die tijdens de koude oorlog de VN-Veilighedsraad in zijn werking verlamd hebben. Volgens hem kan de raad alleen maar functioneren als geen van hen gebruikt maakt van zijn veto-recht. Hierdoor wordt de Veilighedsraad volgens hem herleid tot een louter discussieforum in de plaats van een organisme dat instaat voor het verzekeren van de wereldvrede. Deze uitleg lijkt me te simplistisch en dient alleen maar als een soort excuus voor het gebrek aan initiatief en inzet om de instelling, waarvan hij secretaris-generaal is, haar activiteit en gezag te doen gelden.

Men kan de huidige toestand herleiden tot de Gorbachovperiode, toen men zich nog illusies maakte over de nieuwe mogelijkheden van de VN-Veilighedsraad na het uiteenvallen van de Sovjet Unie en de socialistische landen. Gorbachov gooide het op allerlei akkoorden met Reagan en Bush om bepaalde conflicten 'onder vrienden' te regelen, o.a. Namibië, Iraaks-Iraanse oorlog, de Salvadorcrisis en de tweede Golfoorlog. Zo verzekerde Gorbachov zich schouderklopjes van zijn westerse vrienden. En kon hij zeker zijn dat hij nog vele gastreizen in het westen kon ondernemen om er zich te laten bejubelen en in te wijden in de deugden van de vrijemarkteconomie. In zijn binnenland waren de resultaten van zijn beleid meer een ramp. Vrees voor een Sovjetveto hoefde niet meer en de Chinezen hadden in die periode andere bekommernissen. Zo kon-

den de VS en zijn vriendenclub de VN-Veilighedsraad gebruiken voor hun doelstellingen. Dit interludium is ten einde, de VN-Veilighedsraad zit opnieuw klem.

Door de weldaden van de vrije markt, is Rusland totaal afgezwakt, de armoede is overal merkbaar, het land is de prooi van de buitenlandse instellingen en financiële groepen die er op strooptocht zijn, hierbij flink geholpen door de lokale mafia. Door te pogen zich te verzetten tegen het beleid van Washington, zoekt Moskou een nieuwe plaats in de internationale arena, waarbij ze het gebruik van het vetorecht herontdekt.

China lijkt wel geobsedeerd door het principe van de absolute soevereiniteit en de problemen rond Taiwan, en koestert ook wel de vrees dat men via problemen rond mensenrechten, het haar moeilijk zal maken. Peking wil verhinderen dat men via de VN zich in de innerlijke aangelegenheden van de soevereine staat gaat mengen.

De VS heeft op zijn gekende wijze de conclusies getrokken: de VN-Veilighedsraad kan niet meer gemanipuleerd worden zoals tijdens het Gorbachov-era, bijgevolg moet men zonder en buiten de VN kunnen handelen. De VS stelt - hetgeen door zijn vrienden-staten aanvaard wordt - de regel van de internationale legaliteit in vraag, met name dat men zonder mandaat van de VN-Veilighedsraad niets kan ondernomen worden, geen sancties, geen militair optreden. De VS-politiek zet de VN-Veilighedsraad buiten spel.

Peter Burleigh, zaakgelastigde van de VS bij de VN, legde aan de wereld uit: "Het doel, de rol en het belang van de VN-Veilighedsraad mag en moet men niet overbeklemtonen; de VS willen wel liever een mandaat van de raad vooraleer over te gaan tot gewapende actie, maar indien men niet tot een VN-mandaat kan komen mag dit geen beletsel zijn om toch op te treden wanneer de VS oordelen dat dit nodig is. We kunnen het ons niet veroorloven te worden verlamd door een veto in de VN-Veilighedsraad."

Richard Haas, directeur van de Brookingsstichting en zeer nauw verbonden met de republikeinse partij, was nog duidelijker. Voor hem is de VN-Veilighedsraad alleen maar een nuttig

discussieforum. "De Veilighedsraad is een optie, maar mag in geen geval het monopolie zijn op de internationale scène." Zijn overtuiging is, dat de VS en zijn vrienden in ieder geval de militaire actie moeten kunnen kiezen zonder toestemming van de VN. Met ander woorden betekent dit dat Washington de superioriteit van de VN in vraag stelt, en de wereld zijn eigen jurisprudentie wil opdringen.

Wanneer we deze VS-redenering volgen, dan volstaat hun eigen inzicht over omvang en aard van een humanitair drama om op te kunnen treden (zonder VN-mandaat). Als we andere (en grotere) humanitaire conflicthaarden nader bekijken, o.a. Palestina, Cyprus, Koerden, Tsjetsjenië, dan stellen we vast dat de VS en C° niets ondernomen hebben. Het was niet in hun belang op te treden, zelfs niet met economische sancties.

Tal van redenen hebben Washington er toe aangezet in de Balkan op te treden. Het streven om enige supermacht van de ganse wereld te zijn, maar ook het verder bestaan van de NAVO na de koude oorlog zijn hierbij belangrijk. De andere NAVO-lidstaten het nieuw strategisch concept doen aanvaarden, waardoor de militaire verbondenheid en afhankelijkheid met de VS nog nauwer worden aangehaald, vormt daarmee een eenheid.

Bij de viering van de 50ste verjaardag van de NAVO, heeft Clinton zijn vrienden deze strategie formeel doen aanvaarden, en worden acties buiten het NAVO-verdragsgebied de regel. Hierdoor wordt de VN vervangen door de NAVO in dienst van de belangen van Washington en kan ze optreden daar waar ze hun hegemonie wensen uit te bouwen en te versterken.

Deze evolutie is voor Rusland, China en een ganse reeks landen niet aanvaardbaar, met als gevolg dat de VN-Veilighedsraad voor een lange tijd verlamd zal zijn.

Door de volgzame houding van Kofi Annan, - die in het Kosovaars drama de rol van de grote afwezige vertolkte, en die zijn aanstelling als secretaris-generaal te danken heeft aan Madeleine Albright - moeten we geen grote initiatieven verwachten om de VN terug op het voorplan te brengen.

Antoine Uytterhaeghe
05.08.99

Bissao: President afgezet

Guinée Bissao heeft een jaar van gewapend geweld gekend. 500.000 mensen ontvluchtten hun huis: honger, gebrek aan geneesmiddelen, epidemies vielen hen te beurt.

Op 7 mei 1999 werd de zittende president Bernardo Joao Vieira, Nino genaamd naar z'n oorlogsnaam uit de anti-koloniale strijd, afgezet. Dit is het resultaat van een gewapende strijd met z'n voormalige stafchef van het leger (en oude anti-koloniale kompaan), generaal Ansumane Mané, die door hem werd opzij geschoven op beschuldiging van wapensmokkel ten voordele van de onafhankelijkheidsstrijders in de Senegalese Casamance. Terwijl een lang geheim gehouden parlementair rapport precies wijst op de betrokkenheid van de president Vieira in deze zaak.

Buitenlandse inmenging

Als op 7 juni 1998 de overgrote meerderheid van het leger de kant kiest van haar afgezette leider Mané, stuurt de president een strafexpeditie van 2000 soldaten naar de rebellen. Senegalese en Guineese soldaten komen de 'stabiliteit' helpen garanderen. Van dan af beschouwt de bevolking de strijd meer als een bevrijdingsoorlog tegen de buitenlandse bezetters.

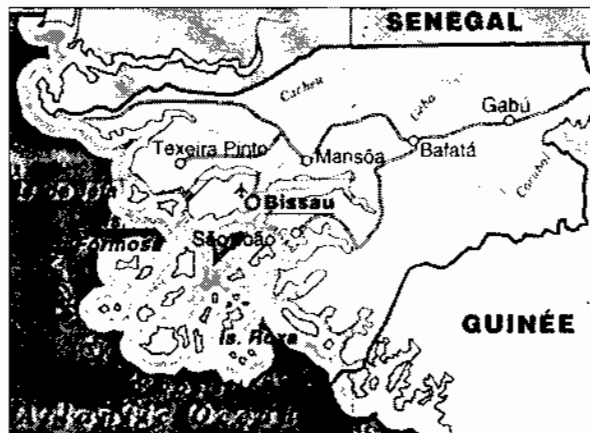
President Vieira vraagt eerst aan Frankrijk om de luchthaven en het militair kamp 'Bra' van de rebellen te bombarderen. Als Parijs weigert gaat hij aankloppen bij de pas verkozen Nigeriaanse president, maar ook daar krijgt hij geen gehoor. Intussen slaagt de Senegalese interventie er niet in het kamp van Bra te veroveren.

De West-Afrikaanse Economische Unie twijfelt tussen een reële interventie en een scheiding van de partijen in het conflict. Uit de verschillende bemiddelingspogingen en standpunten blijkt er een verschil in benadering te bestaan tussen de Portugeessprekenden en de Franssprekenden. Uiteindelijk is het Gambia dat een akkoord kan bewerkstelligen. Senegal en Guinée krijgen een eervolle uitweg; hun troepen worden vervangen door West-

Afrikaanse eenheden. Er komt een wapenstilstand, een overgangsregering en verkiezingen. De "internationale gemeenschap" slaakt een zucht van opluchting. De Europese Unie geeft 200 miljoen dollar voor de heropbouw van Bissao op voorwaarde dat het vredesproces niet wordt verstoord.

"Putsch?"

Intussen is de invloed van president Vieira behoorlijk geminderd, zeker in eigen land, maar zelf zijn Senegalese bondgenoten laten hem min of meer vallen. In december '98 gaat de president - tegen de voorwaarden van het vredesakkoord in - echter over tot re-crutering van 600 nieuwe soldaten en stuurt hen voor versnelde opleiding

naar Senegal en Conakry. Bij hun terugkeer eind februari '99 worden ze in de presidentiële garde ingelijfd, en dat is het begin van een heroplaaien van de gewapende confrontatie. Op 7 mei '99 nemen de rebellen het presidentieel paleis in.

De rebellen laten echter de regering op post, alle politieke partijen behouden hun erkenning, het parlement wordt bevestigd als instelling. Generaal Mané trekt zich in de kazernes terug, en het is de voorzitter van het parlement die interim-president wordt, precies zoals de grondwet het voorschrijft. Het buitenland blijft echter over een putsch spreken.

Senegal is zeer mistevreden met de gebeurtenissen, Gambia is ook niet entoesiast. In Conakry vreest men voor een soort domino-effect nu er ook in

Niger een staatsgreep heeft plaats gegrepen. De West-Afrikaanse troepenmacht stelt niet veel meer voor na het vertrek van de soldaten uit Benin. In Parijs blaast men warm en koud. Buitenlandse Zaken pleit voor het verder zetten van het vredesproces, terwijl president Chirac veel scherper reageert. De Europese Unie blokkeert haar 200 miljoen dollar, en Portugal weigert de gevluchte president Vieira aan de nieuwe autoriteiten uit te leveren.

Inzet

Alles lijkt wel te draaien rond de situatie in Senegal. De inzet lijkt wel te gaan om het al dan niet steunen van de onafhankelijkheidsstrijders in de Casamance (MFDC- Mouvement des forces démocratiques de Casamance). Eerst beschuldigde Dakar de rebellen van steun aan het MFDC, maar recent blijkt dat het de president was die in een wapensmokkel affaire was verwikkeld. Wel is het zo dat MFDC-strijders mee hebben gevochten met de rebellen van generaal Mané, en nu hun 'terreinerfaring' in de Casamance gebruiken. Maar al bij al zou Dakar nog het meest gediend kunnen zijn met deze nieuwe toestand indien Bissao naar normale betrekkingen met zijn grote buur zou streven, en dus eventuele banden met de MFDC zou verbreken.

Door de oorlog is het toch al zo arme land verder leeggebloed. De lokale groeperingen doen dan ook een dringende oproep om alle reserve ten opzichte van de recente ontwikkelingen opzij te schuiven, en bij te dragen tot de heropbouw. Op korte termijn moet de landbouwproductie onmiddellijk steun krijgen, moeten huizen en vernielde gebouwen hersteld voor het regeenseizoen begint, moeten ontheemden en vluchtelingen terug kunnen keren, en de mensen met vorming opnieuw worden ingeschakeld. Bovendien vragen de internationale ngo's de kwijtschelding van de buitenlandse schuld.

(met dank aan Channah Bentein van Oxfam-solidariteit)

Economische en financiële machten bedreigen de democratie

Men moet geen economist zijn om vast te stellen dat de politieke macht van de regeringen steeds meer door de economische en financiële machten ondermijnd wordt. Je leest het haast dagelijks in de krant. Monsterfusies tussen mastadonten van bedrijven of opslorpingen staan dagelijks op de agenda. Het gaat hier dan niet om kleine bedrijven, kortom KMO's, maar om financiële en economische groepen uit de top-tien in de wereld. Honderden miljarden dollars zijn daarbij gemoeid.

Dit gebeurt over de landgrenzen heen. De mondialisering noemen ze dit. Denken we maar aan de monsterfusie tussen Daimler-Benz (D) en Chrysler (VS), de Deutsche Bank (D) en Bankers Trust (VS), Hoechst (D) en Rhône Poulenc (Fr), Exxon (VS) en Mobil (VS), British Petroleum (GB) en Amoco (VS), Boeing (VS) en Mc. Donnell Douglas (VS), Total (Fr) en Petrofina (B), Renault (Fr) en Nissan (Jap) en laatst nog Dow Chemical en Union Carbide waar een bedrag van 434 miljard dollar mee gemoeid was. En er zijn nog vele andere. Zo stellen we vast dat de macht over belangrijke economische sectoren in steeds minder handen berust. Daar waar men ons steeds verteld heeft dat de "vrije markt" de concurrentie in de hand werkt, wat een voordeel voor de consument zou uitmaken, merkt men dat monopolies in verschillende sectoren tot stand komen die zonder tegenspraak de prijzen zullen bepalen gezien de politieke overheid over geen tegenmacht beschikt. Deze grote multinationale ondernemingen die deze fusies nastreven hebben volgende punten voor ogen:

- 1) de winst van hun aandeelhouders verhogen.
- 2) andere groepen de pas af te snijden.
- 3) nieuwe markten te veroveren.
- 4) besparingen uit te voeren.
- 5) het personeel aanzienlijk te verminderen. (meestal verliezen 5 tot 10 % hun job bij een fusie).
- 6) hun invloed op de regeringen waar ze bedrijven hebben te vergroten.
- 7) rechtstreeks of onrechtstreeks een grote impact te krijgen op internationale organisaties.
- 8) Gezien ze niet alle eieren in een korf leggen zorgen ze eveneens voor een groeiende invloed in de media. Rechtstreeks door in deze sector te investeren en onrechtstreeks door ze via hun adverten-

ties afhankelijk te maken. Hun zorg bestaat er in de openbare opinie op een handige manier te beïnvloeden.

Het is vanuit dit oogpunt dat men eveneens de rol en de betekenis van de Wereldhandelsorganisatie (W.T.O.) moet bekijken. (1)

In de lente ging te Bangkok een dagenlange strijd door voor de post van directeur van de W.T.O. De tegenstrevers waren de door de V.S. gesteunde gewezen rechtse sociaal democratische premier van Nieuw-Zeeland, Mickey Moore, die bekendheid verwierf door de onder zijn leiding doorgevoerde privatisering in de openbare diensten en een Thailandse minister die door het zuiden werd voorgedragen. Gezien geen van beide een absolute meerderheid kon behalen werd besloten dat zij elk drie jaar de taak van directeur zouden waarnemen. De W.T.O. start echter met Mickey Moore die de belangrijke onderhandelingen in Seattle moet voorbereiden.

Het is bekend dat de W.T.O. zich tot doel stelt de onvoorwaardelijke vrijheid van de handel te verdedigen. Het is de enige internationale organisatie die over een werkelijke macht beschikt om als scheidsrechter op te treden bij de tegengestelde belangen van de naties. In tegenstelling tot de OESO (het forum van de 29 rijkste landen) zijn 135 landen (ook uit het zuiden) in de W.T.O. vertegenwoordigd. Alhoewel vele landen er vertegenwoordigd zijn beschikken terwijl, o.a. deze van het zuiden, niet over de mogelijkheden of middelen om er hun belangen en rechten te verdedigen.

De onderhandelingen en arbitrages zijn extreem complex en vereisen grondige juridische en financiële kennis. Terecht heeft het ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (P.N.U.D.) er reeds de aandacht op gevestigd dat het onontbeerlijk is om aan de landen van het zuiden de nodige juridische hulp te verlenen om hen toe te laten volwaardig aan de besprekingen van het W.T.O. deel te nemen. Deze eis werd tot heden bij geen enkel probleem gesteld, zelfs niet voor wat de schulden betreft waar de onderontwikkelde landen nochtans de eerste belanghebbende zijn.

De volgende Conferentie van de W.T.O., ook de cyclus van het Millennium genoemd, zal in november in Seattle (V.S.) plaats hebben. Thema de liberalisering van de landbouw, de intellectuele eigendom, en het milieu. Deze besprekingen moeten uitmonden op een algemeen akkoord voor de handel en de diensten, de Gatt (General Agreement on Tariffs and Trade). (2)

Op het eerste zicht lijkt dit allemaal onschuldig. Het doel is echter iedere buitenlandse firma (en hier zien we de doelstellingen van de multinationals) dezelfde rechten en voordelen te geven of dezelfde subsidies kunnen bekomen als de nationale firma's. En dit voor alle commerciële diensten gaande van hotels, openbare werken, uitgaven, ontspanningsactiviteiten, cultuur, transport, opvoeding en gezondheidszorg. Met andere woorden: dit zal leiden tot de deregulatie en de privatisering van de openbare diensten wat ook de politieke keuze van de burgers weze.

Kortom dit betekent de verdwijning van tal van instrumenten van nationale soevereiniteit of de beperking van de democratie.

Een voorbeeld. Men zal overal moeten rekening houden met de invloed van de Amerikaanse ziekenhuizen, de Amerikaanse T.V. en film, de uitgaven en noem maar op.

Dit betekent, in een niet zo verwijderd perspectief, het einde van de sociale zekerheid, de culturele eigenheid, de gelijkheid inzake gezondheidszorg en onderwijs.

Dit is geen theoretische bedreiging. Indien de onderhandelingen voor de Millennium Cyclus in Seattle volgens de verwachtingen van de Amerikanen en de multinationals verlopen, zal de specificiteit van het Europees ontwikkelingsmodel binnen enkele jaren volledig verdwenen zijn. Zo zal de Millennium Cyclus erger zijn dan het destijds door de OESO uitgestippelde M.A.I. dat, o.m. onder druk van Frankrijk, afgevoerd werd.

Want zelfs wanneer men er zou in slagen zich te verzetten tegen de fysieke komst van de grote Amerikaanse multinationals van de gezondheidszorg en het onderwijs in Europa dan zullen deze (geen enkele tekst verbiedt hun dit) er in slagen via de nieuwe technologieën in onze regio's door te breken en dit tegen de belangen in van de volkeren van Europa en de ontwikkelingslanden.

Op de volgende top in Helsinki zullen de lidstaten van de Europese Unie op dit vlak duidelijk standpunt moeten innemen. Europa zal zich moeten verzetten en weigeren deel te nemen aan onderhandelingen waarbij de Europese sociale normen in vraag worden gesteld, door de technieken die in het kader van W.T.O. werden uitgewerkt en, zelfs de competenties van de W.T.O., in vraag stellen.

Men weet dat in de W.T.O. de Amerikanen en de grote multinationals een ontzaglijke invloed hebben. Tijdens de laatste botsingen tussen de V.S. en Europa, zowel in de zogenaamde oorlog om de bananen als om de uitvoer van runderen gekweekt met hormonen werden ze door de W.T.O. in het gelijk gesteld. Europa moest zich bij de beslissing neerleggen en als gevolg van hun weigering de Amerikaanse représailles aanvaarden.

Het valt niet meer te ontkennen dat de onvoorwaardelijke liberalisering van de diensten het einde van de naties en de democratie zal betekenen.

Sommigen hebben beweerd dat de geschiedenis zou eindigen met een overwinning van de democratie en de markt. In de werkelijkheid heeft de meedogenloze strijd van de groeiende economie en de toenemende macht van de multinationale ondernemingen, de democratie reeds in vraag gesteld.

André De Smet

(1) Vrede ... nr. 336 - maart-april 1999 - Artikel van Merel De Smet over "Ontstaan en functie van W.T.O."

(2) Jacques Attali - "Pour en finir avec l'O.M.C." - Le Monde 27/7/99.

ATTAC

We maakten in ons vorig nummer bekend dat op 24, 25 en 26 juni te Parijs een internationale ontmoeting zou plaats hebben rond de doelstellingen van ATTAC.

Deze bijeenkomst werd een succes. Er namen 1.200 personen aan deel die 70 nationaliteiten vertegenwoordigden. In de universiteit van Saint-Denis gingen in tientallen zalen commissievergaderingen door. Met als thema "Een andere wereld is mogelijk" stapten de deelnemers eveneens op in een korte betoging.

Als besluit van de internationale ontmoeting werd een tekst opgesteld waarin de belangrijke economische, financiële en ecologische problemen werden onderstreept. We houden deze tekst (in het Frans) ter beschikking van de belanghebbenden.

ATTAC voorziet de organisatie van een internationale petitiecampagne voor een belasting op de speculatieve kapitalen (Tobintaks). Gezien de Finse regering, die nu voorzitter is van de Europese Unie, zich eveneens uitgesproken heeft voor het principe van een Tobintaks, zal deze petitiecampagne voor Europa van groot belang zijn. Voort zal geijverd worden voor de afschaffing van de belastingparadijzen de opheffing van het bankgeheim, een vermogensbelasting en de oprichting van een Internationaal Tribunaal voor de beoordeling van de internationale

corruptie en belastingontduiking. De mogelijkheid wordt eveneens overwogen om volgend jaar te Brussel of Luxemburg, rond hogergenoemde punten, een massamanifestatie te organiseren.

ATTAC zal eveneens zijn medewerking verlenen aan een Zuid-Zuid ontmoeting die zal plaats hebben in Johannesburg (Zuid-Afrika) van 18 tot 20 november 1999.

De opheffing van de schulden van de ontwikkelingslanden zal een van de belangrijkste onderwerpen zijn van deze conferentie. (ads)

De organisatie ATTAC (zie ook VREDE nr. 338) die pas een jaar geleden werd gesticht telt alleen in Frankrijk reeds 11.000 leden en rond de 120 lokale comités (waaronder een in het parlement met 80 volksvertegenwoordigers) Organisaties van ATTAC werden eveneens opgericht of zijn in vorming in volgende landen: Duitsland, Argentinië, Oostenrijk, Brazilië, Spanje, Italië, België (o.a. in de schoot van de Europese instellingen) Griekenland, Ierland, Luxemburg, Marokko, Noorwegen, Portugal, Rusland, Senegal, Quebec enz.

Voor bijkomende inlichtingen:

<http://ATTAC-Org>

Fax: (01) 43362626.

Zie ook in "Le Monde Diplomatique" (aug. 1999) het artikel van de voorzitter van ATTAC, Bernard Cassin, over de Tobin Tax. (ads).

In Groot-Brittannië is armoede troef

Het nieuws komt uit een onverdachte bron. Uit een nieuwe studie van de befaamde London School of Economics (LSG) blijkt dat één derde van de Britse kinderen in armoede leeft. Drie maal meer dan twintig jaar geleden!

Met uitzondering van Nieuw-Zeeland waar o.m. onder leiding van de toenmalige sociaal democratische premier, Mickey Moorde (huidig directeur van de Wereldhandelsorganisatie) drastische privatiseringen werden doorgevoerd, is het Verenigd Koninkrijk in de geïndustrialiseerde wereld het land waar de ongelijkheid sinds het midden van de jaren zeventig het meest toenam.

Tien procent van de rijkste Britten bezit bijna de helft van 's lands rijkdom terwijl de armen volledig aan de kant gelaten worden. Het reële inkomen van de Britten steeg tussen 1979 en 1994 gemiddeld met veertig procent. Maar... terwijl dit van de tien procent rijksten

toenam met 65 procent daalde daarentegen dat van de tien armsten met 13 procent. Naast deze vaststelling wijst het studiecentrum Joseph Rowntree Foundation er eveneens op dat een Brits gezin (twee volwassenen en twee kinderen) dat van uitkeringen moet leven wekelijks 36 pond (ruim 2000 fr.) te kort komt.

Actiegroepen wijzen er op dat in het Groot-Brittannië van de jaren negentig honger, ondervoeding, ziekte, slechte scholing en werkloosheid geen uitzondering zijn. Op de 58,6 miljoen inwoners wordt in officiële gegevens toegegeven dat er vorig jaar 400.000 daklozen waren.

De drukkingsgroep "Church Action Poverty" organiseert een mars dwars door Groot-Brittannië om op 17 oktober, de dag tegen de armoede van de Verenigde Naties, Londen te bereiken om hun eisen voor te leggen aan de socialistische minister van financiën

Gordon Brown. Deze beweerde reeds dat tegen volgend jaar de levensstandaard een miljoen kinderen aanzienlijk zal verbeteren.

Hij blijft echter bij het standpunt, zoals Clinton dit voor zijn verkiezing eveneens onderstreepte, dat niet hogere uitkeringen maar wel zelfhulp het enige alternatief is omdat hij de werkloosheid als de voornaamste oorzaak van armoede ziet. Men zou met dit principe kunnen instemmen maar men mag evenmin niet vergeten dat er eerst werk moet ter beschikking zijn. En in Groot-Brittannië met zijn meer dan 3 miljoen werklozen is dit zeker niet het geval.

Slechts in één vijfde van de Britse gezinnen beschikt een volwassene over een baan, een derde meer dan in andere westerse landen. Van de alleenstaande moeders werkt slechts veertig procent waar dit in de rest van Europa 80 procent is.

Bron: "De Standaard" 16/8/99

Zo zijn ze ... de elite ...

Roger De Clercq

De textielbaron Roger De Clercq, stichter van het Beaulieuimperium, vierde op 26/7 feest te Wielsbeke. Hij werd 75 jaar en dit werd in en rond de gemeente met grote foto's duidelijk gemaakt. Zijn tapijtenmultinational Beaulieu bestaat eveneens 40 jaar. Het feest werd groots opgezet met 400 genodigden uit de ganse wereld en met hoge gasten met klinkende namen.

De gewezen Amerikaanse president George Bush was er present met zijn echtgenote. Geen wonder eigenlijk als men weet dat de Amerikaanse stek van Roger De Clercq, Beaulieu of America, een van de belangrijkste sponsors is van de republikeinse partij. De topman van Beaulieu of America, schoonbroer Carl Bouckaert, werd er veroordeeld voor het overtreden van de wet op de partijfinanciering.

Bush denkt er wellicht reeds aan dat De Clercq een handje zal kunnen toesteken aan de kiescampagne van zijn zoon bij de volgende presidentsverkiezingen.

Andere gast, hoe kan het anders in dit rechts milieu, was de "ijzeren dame" de vroegere Britse premier Margaret Thatcher.

Michael Gorbatsjov was eveneens uitgenodigd maar zond zijn kat. Het blijkt dat zijn vrouw ziek is. Mogelijk een diplomatische ziekte omdat hij iets laattijdig zal begrepen hebben dat zijn aanwezigheid bij heel wat mensen vragen zou oproepen.

Volgens VTM kwamen ook de tourwinner Lance Amstrong, Eddy Merckx e.a. langs. Als je weet dat Lance één miljoen vraagt om aan een criterium deel te nemen en speciaal vanuit Genève kwam dan zal hij zeker niet naar Wielsbeke gekomen om enkel en alleen Roger De Clercq plezier te doen.

Het schijnt dat gans het grapje 50 tot 100 miljoen gekost heeft!!!!

Toeschouwers vonden het terecht een hele boel geld te meer, zegden ze, dat er in de gemeente nog veel armen zijn die de eindjes niet aan elkaar kunnen knopen.

Martin Bangemann

Deze gewezen voorzitter van de liberale partij (FDP) was meer dan tien jaar lang het Duitse lid van de Europese commissie. Hij was er bevoegd voor Industrie, Informatietechnologie en

Telecommunicatie. Het is als dusdanig dat hij op grote schaal, de privatisering van de telecommunicatie in Europa heeft doorgevoerd. De achtergronden van deze operatie werden destijds door de RTBF-journalist Gerard Sélys uit de doeken gedaan. Bangemann werd eind maart, met de ganse commissie door het Europees parlement naar huis gestuurd. Hij moest echter met zijn collega's de lopende zaken beheren tot begin september. Daarna kon hij aanspraak maken op een uitredingsvergoeding die oploopt tot 65 % van zijn salaris als commissaris. En dit betekent ettelijke miljoenen!

Maar dit volstond voor Bangemann niet. Eind juni kondigde hij aan dat hij op 1 juli naar de Spaanse maatschappij "Telefonica" zou overstappen. Daar wacht hem als adviseur een wedde van 40 miljoen per jaar. In de Europese commissie was er meteen paniek. Na de vroegere schandalen kon Europa dit wel missen. Het verdrag verbiedt dit type van overstap formeel niet maar de leden van de commissie moeten bij hun indiensttreding verklaren dat ze, na hun diensttijd en de stopzetting van hun functie bepaalde nieuwe verantwoordelijkheden of voordelen niet zullen aanvaarden.

In de voorbije maanden b.v. werden in de commissie dossiers besproken waarbij het Spaanse "Telefonica" betrokken is. In het nauw gedreven beloofde Bangemann wel aan deze firma nooit voordelen te hebben toegekend en zich te zullen onthouden van contacten tussen Telefonica en de Europese instellingen. Het is nochtans geen toeval dat "Telefonica" juist op Bangemann een beroep heeft gedaan. Bezorgd om dit nieuw schandaal waardoor de commissie in een verdacht daglicht zou kunnen worden geplaatst, heeft deze beslist het ganse geval aan het Europese Hof voor te leggen.

Koning Fahd van Saoedie-Arabië

Eind juli was de koning van Saoedie Arabië naar Marbella, aan de Spaanse zuidkust afgezakt. Naast zijn persoonlijk vliegtuig kwam er ook een Boeing 707 aan met meer dan tweehonderd "medewerkers". In verschillende hotels moesten de gasten plaats maken voor deze groep. In een ziekenhuis van Marbella was een ganse verdieping operatiekamer inclusief, voorbehouden. En wij die dachten dat de Middel-eeuwen voorbij waren ...

Het is nuttig er aan te herinneren dat tijdens de Golfoorlog de gewezen president Nixon tegenover de "Times" op 7 januari 1991 verklaarde: "We gaan niet naar de Golf om daar de democratie te verdedigen want Koeweit is geen democratie en er is er geen enkele in de regio".

President Clinton

De Amerikaanse president werd door een federale rechter in Little Rock (Arkansas) veroordeeld tot het betalen van een boete van 90.000 dollar voor het afleggen van valse verklaringen in de zaak Paula Jones. Dit soort boete is zonder voorgaande tegen een president en is bedoeld om de rechtskosten te betalen. "Wij aanvaarden deze veroordeling van de rechtbank en zullen ze ook uitvoeren" verklaarde Robert Bennet de persoonlijk advocaat van Clinton.

De president liet reeds 850.000 dollar aan Paula Jones overhandigen op basis van een minnelijke schikking opdat zij haar klacht zou terugtrekken. Uiteindelijk een bekentenis dus.

De bekentenis

"De inzet vandaag bestaat er in de voordeligste voorwaarden te scheppen die gunstig zijn voor een duurzame groei en het vertrouwen van de investeerders. Men moet dus de operationele budgetten controleren en het niveau van de taksen en belastingen doen dalen tot ze op lange termijn een draagbaar niveau bereikt hebben. Men moet tevens de sociale zekerheid hervormen en de strakke normen van de arbeidsmarkt ontmantelen en dit op zo'n wijze dat een nieuwe fase van de economische groei zonder offers zal kunnen worden bereikt wanneer we een nieuwe inspanning doen van flexibiliteit op de arbeidsmarkt".

Hans Tietmeyer
gewezen voorzitter van de
Duitse Centrale Bank
in "Le Monde" (17/10/96)

Wist je dat...

... de Arabische bevolking van Israël, die 20 % van de bevolking uitmaakt, slechts 3 % van de grond bezit en dat bovendien nu nog gronden, die destijds door de regering werden aangeslagen na de Arabieren onteigend te hebben, aan de Israëli worden verkocht.

... volgens het Israëlisch studiecentrum Adva het aantal families met een inkomen dat onder het levensminimum ligt, opgelopen is van 27,9 % in 1979 tot 34,3 % in 1996.

... de gemiddelde levensduur in Zimbabwe naar drieëndertig jaar is gedaald.

... sinds de financiële crisis in Mexico, in 1994, de lonen enorm gedaald zijn; tot 25 % lager in 1996 dan in '94, en dat ondanks de hulpacties van de VS en het IMF.

... Rusland nog twee generaties zal nodig hebben om het land op het peil te brengen van 1989.

... genetisch gemanipuleerde planten over de ganse wereld reeds op 27 miljoen katoenlandbouwgronden worden verbouwd waarvan 74 % in de Verenigde Staten, 15 % in Argentinië en 10 % in Canada en het zakencijfer van de sector (verkoop van granen en betalingen voor het gebruik van de technologie) opgelopen is van 75 miljoen dollar in 1995 tot 1,5 miljard in 1998.

... de Amerikaanse multinationals Monsanto en Dupont Nemours, de Zwitsere groep Novartis en de Frans-Duitse groep Avantus (Rhône Poulenc-Hoechst) de belangrijkste vertegenwoordigers zijn.

... in de staat Utah (V.S.) duizenden fundamentalistische Mormonen (maar ook christenen) drie vrouwen bezitten. Met de eerste zijn ze wettelijk getrouwd en met de twee andere slechts voor de kerk. In een reportage op de T.V.-zender "France 2" (26/5) verklaarden verschillende onder hen dat Jezus hun opgedragen had veel kinderen te hebben en dat ze dus ieder jaar van elk van hun vrouwen een kind verwachten. De procureur van de staat Utah verklaarde dat de wet deze veelwijverij verbiedt maar dat als gevolg van de druk van de kerk, deze situatie getolereerd wordt.

... het vermogen van de 10 rijkste mensen 133 miljard dollar bedroeg wat anderhalve maal zoveel is als het nationaal inkomen van alle armste landen.

Op 23 april 1973 legde staatssecretaris Kissinger een verklaring af. Hierin legde hij de nadruk op de wens van de Verenigde Staten, ter gelegenheid van het 25 jaar bestaan van de NAVO, een nieuw handvest op te stellen. De uitingen van verzet die in verschillende hoofdsteden van Europa oplaaiden, deinden echter geleidelijk weg. Politieke en economische druk (bijzonder als gevolg van de petroleumcrisis) zullen hieraan niet vreemd geweest zijn. Besprekingen werden te Ottawa, "en petit comité", gevoerd. Deze werden besloten met een nieuw Charter (dat we in een van onze volgende nummers zullen publiceren) zonder dat hierbij maar éénmaal de mening werd gevraagd van het parlement of de openbare opinie.

De verklaring van Ottawa werd te Brussel op 26 juni plechtig door de staatshoofden van de NATO-landen ondertekend. Pas de voorafgaande dag, toen dus alles in kannen en kruiken was, hield de Kamer van Volksvertegenwoordigers een bespreking over de tekst!

Volksvertegenwoorders Van Eynde en Van Geyt zorgden voor de belangrijkste tussenkomsten. Volksvertegenwoorders Gendebien, N. Maes, Geldolf en Radoux maakten hun opmerkingen kenbaar.

CVP-volksvertegenwoordiger De Keersmaecker - voorzitter van de Commissie buitenland, ondersteunde de akkoorden o.m. met volgende passage: "Wie van de NAVO verwachtte dat zij een gewapend conflict zou kunnen verhinderen kon thans tevreden zijn ..."

Enkele weken later, met het conflict tussen de twee Navo-bondgenoten rond Cyprus, werd aangetoond hoe onzinnig dergelijke verklaringen kunnen zijn. Met enkele algemene verklaringen werd dit debat, dat slechts een paar uurtjes duurde, door minister Van Elsdale be-

De akkoorden van Ottawa (nieuw handvest van de NAVO)

sloten. Over de moties werd gestemd nadat het Akkoord van Ottawa reeds ondertekend was ...

Terecht werd door een aantal Vlaamse organisaties protest aangetekend bij de Eerste Minister tegenover dergelijke handelwijze. De organisaties protesteerden tegen het ondertekenen van akkoorden waarvan de bevolking, of haar vertegenwoordigers in het parlement, niet zijn ingelicht. De aandacht werd gevestigd op het feit dat een einde moet worden gesteld aan het geheim karakter van de politiek die het Ministerie van Buitenlandse Zaken kenmerkt.

Terwijl de Eerste Minister herinnerd werd aan zijn vroegere verklaringen - het parlement in zijn werkelijke functies te herstellen -, verklaringen die zeker in tegenspraak zijn met de recente feiten. Dit schrijven werd o.m. ondertekend door Pax Christi, B.U.V.V., K.A.J., Oxfam, CVP jongeren, Humanistisch Verbond en een aantal jeugdorganisaties.

September 1974

Vredesfonds April-juli 1999

V.Z. Gent: 2.000; F.D. Zedelgem: 400; D. Assebroek: 1.000; D.R.W. 's Gravenwezel: 1.000; L.E. Oostende: 400; S.V. Leuven: 800; L.M. Drongen: 2.000; C.V. Torhout: 400; J.D.L. Aalst: 400; M.T.D. Clercq De Pintre: 800; V.R. Ramst: 400; V.L. Lokeren: 400; V.C. St.-Niklaas: 400; R.G. Kontich: 800; D.E. Veldegem: 400; T.H. Antwerpen: 1.200; D.B. Oostende: 200; D.B.G. Oostende: 400; B.L. Wilrijk: 400; J.E. Mechelen: 400; D.S.P. Aalst: 400; N.E. Gent: 400; W.W. Kortrijk: 400; D.S.Ch. Gent: 400; V.N. Gent: 400; E.J. Gent: 1.200; T.N. Zwalm: 2.000; D.V. Brugge: 400; C.A. Mariakerke: 800; N.R. Keerbergen: 1.000; L.V. Antwerpen: 800; D.K. Lokeren: 2.000; B.L. St.-Eloois-Vijve: 800; B.P.: Oostende: 800; G.Y. Hoevenen: 400; V.V.F. Gent: 400; L.K. Gentbrugge: 40; R.B. Gent: 800; D.S.H. Assebroek: 600; C.J. Antwerpen: 400; B.V. Berchem: 2.000; V.Z. Fr. Bornem: 400; M.R. Oostende: 600; V.S.H. Oostende: 400; C.M. Bredene: 400; V.N. Pollare: 800; V.C.P. Brugge: 800; D.G. Bosmans St.-M.-Latem: 1.200; J.D.S. Luik: 400; V.L. Gent: 2.000; G.D.P. Oudenaarde: 1.000; H.J.P. Torhout: 100; D.R.W. 's Gravenwezel: 400; G.E. Wondelgem: 1.000; D.H. Assenede: 400; D.L.W.: 400; H.T. Gent: 400; B.R. Brussel: 400; P.K. Ledeborg: 600; Th.J. Deurne: 5.000; G.E. Gent: 400; A.E. Schilde: 400; B.A. Ninove: 400; H.V. Ohain: 400.
Totaal: 49.000 fr.
Hartelijk dank!

De moeilijke bevalling van militair Europa

In het Verdrag van Maastricht (1992) was er voor het eerst sprake van een tweede pijler, het Gemeenschappelijk Buitenlands- en Veiligheidsbeleid (GBVB). Het Verdrag van Amsterdam (1997) werkte de vage intenties van de tweede Maastricht-peiler verder uit, door het onder meer te hebben over de integratie van de West-Europese Unie (WEU) en de aanstelling van een "hoge vertegenwoordiger" voor het GBVB. De EU vond van zichzelf dat ze als economische macht dringend behoefte had aan een militaire arm. Tegelijk hield men niet op de NAVO-trouw te proclameren, want voor Washington kon er slechts sprake zijn van een Europese Veiligheids- en Defensie-identiteit (EVDI) als Europese pijler van het Atlantische Bondgenootschap. De definitieve stap naar een militarisering van de Europese veiligheid kwam er dan met de Europese top van Keulen, midden dit jaar, waar Amsterdam gedeeltelijk in de praktijk werd omgezet. Orgelpunt was de aanstelling van Javier Solana als 'Mr PESC', het gezicht van het GBVB zeg maar. Een schets over de moeilijke bevalling van een Europese defensie-poot.

In Kosovo stond veel op het spel. Voor de NAVO was de oorlog tegen Servië een eerste echte test van de toepassing van het nieuwe strategische concept - namelijk het inzetten van troepen buiten het verdragsgebied - nog voor het formeel werd aanvaard op de Top in Washington eind april van dit jaar. Een mislukking van de Kosovopolitiek zou voor dat nieuw concept belangrijke negatieve consequenties hebben gehad. In Kosovo was ook nog iets anders in het geding. Nog niet hersteld van de ervaringen in Bosnië, waar het totstandkomen van het Dayton-akkoord vooral een Amerikaanse aangelegenheid was geworden, wilden de Europese leiders zich ditmaal op het eigen continent duidelijk profileren. De onderhandelingen in Rambouillet en kort daarna in Parijs waren een Frans-Brits initiatief. De Franse president Jacques Chirac onderstreepte toen het belang van een Europese rol: de Europeanen mochten niet langer een oorlog tolereren op hun continent. Premier Dehaene zei aan de

vooravond van de onderhandelingen: "Het zou beter zijn indien de Europeanen een belangrijkere rol spelen in de onderhandelingen over Kosovo, dan wat zij hebben gedaan in Bosnië".¹

Het zag er aanvankelijk naar uit dat Kosovo inderdaad volgens een Europese agenda een oplossing zou krijgen, ook al omdat de Amerikanen slechts te vinden waren voor een beperkte bijdrage aan grondoperaties in Kosovo. Maar tijdens Rambouillet werden de Amerikanen ongeduldig. Een en ander liep niet helemaal naar Amerikaanse wens. Zo waren er onder meer meningsverschillen tussen Europa en de VS rond het tijdstip en de wijze van inzet van militaire middelen indien Rambouillet op een mislukking zou uitdraaien. Op een gegeven ogenblik kwam de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Madeleine Albright, persoonlijk uit Washington overgevlogen om zich met de zaak te bemoeien. Navo-secretaris-Generaal, Javier Solana, had intussen ook al een oproep gelanceerd aan het adres van de VS, om de "Europese solidariteit te vervoegen", waarmee hij in feite de Europese onmacht etaleerde. De Amerikanen kozen voor een militaire aanpak en bepaalden de strategie: geen grondtroepen maar een 'veilige' bommen campagne. Voor de VS met een de gelegenheid om de Europeanen met een militaire show hun gebrekkige capaciteit onder de neus te wrijven. Europa moest nu maar eens voelen dat het niet voldoende is om de NAVO-trouw te belijden, maar ook daadwerkelijk moest zorgen dat het aan de NAVO-verplichtingen (het out-of-area-concept) voldoet. Kosovo toonde dat het Gemeenschappelijk Buitenlands- en Veiligheidsbeleid (GBVB) een nogal lege doos was. De Amerikanen namen het leeuwenaan-deel van de militaire operaties op zich en trokken ook politiek het initiatief naar zich toe.

De legergeneraals en defensiespecialisten lieten bovendien niet na om aan de hand van het Kosovo-conflict te wijzen op het gebrekkig en verouderd materieel van de Europese lidstaten. Europa moest 'misschien' meer maar vooral beter investeren in zijn militaire capaciteit, zo liet de secretaris-generaal van de West Europese Unie (WEU),

de Portugees José Cutileiro, verstaan. De Amerikaanse politieke en mediawereld waren nog explicieter. "Kosovo maakte duidelijk dat Europa niet alleen meer geld moet investeren in defensie, maar ook dat het anders moet worden besteed - in geavanceerde systemen en onderzoek en ontwikkeling, eerder dan in personeel" aldus een Amerikaans gezaghebbend weekblad.² Of nog: "Wil men de Europese legers moderniseren, zal er een einde moeten worden gemaakt aan de bureaucratistische rompslomp en zal de politiek moeilijk verkoopbare stijging van de defensiebudgetten moeten worden doorgedruwd."³

St. Malo

Kosovo zou er uiteindelijk voor zorgen dat de hele discussie rond het GBVB en de zoektocht naar een Europese Veiligheids- en Defensie-Identiteit (EVDI) in versnelde vaarwater terecht kwam. Daar heeft vooral de Frans-Britse toenadering op een topbijeenkomst van 4 december 1998 in St Malo voor gezorgd. Met Blair aan het roer bleek er plots een opening aan Britse zijde om te praten over een gemeenschappelijke Europese defensie. Hij gaf een signaal in de herfst van 1998. In St Malo kwamen de Britse premier Tony Blair en de Franse president Jacques Chirac tot een vergelijk. In een gezamenlijke verklaring stelden zij: "De Europese Unie moet de capaciteit hebben voor een autonome actie, ondersteund door geloofwaardige militaire krachten en met middelen en de bereidheid om ze in te zetten als antwoord op internationale crisissen".⁴

De Britten leken op het eerste zicht een heilige koe te hebben geslacht door de inzet van Britse troepen onder Europese vlag te aanvaarden en in te binden op het traditioneel Britse pro-Atlantisme. Maar niets was minder waar. De Amerikaanse president Clinton had voor een dergelijk initiatief reeds groen licht gegeven en zijn wens uitgedrukt dat Europa op vlak van defensie eens orde op zaken zou stellen, tenminste als de Atlantische loyaliteit behouden bleef. Dat is exact wat Blair ook deed. Zijn visie was om de WEU (de enige Europese instelling met bevoegdheden op vlak van defensie) op te splitsen in een politiek en een militair deel en deze in respectievelijk de EU en de NAVO te laten opgaan. Een optie

voor een autonome Europese defensiecapaciteit, dat wel, maar dan wel ten dienste en dus ter versterking van de NAVO. De Fransen waren wel akkoord om de WEU te laten verdwijnen, maar zagen het helemaal niet zitten dat de militaire capaciteit in handen zou komen van de NAVO.

Duitsland, dat de eerste helft van dit jaar het voorzitterschap had van de EU, kwam al vlug met een voorbereidende nota op de proppen voor de belangrijke top van Keulen van 3 en 4 juni 1999. Op 1 mei trad immers het Verdrag van Amsterdam in werking, waarin een hoofdstuk GBVB en dus werd het hoog tijd om een aantal knopen door te hakken. De oorlog tegen Servië versnelde dat proces nog.

De nota van Fischer

De voorbereidende nota van de Duitse minister van Buitenlandse Zaken, Joschka Fischer, zoals hij die in maart aan de 15 Europese ministers van Buitenlandse Zaken voorlegde, laveerde perfect tussen de Brits-Franse nuances. Hij nam voor een groot deel de uitgangspunten van St Malo over. Hij had het over een "versterking van een Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid" met "eigen geloofwaardige militaire middelen en aangepaste beslissingsmechanismen" binnen de Europese Unie.⁵ Er moest "zeer vlug" een Europese militaire capaciteit komen. Maar de Alliantie (NAVO) zou het "fundament van de collectieve defensie van zijn leden" blijven. De zinsnede, "de inspanningen voor een versterking van de Europese defensie en de veiligheid dragen bij tot de vitaliteit en efficiëntie van de Atlantische Alliantie en versterkt de Europese pijler er van" diende als signaal naar landen als Groot-Brittannië en Nederland, dat ze zich niet ongerust hoefden te maken over de essentiële rol van de NAVO. De WEU zou niet onmiddellijk worden opgedoekt - dat zou nog te veel problemen met zich meebrengen - maar Fischer had het wel al over het opstarten van EU-organen bevoegd voor het nemen van militaire beslissingen en over de beschikbaarheid van militaire middelen (van de NAVO of andere) om die beslissingen uit te voeren.

Maastricht en Amsterdam: embryo van militair Europa

Uiteindelijk bleek niets meer een militair verankerd GBVB via een EVDI in de weg te staan, maar er lagen nog heel wat obstakels op de weg.

Het GBVB kreeg voor het eerst een plaats in het Verdrag van Maastricht onder Titel V. Toen al was het de Joegoslaviëcrisis (1991) die onze politieke leiders aan het denken zette. Er werd vanuit Europa voor het eerst een

gemeenschappelijk waarnemersteam naar Joegoslavië gezonden, als een soort EG-blauwhelmen. Maar de Europese aanpak van de crisis stevende al meteen op een mislukking af. We herinneren maar even aan het Duitse solo-initiatief om de onafhankelijkheid van Kroatië te erkennen, zonder de andere Europese partners daarin te kennen, waardoor het uiteenvallen van Joegoslavië pas goed op gang kwam eveneens als de daarmee gepaard gaande gewelddadigheden.

De bepalingen in het Unieverdrag van 1992 over het GBVB waren (bewust) zeer vaag en voorzichtig geformuleerd, maar er was al sprake van dat het GBVB "op termijn" tot een "gemeenschappelijk defensiebeleid" en "een gemeenschappelijke defensie zou kunnen leiden" (artikel J.4.1.). Defensie bleef in Maastricht in elk geval louter een bevoegdheid van de individuele lidstaten.

Het Verdrag van Amsterdam uit 1997 - dat pas op 1 mei van dit jaar in werking is getreden - ging al een hele stap verder. Daar heet het dat de WEU een integraal deel vormt van de ontwikkeling van de Unie. Vandaar dat in artikel 17 de mogelijkheid wordt geopend dat de WEU op termijn zal opgaan in de EU. Bovendien wordt het unanimitieitsprincipe bij het nemen van beslissingen voor een stuk uitgehold waardoor het GBVB versterkt. En belangrijk: er komt een "hoge vertegenwoordiger", het gezicht van het GBVB, die wordt toegevoegd aan de Trojka.

Top van Keulen

Op de top van Keulen in juni van dit jaar, werden een aantal elementen van het GBVB, zoals die in Amsterdam waren overeengekomen, concreet gemaakt. Europa krijgt een commando- en controlestructuur op NAVO-leest geschoeid. Die moeten Europa de nodige militaire capaciteit geven om te kunnen optreden bij internationale crisissen, conform de Akkoorden van Petersberg (opgenomen in het Verdrag van Amsterdam). In Petersberg (19 juni 1992) kwamen de bevoegde ministers van de WEU overeen dat de militaire eenheden van de WEU-leden ook buiten artikel 5 om (verdediging van het territorium) konden worden ingezet, met name voor humanitaire en reddingsoperaties, vredeshandhaving en crisismanagement inclusief peacemaking. Hoewel niet alle EU-leden lid zijn van de WEU, wordt dit principe overgenomen door de EU. Maar daar blijft het dan ook bij. De volledige toepassing en integratie van de WEU-principes in de EU wordt vooralsnog verhinderd door de landen Zweden, Finland, Oostenrijk, Denemarken en Ierland, die geen lid zijn van de WEU en daarom ook niet

willen weten van het inzetten van militaire middelen voor collectieve zelfverdediging. Gezien alles gebeurt in nauwe afspraak met de NAVO, moet er ook nog een oplossing worden gezocht voor de NAVO-leden, Noorwegen, Turkije, Polen, Tsjechië en Hongarije, die geen lid zijn van de EU. Voor deze landen wordt gezocht naar een mechanisme dat hen toelaat om deel te nemen aan EVDI, zonder dat ze lid zijn van de EU. Ook werden ook afspraken gemaakt over de herstructurering van de militaire industrie in Europa. Vooral sinds Kosovo is het in defensiekringen een veel gehoorde klacht dat de defensie-industrie te versnipperd is en in een zwakke concurrentiepositie staat met de VS, waar intussen al grote herstructureringen hebben plaatsgevonden. De VS geven tegenwoordig jaarlijks bijna 300 miljard dollar uit aan defensie. In Europa is dat met een goede 200 miljard niet alleen minder, maar vooral, de bestedingen zijn veel minder efficiënt. Elke Europese staat met een defensie-industrie van betekenis tracht immers in de eerste plaats zijn nationale belangen te verdedigen. Eind 1997 kwamen de grote drie, Frankrijk, Duitsland en Groot-Brittannië, tot de slotsom dat er dringend behoefte is aan een eenge maakte defensie-industrie. Met de gedeeltelijke privatisering van de Franse bedrijven Aérospatiale en Thomson-CSF, de overname van GEC's Marconi door British Aerospace (11,5 miljard dollar) begin dit jaar en de oprichting van OCCAR (de gemeenschappelijke Europese bewapeningsorganisatie) werden alvast de eerste stappen gezet. De gemeenschappelijke verklaring van Keulen is duidelijk. De industriële basis en de defensietechnologie moet competitief en dynamisch worden, zo heet het. "We zijn vastbesloten om de herstructurering van de Europese defensie-industrie in de betrokken staten te stimuleren".

De aanduiding van Javier Solana als Mr. PESC (Franse afkorting van GBVB) moet tenslotte bewijzen dat het Europa menens is met de versterking van het GBVB. Solana moet het gezicht van GBVB worden en heeft als NAVO-secretaris-generaal bewezen dat hij daarvoor de geknipte man is, ook al zagen enkele EU-landen wat liever een minder sterk figuur op deze post. De keuze voor Solana staat ook symbool voor de band tussen NAVO en EU.

Gevaren

Grote verliezer is nogmaals de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE). De OVSE, dat 53 leden telt waaronder ook Oost-Europese landen - met inbegrip van Rusland - moet het definitief afleggen voor militaire WEU. De WEU wordt weliswaar tegen eind 2000 opgedoekt, maar blijft voortbestaan als Europese

militaire poot van de NAVO binnen de EU. De meeste Europese politici, ook in het Europees Parlement, lijken te menen dat Europa maar volwassen wordt als het op eigen militaire benen staat. Prodi heeft het in een BBC interview uitdrukkelijk over een Europees leger dat er ooit zal komen. In Europa is er groeiende bereidheid om daar behoorlijk in te investeren. De OVSE of de VN daarentegen moeten het stellen met wat broodkruimels. Op die manier is het natuurlijk niet moeilijk om te stellen dat missies van deze instellingen, zoals van de OVSE in Kosovo, keer op keer mislukken.

Landen die zich vooralsnog neutraal opstellen t.a.v. de NAVO en/of WEU komen onder druk te staan. Eerder zei de voorzitter van het parlement van de WEU, Lluís Maria de Puig, al dat het fameuze artikel 5 over de collectieve zelfverdediging, van het Verdrag van de WEU koste wat het kost, moet behouden blijven. Bovendien maakte Puig ook duidelijk dat het Europees parlement zich geen illusies moet maken: "We willen geen bevoegdheden voor het Europees parlement".⁶ De macht moet bij de Europese ministers blijven. De democratische controle blijft volgens Puig best bij het parlement van de

WEU, dat vol met sabelslippers zoals PRL-er Armand De Decker zit. Een Task Force van dat WEU-parlement was al behoorlijk zwaar gaan lobbyen in Europa met een actieplan getiteld, "Tijd voor defensie".

Ludo De Brabander

Bronnen:

- 1 Persbericht van AFP, 7 februari 1999
- 2 Newsweek, 28 juni 1999
- 3 The New York Times, 7 juni 1999
- 4 Le Monde, 7 december 1998; European Voice, 4-10 maart 1999
- 5 Bulletin Quotidien Europe, nr 7425, 15 & 16 maart 1999
- 6 Le Figaro, 16 maart 1999

België

Verhoging defensiebudget?

In het regeerakkoord van de nieuwe ploeg Verhofstadt-Michel-Vande Lanotte-Onckelinx-Durant is het hoofdstuk over defensie gewoonweg afwezig. Om enig zicht te krijgen op de krijtlijnen die de weg markeren voor de minister van defensie (Flahaut) moeten we dus in andere hoofdstukken gaan snuffelen en doorheen de algemeenheden en vage bewoordingen trachten te kijken.

Een paragraafje moet ons daarbij opheldering verschaffen. *"Inzake het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid van de Europese Unie wil België dat zo snel mogelijk concrete gestalte wordt gegeven aan de beslissingen van de Top van Keulen (inschuif van de WEU-capaciteiten in de Europese Unie). Het is dringend nodig dat de Europese Unie ook op dit domein, met de nodige eensgezindheid, zelf kan optreden."*

Wij vrezen dat achter deze volzinnen een sluipende besluitvorming verscholen zit om het defensiebudget tijdens deze legislatuur behoorlijk te hoogte in te sturen.

U weet, beste lezer, dat sedert 1993 het Belgisch defensiebudget geplafonneerd werd tot 98 miljard BF per jaar, zonder rekening te houden met de zijdelingse inkomsten van verkoop van overtollig materieel, gronden en gebouwen. U herinnert zich ook nog dat het vorige parlement een rapport afleverde waarin gepleit werd om ruimte te creëren voor aankoop van nieuw materieel om de opdrachten van de NAVO te kunnen vervullen. Bovendien werd er opgeroepen om inspanningen te leveren op vlak van onderzoek en ontwikkeling "opdat ons land als volwaardig lid

deel kan hebben aan het Organisme Conjoint de Coopération en matière de l'Armement (OCCAR), dat later het Europees Bewapeningsagentschap moet worden". Het rapport wijst op de noodzaak om het budget te verhogen temeer daar de NAVO voorgesteld heeft dat België gedurende verschillende jaren de begroting in reële cijfers jaarlijks met zowat 3 procent verhoogt. (zie Vrede nr 337)

Op de Top van Keulen werd afgesproken dat de Europese landen niet alleen hun defensiecapaciteiten op mekaar moeten afstemmen, maar dat die ook sterk verbeterd en geheroriënteerd moeten worden. Meer bepaald moet de Europese Unie een krachtige defensiestructuur krijgen die in staat is ten gepaste tijde crisis-interventies uit te voeren en peace-keeping operaties. De Europese Verklaring van Keulen is bijzonder vaag over de budgettaire consequenties van een dergelijke omschakeling. Maar deze ambities betekenen een aanzienlijke investering in nieuw materieel, zoals voor troepentransport, gevechtsvliegtuigen en marineschepen. Zoveel is wel zeker.

In diverse hoeken werd luidop gezegd dat het defensiebudget in dergelijk uitgetekend kader in de meeste Europese landen zal moeten stijgen. Dat deed voormalig minister Derycke met zoveel woorden, toen hij de nieuwe verklaring ter gelegenheid van 50 jaar NAVO commentarieerde. Zijn collega van toen op defensie, dhr Poncellet, stelde dat we in de toekomst een vast percentage van het budget aan defensie zouden moeten toewijzen, en daarin een vast percentage voor aankoop van militair materieel. Het aankoopprogramma op middellange termijn spreekt onder

meer over de vervanging van de C-130-transportvliegtuigen en over de vervanging van de F-16's.

We vinden het daarom bijzonder verontrustend dat de regeringsvormers ver om deze hete brij zijn heen gelopen, en geen duidelijkheid hieromtrent hebben gebracht. Onze vrees is dat er zich een niet geformuleerde beslissing in de geesten van de zwaargewichten van deze regering voltrokken heeft, die 'ten gepaste tijde' naar buiten zal komen.

In deze kolommen hebben we al voorheen voor een andere aanpak gepleit, met name die van een strategie van defensieve defensie. Dat wil zeggen dat de bewapening van die aard is dat geen aanval op ander grondgebied kan worden uitgevoerd, of dat men kan overgaan tot (dreigen met) bezetting van een ander land. Wij verzetten ons tegen de interventiegerichte strategie omdat hierbij de oorzaken van geweld niet worden aangepakt, maar dat men 'oplossingen' opdringt met de macht van de militaire dominantie die andere agenda's dient.

Veiligheid is voor ons het resultaat van een reeks maatschappelijke toestanden waarbij iedereen toegang krijgt tot het bevreemden van de basisbehoeften, in een leefbare omgeving, met een zo laag mogelijke bewapening. Veiligheid stoelt op een samenleving waar de mensen democratisch kunnen participeren aan het beleid, ook het economische. Ecologie, sociale rechtvaardigheid, duurzame ontwikkeling, ontwapening zijn met elkaar verbonden en beïnvloeden mekaar onderling. Dergelijke veiligheidspolitiek vinden we niet terug bij de regering Verhofstadt.

Dit regeerakkoord houdt geen breuk in met het verleden. Er werd geen punt gezet achter de militarisering van het internationaal veiligheidsbeleid. Men blijft zweren bij de instellingen NAVO en WEU. Dit is oude wijn in oude zakken.

Georges Spriet
Ludo De Brabander.

België in de wereld

In deze rubriek brengen we u in telegramstijl informatie over standpunten van ons land in verband met internationale politiek, nieuws over gebeurtenissen waar België of Belgen bij betrokken zijn, of over een bepaald optreden van ons land op de internationale scène.

Wapenexport

Sedert de regeringscrisis van najaar 1991 - toen de VU de regering Martens VIII verliet - worden de vergunningen voor wapenexport gescheiden behandeld volgens de taalrol. Dit wil zeggen dat aanvragen vanuit bedrijven in Vlaanderen en vanuit Brusselse bedrijven die een Nederlandstalig dossier indienen, door een Nederlandstalige minister worden behandeld. De Franstalige dossiers (Wallonië en Bruxelles) komen bij een Franstalige minister terecht. In de vorige regering was dat de Nederlandstalige minister van buitenlandse zaken Eric Derycke, en zijn Franstalige collega minister van financiën P. Maystadt, en nadien diens opvolger J.J. Viseur.

In de nieuwe regering blijft deze regeling van kracht. Louis Michel (Franstalig liberaal), minister van buitenlandse zaken, is aangesteld om de Franstalige dossiers te behandelen. De staatssecretaris van buitenlandse handel, de Vlaamse liberaal Pierre Chevalier, die hiërarchisch onder Louis Michel ressorteert, beslist over de Nederlandstalige dossiers.

Opvolging Solana

België, Nederland en Luxemburg lieten zich opmerken tijdens een vergadering van de NAVO-ambassadeurs die de aanstelling van de Brit Robertson tot NAVO-secretaris-generaal moest bezegelen. De drie ambassadeurs hadden van hun regering geen instructies gekregen rond deze zaak.

"Wij willen onze ontevredenheid uitdrukken met de gang van zaken. De grote landen hebben deze opvolging onder mekaar geregeld, en ons pas nadien op de hoogte gebracht. De afwezigheid van officiële instructies is dus een signaal dat we niet echt gelukkig zijn met de gebeurtenissen", aldus het ministerie van buitenlandse zaken. "Maar Robertson heeft wel alle kwaliteiten voor deze job".

De voorgaande minister, Eric Derycke, had ook al dergelijke mening regelmatig geopperd: kleine lidstaten zijn even-

waardige leden en moeten als dusdanig kunnen meetellen. De nieuwe baas van de Belgische diplomatie, Louis Michel, lijkt dezelfde weg te willen bewandelen.

Retour naar Afrika

De nieuwe minister van Buitenlandse Zaken, Louis Michel, meent dat België actiever aanwezig moet zijn in Centraal-Afrika. In het verleden was dat veel te weinig het geval. Hij verwijt de Vlaamse socialisten (die de laatste 8 jaar de minister van buitenlandse zaken leverden) dat België zich van Afrika afgewend heeft door hun beleid van "Afrika aan de Afrikanen". "De lange afwezigheid van ons land betekende een deficit voor de plaatselijke bevolking", aldus de minister.

Hij pleitte na de dood van twee minderjarige Guineeërs in een SABENA-vliegtuig, om hun noodkreet niet onbeantwoord te laten. Hij wil bij z'n Europese collega's aandringen om een stabiliteitspact voor Afrika (naar analogie met Kosovo) tot stand te brengen. De nieuwe staatssecretaris voor ontwikkelingssamenwerking, Eddy Boutmans (Agalev), wil op z'n hoede zijn voor overhaasting en voor een beleid dat koloniale trekjes zou kunnen vertonen. "Wij delen de analyse niet volledig dat Europa het meest bewonderenswaardige continent ter wereld is, en dat Afrika ter hulp moet snellen. Centraal Afrika heeft nood aan tal van stimuli die zijn ontwikkeling kunnen bevorderen, zodat de regio op eigen kracht kan verder evolueren. België kan zijn expertise ter beschikking stellen als het gaat over het aanmoedigen van behoorlijk bestuur, institutionele opbouw, sterkere democratie, rol en betrokkenheid van het middenveld".

Verder zegt het kabinet Boutmans nog: "Er komt overleg met minister Michel, het zou niet fraai zijn dat de Belgische ontwikkelingssamenwerking haaks staat op de politieke betrekkingen met Afrika". (FET)

Ontwikkelingssamenwerking

België had vorig jaar 20,4 miljard BF veil voor haar ontwikkelingssamenwerking. Dat is goed voor 0,36% van het Bruto Nationaal Product. De meest begunstigde landen van de officiële samenwerking waren Ruanda (463 miljoen), Ivoorkust (260 miljoen), Congo (249 miljoen), Bolivia (239 miljoen) en Tanzania (237 miljoen). Een nieuwkomer wordt gevormd door de Palestijnse

gebieden die in 1998 164 miljoen toegewezen kregen.

In 1998 was de co-financiering van de NGO's goed voor 3,3 miljard BF, een record. 8,2 miljard ging naar de multilaterale samenwerking. Hierbij gaat het om de Belgische bijdrage aan internationale programma's van de diensten van de VN, Wereldbank, Europese Unie. De universitaire samenwerking was goed voor 1,2 miljard. Noodhulp kreeg 700 miljoen.

De ontwikkelde landen hebben een belofte gedaan dat ze 0,7% van het BNP aan ontwikkelingssamenwerking zouden besteden.

De nieuwe staatssecretaris voor ontwikkelingssamenwerking zei nog in dit verband: "We zijn er ons van bewust dat we verantwoordelijkheid dragen ten aanzien van Afrika en andere ontwikkelingslanden. Daarom is het ons echt menens om het budget voor ontwikkelingssamenwerking te verdubbelen van de huidige 0,36% tot minstens 0,7% van het BNP. Dat is niet anders dan een morele verplichting. (...)"

Legeruitgaven

De kosten voor de operatie van het Belgisch leger in het buitenland blijven groeien. In het totaal belopen ze nu zo'n 2,6 miljard BF. Dit is 1,6 miljard meer dan voorzien in de begroting van defensie. België zal z'n troepen in ex-Joegoslavië herschikken door haar eenheid (600 militairen) uit Bosnië terug te trekken en zich volledig te concentreren op Kosovo.

Grote aankopen voor het Belgische leger

Eind augustus gaf het kernkabinet van de Belgische regering groen licht voor de aankoop van antitankwapens van de derde generatie ter waarde van 6,2 miljard fr. De aankoop is een erfenis van de vorige regering. Minister van Landsverdediging, André Flahaut, overliep op het kernkabinet nog drie andere grote aankopen. De Joint Strike Fighter (JSF) ter vervanging van de huidige 72 F16's (ca. 100 miljard fr.), kustmijnenvegers (12 miljard fr.) en de Future Large Aircraft (FLA) ter vervanging van de C 130's (34 miljard fr.). De dossiers zijn gekoppeld aan de goedkeuring van het Plan Middellange Termijn (PMT) voor de legeraankopen van 2000 - 2004, die minister Flahaut in september op de ministerraad zal voorleggen.

Jan Van Calsteren 1920-1999

“Een laatste getuige”

Ze worden met de dag zeldzamer. Zij die het hebben meegemaakt en nog kunnen navertellen hoe het was.

De vervolging van actieve democraten, de marteltochten naar en de behandeling in de Duitse concentratiekampen. Jan was nog één van die weinigen.

Tijdens zijn opleiding tot onderwijzer aan de Stedelijke Normaalschool te Antwerpen, nam hij reeds intensief deel aan de anti-fascistische strijd op het einde van de jaren dertig. Hij vervoegde al vroeg de communistische jongeren die een radicale actie voerden tegen het rechtse extremisme en tegen de dreigende oorlog.

Het was dan ook niet verwonderlijk dat hij onmiddellijk na de bezetting van het land door de Duitsers, in de rangen van het verzet, de anti-fascistische strijd voortzette en de strijd voor de herovering van de onafhankelijkheid van het land als opgave stelde.

Aan de vooravond van Wereldoorlog II leerde hij Maria Verstappen kennen bij de communistische jongeren en samen zouden zij onafscheidelijk verbonden blijven in hun streven voor een rechtvaardiger wereld, een wereld die socialistisch getint zou zijn.

In januari 1943 werd hij, - na een kortstondige arrestatie door de SS in augustus 1942, - definitief opgepakt en op transport gesteld naar de vreselijke kampen van Breendonk, Vucht, Natzweiler, om uiteindelijk in het beruchte Dachau te belanden, waar hij bevrijd werd in mei 1945.

Maria Verstappen, onderging hetzelfde lot en belande in het vrouwenkamp van Ravensbruck.

Na een herstelperiode van beiden hernamen zij hun activiteit en in een reeks van vrijzinnige, anti-fascistische en vredesorganisaties. Ook de communistische partij bleef voor hen beiden de katalysator van hun vooruitstrevende gedachten, zoals dat een algemeen verschijnsel was van vele anti-fascisten en vredesstrijders.

Deeluitmakend van een vredesdelegatie naar een internationaal congres te Londen, in de tweede helft van de jaren '40, zou Jan de toegang tot het grondgebied van het Verenigd Koninkrijk ontzegd worden, niettegenstaande hij voor zijn weerstandsdaden tegen de Duitse bezetter, verermerkt werd met een hoge Engelse onderscheiding. Het mocht echter niet baten en het grondgebied bleef hem ontzegd. Het was reeds een voorsmaakje van de "koude

oorlog" sfeer die erop zou volgen en de heksenjacht tegen vooruitstrevenden.

Door dik en door dun zou Jan onverdroten de strijd voortzetten, gehard als hij was in de anti-fascistische strijd en de pijnlijke ervaringen opgedaan in de concentratiekampen.

Niettegenstaande de veelvuldige taken die hij op zich nam, gelukte hij er nog in het regentaat te behalen en een aggregaat om les te geven in het Italiaans aan het Stedelijk Instituut voor talen hetgeen hij vele jaren plichtsbewust zou vervullen.

Als leraar moraal was Jan verbonden aan het Stedelijk Instituut voor Sierkunsten en Ambachten te Antwerpen. Deze professionele bezigheid wist hij op een hoogstaande wijze te verbinden met zijn rijke ervaring en zijn eigen gedachtengoed zonder ooit zijn eerbied voor andermans gedachten in het gedrang te brengen.

Zijn gedachtengoed zou hij tot zijn laatste snik met hardnekkigheid blijven verdedigen als het recht op zijn persoonlijke vrijheid.

Ook als jeugdschrijver maakte hij zich zeer verdienstelijk. Zijn verhalen werden uitgegeven in de reeks "Historische Bibliotheek" van de Sikkel.

Ook in deze literaire uitingen kwam zijn drang tot opvoeden van de jongeren in een brede geest van verdraagzaamheid en wederzijds begrip zonder vooroordelen, tot uiting.

Deze weg zou hij voortzetten door lange tijd zijn medewerking te verlenen

aan de schoolradio van de voormalige BRT.

De radiouitzendingen van het Humanistisch Verbond werden eveneens jarenlang door hem verzorgd. Zijn thema's waren steeds gericht tegen alle autoritaire uitingen, voor verdediging van de democratie en van de officiële school. De strijd van Jan is gelukkig niet helemaal zonder resultaten gebleven zodat hij nog getuige is geworden van de gedeeltelijk legalisering van abortus en de grondwetswijzigingen inzake de vrijzinnigheid, evenals de wetgeving op de privé-milities (rechtse knokploegen) heeft meegemaakt.

Deze activiteiten werden dan nog aangevuld met zijn veelvuldige geschriften in "Front" het nationaal blad van het OF, "Verzet" het periodiek blad van het Anti-Fascistisch Front, "Bevrijding" het vakbondsblad van ACOD-Onderwijs, die meestal aangevuld werden door voordrachten die in verband stonden met zijn geschriften.

Zo ook was "Vrede" een van zijn geliefkoosde tijdschriften waarin hij steeds op een beredeneerde manier zijn standpunten kon uiteenzetten die altijd streefden naar een verbreding van de Vredesstrijd.

Van zeer nabij volgde hij de werking van de vzw JEUGD en Civisme die met de inrichting van een jaarlijks prijs, baanbrekend werk levert om de burgerzin bij de jongeren op te voeren in de verschillende schoolnetten.

Als voorzitter van het Onafhankelijkheidsfront regio Antwerpen, vervulde hij ontelbare malen de taak een gelegenheidstoespraak te houden voor overleden politieke gevangenen of op huldeplichtigheden.

Zo ook op 16 juli, de dag van zijn eigen uitvaart, diende Jan, naar jaarlijkse gewoonte de herdenkingstoespraak te houden voor de door de Duitse bezetter vervolgd en overleden scheepsherstellers.

Als erkentelijkheid voor zijn inzet en vooral omdat Jan tot de laatste getuige behoorde, werd door zijn vroegere school, een videofilm gerealiseerd door de leerlingen en hun leraars, waarin een uitstekende reportage en interview met Jan werd uitgewerkt over zijn belevenissen als verzetstrijder, als kampgevangene en anti-fascistische militant.

Het Stedelijk Instituut, in samenwerking met de Vrienden van het Vredescentrum Antwerpen organiseerden een prestigieuze huldeavond in het Vredes-

centrum, waarop enkele honderden vrienden, kennissen en gewezen collega's aanwezig waren. In het Crematorium werd een ontroerende afscheidrede gesproken door Piet Kemzeke, eredirecteur van SISA, maatschappelijk consulent en oud-collega van Jan. Michel Vanderborght, namens het Onafhankelijkheidsfront, belichtte voornamelijk het werk in het verzet en de inspanningen, om op de gevaren van het rechtse extremisme, de hoofdaandacht te vestigen.

Tot verrassing van de aanwezigen werd de plechtigheid afgesloten met de mooie lichte baritonstem van Jan. Voor een rechtsstaande zaal werd het lied van de "Moorsoorlog" op de zo aangevoelde manier door Jan gezongen, hetgeen vanzelfsprekend emotioneel werd ervaren bij dit afscheid.

Ingetogen werd Jan bijgezet op het ereperk van de politieke gevangenen van de begraafplaats Schoonselhof.

De "Eed van Buchenwald" die Jan gezworen heeft werd door hem strikt en overtuigend beleefd.

Moge velen onder de levenden een voorbeeld zien in de verheven taak die Jan vervuld heeft. Onze wereld zou er veel beter door worden.

L. Roth

Hulde aan Jeanneke

In antwoord op de oproep "Hulde aan Jeanneke" in het vorig nummer van Vrede ontvingen we van onze lezers nog 6.200 fr. met de vermelding "Jeanneke".

Met de vorige stortingen samen maakt dit een bedrag uit van 85.050 fr.

Deze som werd overgemaakt aan Handicap International voor de slachtoffers van de landmijnen in Cambodja, Laos, Vietnam, Angola, Mozambique e.a. landen.

We danken allen hartelijk voor hun bijdrage die ze met de herinnering aan Jeanneke, hebben willen storten voor de slachtoffers van de antipersoonsmijnen. Een daad van solidariteit die Jeanneke, als actief vredesmilitante, ten zeerste genegen was.

Voor Vrede vzw

André De Smet, Georges Spriet

Personalia

We vernemen het overlijden van

* Ingenieur Jan Du four op 13/8/99 te Oostende.

* Dokter Etienne Marcel op 16/8/99 te Ledeberg.

Aan de familie en vrienden bieden we onze oprechte deelneming in het zwaar verlies dat hun treft.

Dialogogavonden

Oostende

Vrijdag 8 oktober om 20.15 uur in Den Anklap, Leffingestraat 85, een open discussieavond ingericht met als thema "**Wapenwedloop en wapenhandel**" met als inleiding video en dia's.

Moderator: **Ludo De Brabander** (Vrede vzw).

In het kader van de maand van Democratisch Overleg (DEMOC)

Maandag 8 november om 20.15 uur in de zaal van O.H.K., Christinastraat 113, Oostende.

Vredesbeweging Regio Oostende en Masereelfonds.

"De groeiende economische macht een bedreiging voor de democratie" oorzaken en alternatieven.

Inleiding door prof. **Dr. Ronald Commers**.

Voorzitter "**Centrum voor Ethiek en Waardeonderzoek**"

In de reeks van DEMOC worden de vier volgende maandagen, over andere actuele onderwerpen, informatieavonden georganiseerd door Volkhogeschool, Oxfam, C.S.C. en Vandaag en Morgen.

Gent

Dinsdag 14 september 1999 om 20u **Oorzaken en gevolgen van het conflict Kosovo**

inleiding door **Yvan Grosjean** Oost-Europadeskundige, publicist zaal: Vrede Galgenberg 29 9000 Gent organisatie: Masereelfonds Vrede Regio Gent

Dinsdag 19 oktober 1999 om 20u **Koerdistan: de zaal Ocalan**

inleiding door **Ludo De Brabander** (Vrede vzw) en Derwish **M.Ferho** (Koerdisch Instituut) zaal: Vrede Galgenberg 29 9000 Gent organisatie: Masereelfonds Vrede Regio Gent

Bezoek de stand van Vrede vzw op HET ANDERE BOEK 25 en 26 september

Stadsfeestzaal Meir Antwerpen

Oostende

50 jaar vredesbeweging

10 december 1999

18u30 : *receptie* op het stadhuis gelegenheidstoespraken

20u30 : *Culturele manifestatie* in het Feest- en Cultuurpaleis Wapenplein

"Courage Bertolt"

productie gebracht door **Leen Persijn** org: Vrede vzw, Masereelfonds, Vandaag en Morgen Ruimte

Brugge

BAGDAD 1001 EMBARGO's

foto-tentoonstelling

Sedert december 1998 voerden de Verenigde Staten en Groot-Brittannië meer dan 1100 bombardementsvluchten uit boven Irak. Het embargo blijft inmiddels verder duren: 250 slachtoffers per dag.

"In het centrum van Irak is de sterfte van kinderen onder de vijf jaar verdubbeld ten opzichte van tien jaar geleden. Dat zegt Unicef, het kinderfonds van de V.N.. Unicef noemt de economische sancties als één van de oorzaken..."

Het onderzoek werd uitgevoerd bij 23.920 gezinnen in het centrum en zuiden van Irak, waar 85 % van de Iraakse bevolking leeft, en bij 15.945 families in het noorden (Koerdistan).

Hieruit blijkt dat in het eerste geval het aantal sterfgevallen van kinderen van minder dan vijf jaar dat in de periode 84-89 zowat 56 op 1000 geboortes droeg gestegen is tot 131 sterfgevallen in de periode 94-99. In Koerdistan daalde dit echter van 82 op 1000 in de jaren tussen 84-89 tot 69 in de periode 94 en 99.

Unicef wijst er op dat het noorden sinds 1991 een belangrijker hulp per hoofd krijgt van de VN dan het centrum en het zuiden en dat daar, door de grenzen met Turkije en Iran het embargo enigszins kan omzeild worden.

Huis der kunsten

Korte Vuiderstraat 30 Brugge

van 16 september tot 26 september 1999

op donderdag, vrijdag, zaterdag en zondag vanaf 18u

Officiële opening donderdag 16 september om 20u met inleiding door **Hugo Van Dienderen**, gewezen volksvertegenwoordiger Agalev

organisatie: Masereelfonds Brugge

Authenticiteit van een democratie

De bedoeling van dit kort stuk is het verdedigen van een volwaardige democratie waarvan de betekenis van 'het stemmen' niet kan worden weggemoffeld. De verplichte stemming is het onvermijdelijk sluitstuk.

De idee van Dehaene om kiesdrempels in te voeren gaat uit van een conservatieve reflex tot machtsbehoud of tot machtsrecuperatie op termijn.

Dit wordt evident wanneer men even denkt aan de nog recente geschiedenis van het prille begin van de kiesdrempels in onze moderne democratieën (met name in de Bondsrepubliek). In 1955 werd zogenaamd een schild voor de democratie ingebouwd onder de vorm van een verkiesbaarheidsdrempel van 5 %. De bedoeling was de communisten buiten de Bundestag en de Landstagen te houden. De maatregel bleek overbodig want gedurende de koude oorlog hadden zowel de DKP als de KDP geen poot om op te staan bij het publiek.

Tegenover extreem rechts speelde de kiesdrempel wel een rol. Nochtans wanneer men de kiespercentages van de NPD (Nationale Partei Deutschland) nagaat blijkt dat die kiesdrempel(s) best konden gemist worden. Voor de FDP, de liberale coalitiepartner van de CDU, was de kiesdrempel wel een hinderlijk struikelblok dat uiteindelijk de rechtse coalitie de das heeft omgedaan. De liberalen werden langzaam gewurgd. Dit voorbeeld uit de Bondsrepubliek had normaliter ex-premier Dehaene tot meer doordachte ideeën kunnen brengen. Er waren reeds een heel arsenaal aan antidemocratische middelen beschikbaar die meestal slecht functioneren wanneer men ze probeert te gebruiken. Voorbeelden waren er genoeg vooral in de negentiende eeuw waarin de vervalsingen nog gemakkelijker waren. Nu is in de meeste gevallen de grondwet ook voldoende verfiend opdat men geen wijzigingen gauw zou kunnen doorvoeren om de verkiezingen naar zijn hand te zetten. Er wordt natuurlijk soms nog gesjoemeld met de kiesomschrijvingen zoals in Frankrijk en Groot-Brittannië doch daar wordt dan gewoonlijk ook krachtig tegen gereageerd.

Voor het afschaffen van de kopstem

De macht van de partijen is nog voldoende groot wanneer men gewoon de kopstem afschaft. De overdracht van het stemmenoverschot gebeurt naar de kandidaat die het klein-

ste tekort aan stemmen heeft enz. ...

De kiezer zal dan eindelijk een volwaardige stem op naam kunnen uitbrengen. Tot nog toe worden er te weinig en versnipperde voorkeurstemmen uitgebracht zodat de spontane voorkeurstemmen schaamteloos worden afgeleid zoals het eigenlijk past in een misleidingsdemocratie zoals de onze. Nu bestaat nog in de partijen een afgeleide markt voor de kanshebbende 2de en 3de plaats.

Alle remedies om bijvoorbeeld de verkiesbaarheid van de vrouwen te verbeteren zoals het ritssysteem botsen af op het gebruikelijk maneuver. Alleen wanneer de kiezers voldoende gemotiveerd zijn en een eerlijke politieke voorbereiding hebben doorgemaakt worden de misbruiken overstegen. Het is echter niet normaal dat de gewone kiezer cynisch wordt misleid door gebrek aan informatie. Weg met dat kopvak dat de volwassen voorkeurstemmen tot nog toe teveel heeft voor schut gezet. Er is een groeiende spontane reactie van de kiezers doch institutionele ondersteuning is nodig door verplichte informatie.

Stemplicht versus stemrecht

Toen het verplicht onderwijs werd ingevoerd was er nogal wat weerstand. Sommigen beweerden dat de vrijheid er door werd aangepast. De vrijheid dan om als analfabeet door het leven te gaan. Nu zou men ons willen wijsmaken dat de stemplicht een aantasting is van de vrijheid en dit herleiden tot stemrecht. Indien dergelijke asociale maatregel zou worden ingevoerd zou ons dat na hooguit één generatie naar Amerikaanse toestanden leiden met nog slechts 25 % van de kiesgerechtigde burgers die aan de verkiezingen deelnemen en uiteraard het rijkste gedeelte van de bevolking die iets te verdedigen hebben. Op termijn zou dit onvermijdelijk de afbraak van de sociale wetgeving veroorzaken. In het begin van deze eeuw zijn ettelijke gewone mensen op straat gekomen voor het algemeen en verplicht stemrecht en tientallen hebben het met hun leven betaald o.a. te Leuven toen de liberale burgermeester de burgerwacht deed schieten op ongewapende betogers die toen goed wisten wat op het spel stond.

Er kan nergens een democratie gedijen zonder verplichte algemene stemming en dan een stemming zonder vervalsingen zoals nu nog zo gebruikelijk en zelfs zonder de misleiding die in bepaalde gevallen de helft of meer van de stemmen doet verdwijnen.

V. Stuyck

*wij nemen
uw drukwerk
au sérieux*

-D-R-U-K-K-E-R-U-

DRUKKERIJ GOFF N.V.
Kaleweg 5
9030 Mariakerke
Tel. (09) 216 73 73
Fax (09) 216 73 74

De gouverneur van Texas, Georges Bush, zoon van de ex-president, wordt wellicht de republikeinse kandidaat voor het presidentschap. Als zoon van zijn illustere vader ontsnapte hij destijds aan het oproepingsbevel om deel te nemen aan de oorlog in Vietnam. Ondanks een lijst van 100.000 kandidaten voor de Nationale Garde van Texas wist hij zich in 1968 te laten aanwerven en zo aan zijn oproep voor deelname aan de oorlog in Vietnam te ontsnappen. De ruim 50.000 Amerikanen die in Vietnam het leven lieten hadden niet het geluk een dergelijke vader te hebben.

Het is nog niet officieel maar toch reeds bekend dat Hillary Clinton, de vrouw van de president, kandidaat zal zijn voor de post van senator in New York. Maar in New York wonen veel joden, het wordt zelfs de tweede grootste joodse stad in de wereld genoemd. Mevrouw Clinton heeft dus reeds voorgesteld om, in tegenstelling met het standpunt van de V.S.-regering, de ambassade van de V.S. van Tel Aviv naar Jeruzalem over te brengen. Hillary spreekt zich zoals sommige Israëliëse leiders doen (ook Barak), eveneens uit om van Jeruzalem een volledige joodse stad te maken. Ze vergeten hierbij dat Israël het artikel 49 van de vierde conventie van Genève ondertekende waarin bepaald wordt dat een bezettende macht niet het recht heeft een deel van de bevolking van dit gebied te deporteren.

Er werden tijdens de laatste jaren internationale rechtbanken opgericht om de misdaden tegen de mensheid te veroordelen. Dit is een goede zaak maar het mag niet volgens het principe van de macht van de sterkste gaan. Evenmin van het recht van een land, (lees de VS) om hierover te oordelen. Noch van de (militaire) overwinnaar op de overwonnenen. Opvallend is het daarenboven dat er geen enkele internationale instelling bestaat die de internationale misdaden op economisch en financieel vlak kan vervolgen.

Twee Amerikaanse professoren uit Toronto wijzen er in een artikel in "Le Monde Diplomatique" op dat de V.S. tijdens de oorlog in Korea (1950-1953) biologische wapens hebben gebruikt. De biologische wapens waren sinds lang in het militair programma van de V.S. opgenomen en men achtte het nodig met deze te experimenteren. Ondertussen is het dezelfde V.S. die het ergst van stapel loopt

tegen Irak.

Met de commercialisering van de voetbalsport verliest deze stilaan haar waarde in haar betekenis. Oordeel zelf. Het Britse Arsenal kocht in 1997 van Paris Saint Germain (PSG) de speler Nicolas Anelka voor 270 miljoen frank. Hij kreeg een maandloon van 3 miljoen. In augustus verkocht Arsenal op zijn beurt Anelka aan Real Madrid voor 1 miljard 320 miljoen frank. Aldaar zal hij een maandloon ontvangen van 12 miljoen en wellicht evenveel aan publiciteitscontracten. Erger nog was de transfert van de Italiaan Christian Viceri van Lazio Roma naar Inter Milaan. Deze laatste club betaalde maar eventjes 1 miljard 680 miljoen frank. Dit bedrag stelt de cijfers in de schaduw die Inter Milaan in 1997 betaalde voor de Braziliaan Ronaldo. Toen ging het nog om 1 miljard 26 miljoen. Is dit niet waanzinning?

De CIA-directeur George Tenet verklaarde aan de inlichtingencommissie van het Amerikaanse Congres van Afgevaardigden wel over kaarten te beschikken waarin duidelijk stond aangegeven waar de Chinese ambassade in Belgrado zich bevond. Ook de medewerkers van de dienst wisten dit, voegde hij er aan toe. Toen echter de CIA de NAVO (lees de Amerikaanse luchtmacht) adviseerde een militair doel te bombarderen dat later bleek de Chinese ambassade te zijn, werden deze bronnen niet geraadpleegd. Het is moeilijk te geloven dat ze in de CIA zo dom zijn. Ondertussen hebben drie Chinese journalisten bij deze luchtaanval op 7 mei, het leven verloren. Het doet er niet toe moeten ze bij de CIA denken als er maar geen Amerikaanse slachtoffers zijn.

Tijdens het recente bezoek van de Israëliëse nieuwe premier Ehoud Barak aan de V.S. heeft president Bill Clinton aangekondigd dat de nieuwe militaire hulp aan Jeruzalem zal opgetrokken worden naar 2,4 miljard dollar. Dit betekent een stijging van 30 %. Het congres moet nu nog zijn goedkeuring geven. Aan hogergevoemd bedrag wordt nog een som toegevoegd van 1,2 miljard dollar voor investeringen in de veiligheid zoals voorzien in de akkoorden Jan Wye plantation.

Ondanks de gedane beloften bij de hereniging van de BRD en de DDR blijven na acht jaar de verschillen tussen de lonen van beide

lands gedeelten aanzienlijk. Een werknemer in de productiesector in de BRD verdiende vorig jaar gemiddeld 70.265 mark. Zijn collega in de ex-DDR 49.896 mark. Het bureau van de statistiek in Wiesbaden dat tot deze vaststelling kwam, wees er tevens op dat de gemiddelde inkomens vorig jaar in het westen groeiden met 2,6 %. Het is dus niet zo dat de kloof zal gedicht worden.

Het is stilletjes geworden rond de corruptiepraktijken van de gewezen voorzitter van het Christelijk Middenstand Verbond. De man werd aangehouden en ervan beschuldigd afspraken te hebben gemaakt met drie collega ondernemers. Het ging hier om financiële afspraken voor regeringsoffertes waarbij de overheid te hoge prijzen betaalde. Zo maakten ze misbruik van hun monopoliepositie terwijl zij het steeds maar hebben over de monopoliepositie van de overheid.

De pas samengestelde nieuwe regeringen in ons land hebben alle records gebroken inzake de deelname van vrouwen. Op de achttien ministers en staatssecretarissen in de federale regering komen slechts drie vrouwen voor. Drie op de negen ministers in de Vlaamse regering. Drie in de Franse Gemeenschapsregering en geen enkele in de Waalse of Duitstalige gewestregeringen. Inzake de deelname van vrouwen in regeringen in de verschillende landen van de wereld staat België op de zesenzestigste plaats. Niet om fier over te zijn.

De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Madeleine Albright, heeft haar Franse collega verweten dat in zijn land de godsdienstvrijheid wordt aangetast. De V.S.-minister wijst hiervoor naar het bestaan van een commissie tegen de sekten die in Frankrijk over deze een ernstig onderzoek voert.

De wereldgezondheidsorganisatie (WGO) maakte van uit haar hoofdkwartier in Genève bekend dat in de vluchtelingenkampen van de Kosovaren onbruikbare en vervallen geneesmiddelen werden aangevoerd. Grote farmaceutische bedrijven maakten van speciaal toegekende fiscale voordelen gebruik om zich te onttasten van tonnen zalf voor de lippen, aambeienzalf, nicotinepleisters e.a. rommel. Nergens werd echter gemeld dat deze firma's hiervoor vervolgd worden.

VROUWENSTIJLEN – VROUWENDAG 11 NOVEMBER 99 CC Ter Dilft in Bornem

De **Vrouwendag** is vooral een evenement voor en door vrouwen, hoewel mannen zeker welkom zijn. Het gevarieerde programma omvat debatten, werkwinkels, veel animatie en actuele plastische kunst.

VROUWENSTIJLEN is in 1999 het dag-thema. Stijlen – dat is een woord in meervoud. Gelukkig maar! Want tussen vrouwen onderling zie je een grote verscheidenheid. En ook grote verschillen. Maar die kunnen naast elkaar bestaan. Ze hoeven niet altijd te leiden tot conflict of onbegrip. Op de Vrouwendag brengen enkele (on)gewone vrouwen eerst hun verhaal – daarna kan iedereen aan het woord komen. Vrouwen met een verschillende achtergrond vertellen hun ervaringen, of toetsen die aan het publiek in de zaal.

Alle vrouwen zijn verschillend, maar sommige zijn meer verschillend dan andere ...

Het gaat niet om uniformiteit, maar om verscheidenheid – waarbij gelijke kansen en gelijke behandeling gewaarborgd zijn voor iedere vrouw, wat ook haar levenswijze of achtergrond is. Het wordt een verkenning van de eigen individualiteit en een speurtocht naar hoe je de individualiteit van anderen respecteert, ondanks verdoken machtsrelaties en –verschillen.

In de **werkwinkels** worden stijlen zowel naar vorm als naar inhoud uitgediept. Voorbeelden: Nomadische vriendinnen – Bewegings(vrij)heid – Toegankelijkheid – Diversiteit en de Combinatie betaald werk en zorg – De eerste indruk – Vrouwen en etniciteit – Aan de slag met muziekinstrumenten – Joggen – Lesbiënneworkshops – Vrouwen en media – ...

Animatie is er met allerlei soorten muziek, cabaret met Myriam Mulder en cartooniste Illah. 's Avonds optreden van Jo Lemaire met "Une Vie" (chansons van Edith Piaf). Opgelet! Met een Vrouwendagkaart betaalt u maar 300 BEF (=200 BEF korting) voor dit optreden. Het aantal plaatsen is beperkt, reserveer dus snel door overschrijving van 300 BEF op rek. 001-2479013-60 van het VOK, Brussel, met vermelding 'Jo Lemaire'.

Op vertoon van deze bon aan de kassa van de Vrouwendag 1999 te Bornem, betaalt u slechts 250 BEF (= 100 BEF korting).

Naam: .....

Straat: .....

Gemeente: .....

Naam van het tijdschrift waarin deze bon verscheen:

.....

De gegevens die vermeld worden op de kortingsbon voor de 28ste Vrouwendag te Bornem, gebruiken we alleen om u op de hoogte te houden van onze activiteiten. U kunt uw gegevens in ons bestand altijd inzien of aanpassen zoals voorzien in de wet van 8 december 1992 ter bescherming van het privéleven.

Praktisch bekeken

Ingang: CC Ter Dilft, Sint-Amandsesteenweg 41 - 43 te 2880 Bornem.

De Vrouwendag wordt officieel geopend om 10.00 u en duurt tot ongeveer 19.00u. Daarna blijft de stemming erin op de fuif in jeugdhuis Kadée Bornem.

Jongeren (tot 16 j) gratis. Gratis kinderanimatie en -opvang (0 - 3 en 3 - 12 j).

Voor meer informatie kan u terecht op het Vrouwen Overleg Komitee (VOK), Middaglijnstraat 10, 1210 Brussel,

tel: 02/229.38.73, fax: 02/229.38.06,

e-mail: VOK@amazone.be.